

**UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno**

**Nelegální migrace, její příčiny a sociální důsledky z pohledu
zařízení pro zajištění cizinců v regionu Břeclav**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Vedoucí bakalářské práce:
JUDr. Miroslava Kejdová, CSc.**

**Vypracoval:
Bc. Petr Netopilík**

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Nelegální migrace, její příčiny a sociální důsledky z pohledu zařízení pro zajištění cizinců v regionu Břeclav“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury. Elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné.

Brno 30. března 2010

.....
Bc. Petr Netopilík

Poděkování

Děkuji paní JUDr. Miroslavě Kejdové, CSc. za metodickou pomoc a vedení diplomové práce. Rovněž chci poděkovat panu Ing. Jiřímu Tichému z Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR za vstřícnost a užitečné informace nezbytné pro práci se zvoleným tématem.

Také bych chtěl poděkovat své manželce Ing. Petře Netopilíkové za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla nejen při zpracování diplomové práce, ale také v průběhu celého studia. Velmi si jí za to vážím.

Bc. Petr Netopilík

Obsah

Úvod	3
1. Fenomén migrace	5
1.1 Historický vývoj migrace obyvatel ve světě	6
1.1.1 Migrace ve starověku	7
1.1.2 Migrace ve středověku	9
1.1.3 Migrace v novověku	12
1.1.4 Evropská migrace do Severní Ameriky	18
1.1.5 Moderní dějiny migrace	21
1.2 Globální problémy migrace v současnosti	27
2. Nelegální migrace v ČR	36
2.1 Základní pojmy, zákony a legislativa	36
2.1.1 Cizinec	37
2.1.2 Uprchlík	37
2.1.3 Správní vyhoštění	37
2.1.4 Rozhodnutí o zajištění	38
2.1.5 Dublinské řízení	39
2.1.6 Eurodac	40
2.1.7 Mezinárodní ochrana	41
2.1.8 Readmise	41
2.1.9 Schengen	41
2.2 Zařízení pro zajištění cizinců	42
2.2.1 Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR	44
2.2.2 Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR	45
2.2.3 Služba cizinecké policie	46
2.2.4 Mezinárodní ochrana v zařízení	47
2.2.5 Vlastní pohled na sociální klima v zařízení	49
2.3 Současná migrační politika ČR a její sociální důsledky	52
2.3.1 Programy na podporu legální migrace v ČR	54
2.3.2 Přístup ČR k nelegální migraci	56
2.3.3 Vlastní hodnotící náhled na migrační politiku ČR	59

3. Případové studie žadatelů o udělení mezinárodní ochrany	64
3.1 Projekt praktické části	64
3.2 Případové studie – analýza výsledků	67
3.2.1 Studie č. 1	67
3.2.2 Studie č. 2	69
3.2.3 Studie č. 3	71
3.2.4 Studie č. 4	73
3.2.5 Studie č. 5	76
3.2.6 Studie č. 6	78
3.2.7 Studie č. 7	80
3.3 Shrnutí výsledků praktické části – závěrečná zpráva	82
4. Statistika zajištěných cizinců	88
Závěr	91
Resumé	93
Anotace	95
Seznam použité literatury	97
Seznam příloh	100

Úvod

Výběr tématu závěrečné práce, pro které jsem se rozhodl, jsem podřídil jak svému osobnímu zájmu, opírajícímu se o profesní dráhu, tak vztahu k aktuálním trendům. Diskuze naší společnosti nad tématem nelegální migrace jakožto významného fenoménu počátku milénia je velmi živá. Názory na řešení tohoto specifického jevu mohou vyvolat ve společnosti ambivalentní postoje. Rozhodně však budiž řečeno, že téma nelegální migrace nepostrádá v současné pohnuté době svou relevancí a to nejen co se aktuálnosti týče, ale také díky vzrůstajícímu významu potřeby zabývat se jejími příčinami a dopady na společnost. O tom jsem vnitřně zcela bezezbytku přesvědčen.

Historie lidstva je historií migrace jednotlivců, skupin či celých národů. První dojem při setkání s migranty v sobě obvykle nese náboj něčeho nového, co nás na jednu stranu zajímá, protože jsme od přírody zvědaví, na druhou stranu v nás vyvolává neklid, možná i obavu z něčeho neznámého, naší vlastní zkušeností neověřeného. Kultura, kterou si každý migrant s sebou přináší, může být zcela odlišná od té naší a přitom se střetávají ve vzájemné interakci. Sociálně pedagogická východiska by mohla napomoci při stavbě pevných základů pro budování pozitivních sociálních vztahů mezi migranty a občany země, s nimiž přicházejí do kontaktu. Nicméně kvalitní vztahy je možné vytvářet v podmínkách vzájemné důvěry, na pilířích otevřenosti, oboustranné tolerance, úctě a respektu.

Česká republika se stala sebevědomým a právoplatným členem Evropské unie a schengenského prostoru. Prohlubování integrace naší země v rámci vztahů uvnitř širší evropské rodiny předpokládá zapojení se do společných postupů v oblasti migrační politiky. Proto i obsah a rozsah takových postupů je determinován právy a povinnostmi vyplývajícími z evropského, potažmo mezinárodního práva, ke kterému jsme se přihlásili a v neposlední řadě také vnitrostátního práva českého. Migrační politika ČR v sobě zahrnuje vyvážený přístup nejenom k migraci nelegální, kterou je nutné důsledně potírat s ohledem na ochranu legitimních a zcela oprávněných zájmů naší společnosti, ale také migraci legální, jež nám může napomoci při řešení ožehavých problémů souvisejících s potřebou zahraničních pracovníků pro některá odvětví průmyslu, či nízkou porodností, a tedy i stárnutím populace.

Pro splnění úkolu práce, který jsem si předsevzal, jsem zvolil jak obecný náhled na danou problematiku, tak specificky pojatý skrze optiku zařízení pro zajištění cizinců. Jde mi především o to, poodhalit příčiny současných migračních trendů ve světě a u nás. Zajímají mě způsoby, jakými se pouštíme do jejich řešení, ale také jaké k tomu používáme nástroje. Rovněž chci popsat úlohu dotčených institucí, v jejichž gesci je zakotvena státem daná povinnost řešit tuto problematiku. Praktická část by nám mohla poskytnout odpovědi na otázky týkající se podstaty příčin migrace, jež přinutila občany některých zemí k odchodu z domovské země a k hledání útočiště před pronásledováním v naší zemi. Dále mě zajímá, jakým důsledkům migrace v budoucnu můžeme čelit. Zda se jedná o tak závažný problém, jenž vyžaduje razantní řešení, či nikoliv.

Co se vlastní struktury práce týče, chtěl bych ji rozdělit do čtyř logických a vzájemně provázaných celků. V první části chci ukázat propojenost současných migračních trendů v dějinných souvislostech pomocí strukturovaného historického exkurzu, doplněného o současné migrační trendy globalizovaného světa. V druhé, stěžejní části práce, chci zaměřit svoji pozornost na charakteristiku forem migrace jak legální, tak nelegální. Tím je dána i potřeba vymezit, co do obsahové stránky, některé souvztažné pojmy. Opomenout rovněž nelze zasazení tématu do legislativního rámce nezbytného pro plnění úkolů dotčených institucí. Zařízení pro zajištění cizinců, kde jsou umístěni cizinci do doby, než bude provedena jejich repatriace, je součástí koncepce migrační politiky ČR, o které bude také řeč. Alespoň v krátkosti se zmíním o podmínkách jejich pobytu v tomto zařízení, o problémech, s nimiž se tam můžeme setkat, a o práci personálu s těmito cizinci.

Výzkum v praktické části bude orientován na zpracování případových studií, čerpaných z výpovědí žadatelů o udělení mezinárodní ochrany, umístěných v zařízení pro zajištění cizinců. Očekávám, že tyto informace nám poskytnou odpovědi na otázky týkající se příčin a motivů jejich odchodu z vlastní země. Výsledek nám může pomoci vytvořit si svůj vlastní názor na důvody, pro které žádají ČR o ochranu před pronásledováním. Závěr celé práce bude věnován statistickým datům o počtu cizinců, kteří prošli konkrétním zařízením pro zajištění cizinců, a jejich členěním dle kontinentální příslušnosti.

1. Fenomén migrace

Migrace obyvatel není nikterak záležitostí moderní doby. Patří k přirozenému vývoji lidstva. Zrodili jsme se pro migraci a je naší nedílnou součástí. Setkáváme se s ní na každém kroku a provází nás více či méně celým životem. Konsekvence migračních přesunů se odrážejí v oblasti ekonomické, politické a kulturní. Migrace se rovněž může stát mocenským nástrojem v rukou těch, jež si uvědomili potenciál a rizika spojená s tímto jevem a dokáží toho náležitě využít.

Jak tedy definovat tento specifický fenomén? Migraci v lidském pojetí lze charakterizovat jako přesun obyvatel z jedné části kontinentu, státu, či oblasti do jiné. Jde o neustálý proces vykazující určité odlišné znaky, které definují, o jaký typ či kombinaci migrace se jedná. Zohledňujeme faktor dobrovolnosti, časového určení nebo také rozsahu (např. mezinárodní, lokální). „Podle směru migrace se rozeznává vystěhování (emigrace) a přistěhování (imigrace). Jevy samotné se pak označují jako vystěhovalectví či přistěhovalectví.“ (Rolný, Lacina 2001:231). Z hlediska migrační politiky zemí můžeme specifikovat migraci na formu legální a nelegální.

Migrace obyvatel je obecně determinována jak vnějšími vlivy (prostředí – tedy vše, co nás obklopuje), tak vlivy vnitřními (psychickými) vycházejícími z potřeb a pohnutek člověka. Mezi těmito vlivy dochází ke vzájemné interakci. Jinými slovy člověk významnou měrou působí na okolní prostředí a obráceně prostředí působí zpět na člověka a jeho potřeby. Migrace je tedy stimulována potřebami člověka.

Jaké mohou být důvody a příčiny, pro které lidé podstupují rizika pramenící z cest do neznáma? Z psychologického hlediska můžeme takové jednání chápat ve smyslu motivace k uspokojení určitých konkrétních životních potřeb. Motivů či pohnutek přitom může být celá řada. Ať už se jedná o zdroj obživy, hledání útočiště před válečnými konflikty, politickým pronásledováním, živelnými katastrofami či potřebou realizace sebe sama, svých snů a touhy poznávat okolní svět. Obvykle tedy nejde o jev nahodilý, ale spíše promyšlený, což ovšem nemusí platit vždy a bezvýtku.

1.1 Historický vývoj migrace obyvatel ve světě

Počátky migrace lidstva jsou datovány do časů, kdy se naši předkové, ne nepodobní opicím, stěhovali za potravou a příznivějšími životními podmínkami. Každý si asi vybaví nějakou část látky z hodin dějepisu na základní škole, v němž se probíral vývoj lidského druhu od opice po moderního člověka. Učili jsme se, že kolébkou života dnešního člověka je Afrika, odkud se lidé rozmisťovali dál po celé Zemi. Svět se v dobách dávno minulých oproti dnešku v mnohém lišil. Na některé kontinenty bylo možné vstoupit vlivem tehdejších klimatických podmínek, tzv. suchou nohou bez toho, aby bylo nutné plout po moři. Snad proto také mohli tehdejší lidé cestovat a osídlovat téměř všechny kontinenty, a vytvořit tak základy naší civilizace.

Za dobu statisíců let lidstvo urazilo dlouhou cestu. Podrobně analyzovat všechny etapy lidské migrace ve světě není cílem této práce. Přesto bych si dovolil poskytnout ne příliš obsáhlý přehled důležitých mezníků v historii lidské migrace. Jsem toho názoru, že k orientaci a všeobecnému přehledu v dané problematice je takový exkurz do historie v přiměřeném rozsahu potřebný. Musíme si uvědomit, že současná migrace do jisté míry vychází z archetypu migrace našich předků, i když se může lišit formou a okolnostmi, za nichž k ní dochází. Proto je navýsost žádoucí posuzovat vývoj lidské migrace v historickém kontextu. Někdo moudrý kdysi řekl, že neznalost vlastní historie nás nakonec dovede k tomu, abychom ji prožili znovu. Smysl tohoto tvrzení tkví v ponaučení se z chyb našich předků, které nám mohou bránit v tom, abychom postupovali ve vývoji vpřed.

Inspiraci pro zpracování níže uvedeného historického exkurzu v rozsahu následující kapitoly jsem čerpal z knihy Russella Kinga¹ „*Atlas lidské migrace*“. V knize je velmi přehledným a názorným způsobem zdokumentována migrace národů, ba civilizací od počátků dějin lidstva až po současnost. Svým rozsahem a kvalitou zdaleka převyšuje nároky této práce a cíle, které jsem si pro splnění daného úkolu předsevzal. Podle míry vlastního zaujetí jsem některé epochy více zestručnil a naopak některé zase více rozvedl.

---

¹ Russell King je profesorem katedry geografie na Sussexské univerzitě v Anglii. Je také ve vedení Sussexského centra pro výzkum migrace a editorem *Časopisu etnických a migračních studií*. Fenoménu migrace se profesor King zabývá už 30 let, v minulosti vedl několik významných projektů na výzkum migrace po celém světě. Stojí v čele zastoupení, které má jeho univerzita ve sdružení 6. rámcového programu EU „*Mezinárodní migrace, integrace a sociální soudržnost v Evropě*“.

1.1.1 Migrace ve starověku

Analýzou většiny evropských jazyků a jazyků severní Indie dospěli vědci k názoru, že mají společný základ a to v „*protoindoevropštině*“. Na základě těchto zjištění usuzují na existenci národa Indoevropanů, kteří ve starověku kolem roku 4000 př. n. l. žili okolo Černého moře, ovšem přesné místo jejich původní domoviny je doposud předmětem zkoumání. Postupem času však migrovali především na západ, ale také na sever a na jih, přes Blízký východ až do Indie.

Zvláštní postavení v migraci obyvatel starověku mělo bezesporu putování Židů. Není snad národa, který by musel, často nedobrovolně, tolikrát opouštět svůj domov, aby se po prožitých útrapách mohl zase vrátit zpět. „Podle starozákonních knih Genesis a Exodus se Abrahám, zakladatel a patriarcha židovského a arabského národa, vydal na cestu z Babylónie (území dnešního Iráku) do země, na jejímž místě dnes leží stát Izrael - západní břeh Jordánu a pásmo Gazy – do Galileje, „země oplývající mlékem a strdím“. Když pak hlad vyhnal potomky Abrahámovy z Galileje, našli útočiště v Egyptě.“ (King 2008:36).

Ovšem ani zde se jim o mnoho lépe nevedlo. Židovský národ se sice rozrůstal, avšak s nástupem nového faraóna byl pod stále větším tlakem. Židé byli z Boží vůle Mojžíšem vyvedeni z otroctví, aby se vrátili do Země zaslíbené (Galileje). Mojžíš na hoře Sinaj dostal od Boha Desatero přikázání. Avšak jeho lid se po dobu jeho nepřítomnosti, kdy rozmlouval s Bohem, provinil uctíváním zlatého telete, které si do jeho návratu zhotovil. Proto byli Židé potrestáni Bohem a museli 40 let bloudit v pustinách.

Židé nakonec založili království v Zaslíbené zemi na úkor národů, které tam žily před nimi. Snad proto také není tomuto místu dopřáno klidu po celá staletí. Král David a Šalamoun dal vybudovat Jeruzalém jako centrum židovského národa a jeho kultury. Následný rozpad království na dvě části měl za následek oslabení a posléze i jejich dobytí Babylóňany, kteří část Židů odvedli. Po návratu některých zpět do Izraele museli čelit dalším vpádům okolních národů. Ať už to byli Asyřané, Makedonci či Římané.

Přesuneme-li se na druhou stranu polokoule, najdeme zde zajímavou kulturu polynéských národů, o kterých se v souvislosti s migrací jen málo hovoří. Přičemž si myslím, že neprávem. Byli velmi dobrými mořeplavci se znalostmi mořských proudů a postavení hvězd. Tito potomci asijských národů kolonizovali ostrovy v Tichém oceánu už v době 2000 let př. n. l. Jejich cesta začala osídlením Taiwanu a poté Filipín. Posléze se vydali na ostrovy Nové Guiney. Odtud pokračovali do Melanésie, na jejíchž ostrovech založili „lapitskou“ kulturu.

Během několika set let se polynéským národům podařilo osídlit velké množství ostrovů Tichého oceánu. Na severu to byly Mariánské ostrovy, na východě pak Fidži, Samoa a Tonga. Polynésané se poté vydávali stále dál na východ. Dalšími kolonizovanými ostrovy bylo Tahiti, Markézy a na severu Havajské ostrovy. Mnohem později také Velikonoční ostrovy a na jihu Nový Zéland. Dokonce se hovoří i o tom, že dopluli až k břehům Jižní Ameriky.

Zcela zásadní význam pro současný evropský způsob života a naši civilizaci vůbec měl rozvoj řecké a římské kultury. Počátky vzniku řeckého impéria jsou spojovány s mínojskou civilizací, jejímž centrem byl ostrov Kréta. Po jejím zániku kolem roku 1380 př. n. l. je patrný vzestup Mykén, kterým vládl král Agamemnón.

Po zániku dvou významných civilizací mínojské a mykénské, došlo v Řecku k úpadku, který trval 300 let. Tato doba je příznačná dvěma jevy. Za prvé došlo k migraci Dóřů ze severu směrem na jih Řecka, což vedlo k vytlačení Aeolů a Iónů, kteří se začali usazovat na ostrovech v Egejském moři a na pobřeží Malé Asie. Tím druhým jevem byl vzestup „mnoha navzájem soupeřících polis (samostatných měst)“ (King 2008:44), mezi nimiž docházelo ke konfliktům a válkám.

S rozmachem městských států rostl i vliv řecké kultury kolem Středozemního a Černého moře, kde Řekové zakládali nové osady a města. Nebývalého rozmachu dosáhla řecká civilizace za vlády krále Alexandra Velikého ve 4. století př. n. l., ten sjednotil městské státy a vyrazil do války proti Perské říši. V průběhu svého ne příliš dlouhého života dosáhl velkých úspěchů v boji se svými soupeři, a tím dokázal rozšířit vliv řecké civilizace v mnoha dobytých zemích.

Roku 753 př. n. l. byl podle pověsti založen Řím dvojčaty Romulem a Remem. Římská kultura v mnohém navázala na rozvinutou kulturu starověkého Řecka. Ovšem už od počátku vzniku republiky v roce 510 př. n. l. se vznikající impérium vyvíjelo na odlišných principech, než tomu bylo v tehdejšímu Řecku. Expanze Říma nebyla vedena pouze motivy bezpečnostními, ale i politickými a ekonomickými. Římané postupně dobývali nová území, na nichž zakládali kolonie, ve kterých se usazovali jak veteráni, tak ostatní loajální římské občany nesloužící v armádě. Jejich úloha spočívala v šíření a udržení vlivu Říma na nově nabytých územích. King v této souvislosti konstatuje, že „vojenští veteráni byli pro migrační a kolonizační proces během následujícího velkého období římské expanze klíčoví. Toto období začalo za vlády Julia Caesara, ale jeho vrchol nastal až pod jeho nástupcem, císařem Augustem (vládl 27 př. n. l.-14 n. l.)“ (King 2008:52). Zakládání kolonií se rovněž projevilo na řešení otázky, co se stalo se rozrůstajícím římským obyvatelstvem?

Podrobené národy se vcelku bez problémů adaptovaly na podmínky a zvyky, které s Římany přicházely, což ve svém výsledku přinášelo pozitiva oběma stranám. Římské impérium se postupně rozvinulo z původních několika set na téměř 6 milionů kilometrů čtverečních. Z historického hlediska se strategie Římanů při šíření své kultury jeví jako velmi efektivní, a to nejenom v souvislosti s rozsahem získaných území, ale i vlivem na okolní svět. Římská říše se stala bezesporu vrcholem vývoje civilizace starověku, na jejímž základě staví současná kultura evropská, ale i světová.

1.1.2 Migrace ve středověku

Počátek středověku je charakteristický postupným oslabováním vlivu římského impéria, ale také nástupem migrace asijských a germánských kmenů a jejich vlivu na utváření dějin, což ve svém důsledku vedlo k pádu Římské říše. Počátky migrace těchto národů jsou spojeny s přesuny Hunů z mongolského území, kolem Kaspického moře, směrem na západ. Tento nenadálý jev vyvolal řetězovou reakci. Hunové se tlačili na území Ostrogótů a ti zase napadli Vizigóty a vytlačili je z jejich území. Jelikož Vizigóti sousedili s Římskou říší, požádali ji o ochranu a možnost pobývat na římském území. Řím se však nedokázal vypořádat s tak velkým přílivem migrantů (ubytování, strava), což vyústilo v otevřený konflikt mezi Římany a Vizigóty. Římské legie byly nakonec Vizigóty poraženy a Řím byl roku 410 n. l. vypleněn.

Oslabení římských pozic využili i ostatní národy. Vandalové se přes Gálii dostali na Iberský poloostrov. Anglové a Sasové využili situaci a obsadili Británii po tom, co ji opustily legie, které se stáhly k obraně Říma před Vizigóty. Velmi silným hráčem této doby, představující pro Řím jak konkurenci, tak vážné bezpečnostní riziko, byl národ Hunů pod vedením schopného válečníka Attily. Ten se svou armádou stál již před branami Říma, jenže nakonec byl nucen se stáhnout. Neustálé nahlodávání římské vlády germánskými kmeny mělo své konsekvence. Roku 476 došlo k zániku Západořímské říše. Germánské kmeny se rozmístily po celé západní části říše a vytvářely na ní postupně nová království. Římské zvyky, zákony či obyčejy si však částečně ponechaly. Pokračovatelem kdysi mocné Římské říše se stala říše Východořímská s hlavním městem Konstantinopolí.

Nástup islámu, tedy náboženství založeném na víře v jednoho Boha a podřízení se mu, mělo za následek další vlnu migrace ve středověku. Život novému náboženství vdechl Mohamed, obchodník z města Mekka, který přijal zvěstování od Boha. Píše se rok 622, počátek muslimského kalendáře. Mohamed byl donucen z důvodu šíření nového náboženství opustit Mekku. Dochází k první migraci muslimů do města Medína. Ovšem islámské učení se šířilo tak rychle, že se zanedlouho poté Mohamed do Mekky vrátil a nové náboženství prosadil. Mohamed dokázal sjednotit dříve znesvářené kmeny, a vytvořit tak půdu pro invazi muslimů do okolních zemí. „Kdekoli armády muslimů zaútočily, daly poraženým národům tři možnosti na výběr: konvertovat k islámu, ponechat si vlastní náboženství, ale platit daň z hlavy, nebo se jim postavit a bojovat. Některé národy si raději vybraly přestup k islámu, aby si uchovaly svoje bohatství.“(King 2008:66). Rozhodnutí muslimů nechat porobené národy, aby si za úplaty mohly ponechat své náboženství, jim přinášelo nemalý zdroj příjmů.

Rychlost, s jakou Arabové expandovali do okolních zemí a *šířili islám*, byla v mnoha ohledech obdivuhodná. Za sto let si podmanili celý Arabský poloostrov, Egypt, Sýrii, Perskou říši (Irák, Irán ...), oblasti dnešního Afghánistánu, Uzbekistánu a přes severní Afriku se dostali do Španělska. Jejich postup dál do Evropy byl zastaven až Franky, s nimiž se utkali v bitvě u Tours a Poitiers roku 732.

Na sklonku 8. století napadli Anglii Vikingové, obyvatelé pocházející ze Skandinávie. Severozápadní část obývali norští Vikingové, území dnešního Švédska Varjagové a Jutský poloostrov (území dnešního Dánska) Dánové. Vikingové byli velmi dobří mořeplavci, ale také obávaní bojovníci. V prvopočátcích podnikali útoky zaměřené na pouhé plenění a loupeže. Později se však jejich pozornost zaměřila na získávání nových území s příhodnými životními podmínkami, kde zakládali osady a usazovali se.

Každý z těchto národů Vikingů okupoval jinou část Evropy. Dánové zamířili přes Nizozemí a Belgie k severozápadní části Francie. Po řece Seině se dostali do Paříže, kterou obléhali. Poté se vydali do Španělska a Středozemního moře až do Jeruzaléma. Avšak jejich častým a hlavním cílem byla severovýchodní část Anglie, kterou vytrvale okupovali do doby, než v 9. století dosáhli rozdělení ostrova na dvě části. Severní část patřila Dánům a jižní část Sasům. V 11. století jim ostrov patřil už celý. Norští Vikingové nejenže poprvé vpadli do Anglie, ale byli především průkopníky cest na západ přes Atlantik. Osídlili Island a založili osady v Grónsku. Jejich touha po hledání stále nových území je zavedla až k pobřeží Severní Ameriky². Kromě již zmíněných území obsadili jižní část Irska a založili město Dublin. Švédští Varjagové se vydali opačným směrem. Podnikali své výboje přes Baltské moře směrem na východ. Nejdříve se usadili v Novgorodu a poté v Kyjevě, kde vytvořili vládnoucí dynastii. Finové Varjagům přezdívali Ruotsi, z čehož později vzniklo označení Rus.

Snad nejzářivějším příkladem vojenského umu a vůdcovství středověku byl vládce mongolských stepí Čingischán (vládl 1206-1227). Dokázal se pouze na základě svých schopností vypracovat doslova od nuly k bezesporu největšímu a nejobávanějšímu vůdci své doby. Podařilo se mu sjednotit mongolské kočovné kmeny prahnoucí po boji a dobývání a využít jejich energii k válečným výpadům proti svým sousedům s vidinou zisku bohatství. Jeho vojenská tažení napříč Asií nedokázal nikdo zastavit. Proto také mohl vytvořit impérium, které v té době nemělo obdoby. Jejich vítězství však byla zalitá krví nepřátel a prodchnuta trpícími civilisty všude, kam vkročili.

---

² „Jediné zdokumentované vikinské naleziště v Severní Americe je osada z 11. století v L'Anse aux Meadows na severním výběžku dnešního Newfoundlandu.“ (King 2008:72).

Svá tažení Čingischán započal napadením Číny, po těžkých bojích dobyl Peking v roce 1215. Poté se pustil směrem na západ. Mongolská vojska pustošila střední Asii až po Kavkaz u pobřeží Černého moře. Po smrti Čingischána převzal otěže nejdříve jeho syn Ogataj a posléze jeho vnuci, kteří pokračovali v bojích na území Ruska, ale i v Evropě. Po zničení Kyjeva následoval vpád Mongolů do Polska a Maďarska a rozdrčení výkvětu evropského rytířstva. Dokonce ohrožovali i Vídeň. Avšak k dalšímu postupu napříč Evropou směrem na západ již nedošlo, neboť se stáhli zpět do Mongolska. Nicméně i tak ještě dlouhá léta ovládali dění v Rusku prostřednictvím říše „Zlaté hordy“ založené na severním cípu Kaspického moře s hlavním městem Saraj.

1.1.3 Migrace v novověku

Objevení Ameriky roku 1492 navigátorem z Janova Kryštofem Kolumbem bylo nejenom pomyslným předělem mezi středověkem a novověkem, ale především předzvěstí nové éry migrace lidstva. Pod vlajkou španělské koruny se posádka tří lodí vedena Kolumbem vydala hledat cestu do Indie. Úmysly Španělů v hledání nových cest byly, spíše než touhou po poznání a objevování, vedeny ekonomickými důvody. Jejich úkolem bylo především najít západní cestu po moři, která by propojovala Evropu s bohatstvím Asie a vytvořila vhodné podmínky k vzájemnému obchodu. Za vzdáleným horizontem se však nacházela zcela neznámá a neprobádaná země, o jejíž existenci neměl nikdo z nich ani tušení.

Po dvouměsíční namáhavé plavbě dopluli na karibský ostrov náležející k americkému kontinentu. Čekali, že se jim otevřou brány do Číny s veškerým svým bohatstvím, avšak realita byla zcela jiná. Místo toho našli obyvatele, které doposud nikdo ze známého světa nepoznal. Odlišovali se svým zjevem, kulturou, zvyky i náboženstvím a pro objevitele byli velkou neznámou. Touha po nesmírném bohatství, jímž tato země oplývala, se neohlížela na prostředky, jakými bylo toto bohatství získáváno. Ukázalo se, že domorodé obyvatelstvo nebylo sto čelit zotročování nově příchozích. Rovněž nebyli, a ani nemohli být, připraveni na nebezpečí spojená s příchodem kolonistů. Nemoci zavlečené z Evropy do Ameriky kosily původní obyvatelstvo po tisících stejně „efektivně“ jako zbraně kolonistů. Všechno to plenění,

známé ze starého kontinentu z dob středověku, si španělští conquistadoři³ vzali s sebou do Nového světa, aby si podrobili národy, a ty jim pak mohly sloužit. Narušení tohoto křehkého světa tak tvrdým způsobem vedlo k zániku celých civilizací původních obyvatel. Nový svět, jak se Americe říkalo, se pro původní obyvatele stále více měnil z ráje na zemi v peklo na zemi.

V průběhu 16. století byli do Ameriky zavlčeni první otroci, aby pracovali na plantážích s cukrovou třtinou, tabákem či v dolech, kde dobývali zlato a stříbro. Pověštinou z vnitrozemí afrického kontinentu je kmenoví vůdci dopravovali do přístavů na západním pobřeží. Odtud je obchodníci s otroky přepravovali do Ameriky. Podmínky na přeplněných lodích byly vskutku nesnesitelné. Zacházelo se s nimi téměř jako se zvířaty. Proto také mnozí cestu nepřežili.

„Během čtyř staletí od počátku 16. století do konce 19. století bylo ze svých domovů proti své vůli vytrženo přes 11 miliónů Afričanů a posláno do Severní nebo Jižní Ameriky či do Karibiku, kde strávili zbytek života jako otroci. Tato přeprava lidí, jež do dějin vešla jako transatlantický obchod s otroky, je největší vynucenou migrací v dějinách lidstva.“(King 2008:88). Dovolil bych si v této souvislosti Kinga doplnit s tím, že západní civilizace (s ohledem na její kulturní rozvoj a vyspělost) se tímto ostudným a zcela bezprecedentním počinem dopustila jednání, které rozhodně nepatří do civilizované společnosti a lze je zcela jistě přiřadit ke stinným stránkám dějin lidstva. Jsem toho názoru, že důsledkům této pro lidstvo negativní zkušenosti musíme opakovaně čelit i v současnosti (např. rasová diskriminace a nesnášenlivost, porušování lidských práv apod.). V některých jedincích naší společnosti dominuje pocit nadřazenosti vůči jiným (odlišným) skupinám obyvatel jako pozůstatek vzorců chování našich předků.

Na kolonizaci Ameriky měly zájem i ostatní mocnosti tehdejšího světa. Jednalo se zejména o Angličany, Francouze a Holanďany. Věděly, že Amerika v sobě skrývá obrovský potenciál zdrojů, na jejichž využití se chtěli také podílet. A tak se schylovalo ke konfliktu, jenž na sebe nenechal dlouho čekat. Španělé si nekompromisně činili nárok jak na sever, tak na jih amerického kontinentu (vyjma Brazílie, která připadla

---

³ „Conquista – období dobývání Ameriky a podmanění původních obyvatel Španěly od roku 1492 do poloviny 16. století. Conquista se vyznačovala krutostí vůči Indiánům.“ (Ottova encyklopedie A-Ž 2004:157-158).

Portugalsku). Proto koncem 16. století došlo mezi Angličany a Španěly k námořní bitvě, ve které Španělé utrpěli porážku. Vypadalo to, že už nic nebrání v cestě migrantům ostatních zemí, aby se pustili do osídlování východní části Severní Ameriky.

První snahy anglických migrantů o osídlení Severní Ameriky nebyly nikterak úspěšné. Teprve v 1. polovině 17. století se situace s příchodem různých náboženských skupin zlepšila. Dařilo se jim postupně zakládat kolonie ve Virginii⁴ a severně od řeky Hudson v Massachusetts. Tito migranti přicházeli do Nového světa s vizí, že najdou svoji část země, kde budou moci žít po boku svých blízkých podle svých představ v duchu svobody vyznání a tolerance.

Na osídlování Severní Ameriky se podílela ještě jedna skupina lidí. Jednalo se o trestance – zločince, ale také válečné zajatce a politické vězně, kterým byl udělen trest vyhnanství. Někteří těžcí zločinci se tímto způsobem mohli vyhnout trestu smrti. Stejně tak jako dobrovolní migranti i tito trestanci se podíleli na budování a obsazování anglických kolonií v Novém světě. Vyhnanství a následná deportace za oceán bylo promyšleným systémovým řešením otázky trestu provinilců proti zákonu či režimu jinak nepohodlným osobám. Pro britskou společnost byla tato forma trestu výhodná hned dvakrát. Na jedné straně se zbavovala zločinců, na straně druhé podporovala kolonizaci kontinentu prostřednictvím přísunu trestanců, jakožto pracovní síly. Situace s deportací trestanců do Ameriky se však měla brzy změnit.

Pro Brity bylo nadále neudržitelné další posílání vězňů do kolonií Nového světa, neboť veřejné mínění kolonistů se postavilo proti této praxi. Boj o nezávislost amerických kolonií na britské koruně nakonec způsobil, že se přesun vězňů roku 1775 úplně zastavil. Britové se tedy po dlouhých letech museli opětovně zabývat otázkou, co s vězni? Oповědí bylo nalezení nového vhodného místa pro jejich deportaci. Tímto novým místem se stala Austrálie. První lodě s trestanci dopluly do Austrálie roku 1788. Plavba trvala něco přes osm měsíců. Pro trestance se stala noční můrou a doslova bojem o přežití. Ale ani život po příjezdu do Austrálie neměli nikterak jednoduchý. Pracovali do úmoru, aby přežili v drsných podmínkách podnebí a zavedeného režimu. Po skončení trestu se z nich stali svobodní občané, kteří mohli obdělávat půdu a vlastnit

---

⁴ Roku 1607 byla založena první anglická osada s názvem „Jamestown“ u pobřeží Severní Ameriky.

jiné trestance. Austrálie ovšem nebyla jen místem pro trestance, ale i domovem migrantů, kteří sem přišli s vidinou rozhojnění svých statků. Všichni tito lidé položili základy vzniku svébytného národa Australanů.

Rozvoj průmyslu v 18. a 19. století byl spouštěcím mechanismem dalších vln migrace. Na příkladu Velké Británie můžeme pozorovat přesun obyvatel z vesnic, kde se převážně živilo zemědělskou činností, do rozvíjejících se průmyslových měst. Vynález parního stroje roku 1765 rozšířil využití mechanizace v továrnách a natrvalo tím změnil způsob využívání lidské práce. Pokrok ve výrobě měl samozřejmě bezprostřední vliv i na ekonomický růst. Migraci rovněž podporovala stavba nových železnic usnadňující mobilitu pracovních sil. Stěhování obyvatelstva do těchto průmyslových center, především na severu Británie, bylo logickým vyústěním vzájemného vztahu postaveného na závislosti jak na existenčních potřebách dělníků, tak na továrním průmyslu využívajícím lidské pracovní síly.

Vlivem růstu populace ve městech docházelo stále více k sociálnímu napětí, jehož důsledkem byly patologické projevy ve společnosti, jako byl např. nárůst kriminality. Příčiny lze hledat ve vysoké míře chudoby v přelidněných městech. Rovněž špatné hygienické podmínky vedly ke zhoršení zdravotního stavu populace ve městech (choroby, epidemie, vysoká úmrtnost).

Pokud jsem se pohoršoval nad zacházením s lidmi pocházejícími z Afriky a jejich nucenému zavlčení do Ameriky, aby zde vykonávali otrockou práci, při které mnozí už po pár letech od příjezdu umírali, pak systém zaměstnávání dětí v továrnách uplatňovaný v Británii v 1. polovině 19. století, mě doslova šokoval. King ve své knize uvádí, že některé **děti pracovaly v manufakturách již od svých pěti let**. Ale co bylo ještě horší, že **„děti musely do práce v továrně chodit sedm dní v týdnu, kde strávily 13 hodin s pouhou půlhodinovou přestávkou.“** (King 2008:111). Rovněž docházelo k excesům, jako bylo bití dětí za to, když takovou zátěž nevydržely a při práci usínaly či omdlávaly.

Velmi výstižně, lépe bych to sám neformuloval, to King okomentoval prostřednictvím vyprávění jednoho bojovníka proti zaměstnávání dětí Richarda Oestlera, který byl účastníkem rozhovoru, kde tématem bylo porovnávání pracovních

systemů využívaných v Evropě a v zámoří: „Při jedné příležitosti jsem se nacházel ve společnosti západoindického otrokáře (majitel plantáží v Karibiku – PN) a tří spřádačů z Bradfordu. Tito pánové porovnali zmíněné dva pracovní systémy a spřádači museli umlknout, když otrokář pronesl: **„Tedy, já jsem vždycky pocíťoval ze skutečnosti, že vlastním černé otroky, zahanbení, ale my v Západní Indii jsme si nikdy nemysleli, že jakákoli lidská bytost může být tak krutá, aby po devítiletém dítěti vyžadovala pracovat dvanáct a půl hodiny denně.“** (King 2008:111). K tomu můžeme snad jen dodat, že děti jsou bohužel pracovně využívány či lépe řečeno zneužívány v některých rozvojových zemích, ale třeba i v Číně, doposud. Naše civilizace jako celek se s tímto problémem doposud nedokázala zcela bezezbytku vypořádat.

Období 19. století až do první světové války v roce 1914 je charakteristické imperiálním vzestupem evropských mocností ve světě. Hegemonem v této oblasti a světovou imperiální mocností na přelomu 19. a 20. století byla Británie, která vybuodovala největší impérium v dějinách lidstva. Mezi další významné hráče ve světovém měřítku patřily Rusko, Francie a Německo. Rozdělení sfér vlivu mělo společného jmenovatele, sice bohatství a moc. Každá z mocností usilovala o získání, co největšího množství zdrojů, ale také významnějšího geopolitického postavení ve světě. S rostoucím imperialismem jsou spojovány i příčiny vzniku první světové války, ale také významný pohyb obyvatel ve světě.

Správou nad nově získaným (dobytým) územím byl pověřen úředník dosazený danou mocností. Byl jakousi prodlouženou rukou země, která ho vyslala, aby hájil její zájmy. Pro tuto činnost byl vychováván. Jeho prvořadým úkolem bylo zajištění fungování a stability v regionu. Samozřejmě s případnou podporou armády. Pomoci mu v tom měla rovněž strategie založená na imigrantech. Evropští emigranti (např. Francouzi, Britové) si do nových „domovů“ především v Asii, Africe a Indii přinesli svou vlastní kulturu, kterou udržovali a propagovali ve snaze předejít výraznějšímu sblížení s kulturou regionu, v němž působili. Asimilace byla pro ně nemyslitelná. Situace v Kanadě či Austrálii byla poněkud odlišná. V těchto zemích nově příchozí osadníci postupně vytlačovali původní domorodce. Osidlovali rozsáhlá území, přičemž tak nelpěli na tradicích z domoviny, ale podobně, jako tomu bylo ve Spojených státech, si vytvářeli svůj vlastní životní styl a kulturu.

Každá z mocností ovládala jiná území (např. Francie Indočínu, západ Afriky..., Británie Indii, Austrálii...), avšak systém byl u všech podobný. Vzhledem k tomu, že vždy byli kolonisté výraznou minoritou v té či oné zemi, museli správci těchto území zavést takové mechanismy řízení, aby byli schopni odolávat vlivu většiny původního obyvatelstva. V pozdější době se však ukázalo, že to byl úkol nadlidský. Sílicí odstředivé tendence vytvářely tlak na dosavadní uspořádání a docházelo ke střetům jak politickým, tak vojenským. Touha po svobodě a svébytném postavení národa zvítězila nad koloniální nadvládou. Většina imperiálního světa se po druhé světové válce zhroutila i vlivem změn v preferencích koloniálních mocností zaměřených na řešení vnitřních problémů. Situace nahrávala dalším vlnám migrace.

Zvláštní pozornost si jistě zaslouží migrační vlny, které kolonizovaly severoamerický kontinent. V souvislosti s tímto tématem bych rád popsal dva jevy, které probíhaly takřka současně a nejvíce mě zaujaly. Tím prvním je migrace otroků (Afroameričanů) v Severní Americe v období od vyhlášení samostatnosti Spojených států (1776) přes období občanské války mezi „Unii a Konfederací“, která propukla roku 1861 a skončila v roce 1865, až po 30. léta 19. století. Tím druhým jevem je postupné osídlování střední a západní části Severoamerického kontinentu, čímž vzniklo mnoho nových států. Později byly připojeny ke Spojeným státům.

Rozvoj bavlnářského průmyslu a zvýšený obchod s touto komoditou počátkem 19. století se odrazil na vzrůstající poptávce po práci otroků na Jihu. Jejich násilný přesun byl podobného charakteru jako v dobách, kdy byli násilně deportováni z Afriky. Současně s tímto jevem vzrůstal počet uprchlých otroků z plantáží na jihu Spojených států směrem na sever, aby se vymanili z područí otrokářů. Můžeme tedy říci, že trend migrace populace otroků byl v té době obousměrný. Někdy to byli jedinci, jindy celé rodiny. Do severních oblastí se uprchlí otroci dostávali tajně v podpalubí obchodních lodí či pozemní cestou s pomocí průvodců nebo bez nich, odkázáni jen sami na sebe. Po občanské válce roku 1865 se masivní vlna bývalých otroků⁵ vydala hledat nové domovy na sever, ale také na západ do nově kolonizovaných oblastí. Na počátku 20. století tisíce Afroameričanů opouští původní venkov a práci v zemědělství. Začínají migrovat do

---

⁵ Otroctví v Severní Americe zrušil roku 1863 prezident Abraham Lincoln. Roku 1865 zrušení otroctví zakotveno v Ústavě Spojených států.

velkých měst (např. Detroit, Chicago), kde se rozvíjel průmysl, jenž jim poskytnul obživu. Tato velká vlna migrace dosáhla svého vrcholu ve 30. letech 20. století.

Další osídlování Severní Ameriky podpořila událost, která usnadnila migraci osadníků směrem na Západ až k pobřeží Tichého oceánu. Touto událostí bylo odkoupení Louisiany⁶ Spojenými státy od Francouzů roku 1803. Tehdejší prezident Spojených států Thomas Jefferson nechal udělat průzkum nově získaného území s cílem zjistit, jaká je jeho hodnota. Kladný výsledek průzkumu otevřel cestu prvním osadníkům k hledání nového domova. Vláda jim poskytla půdu, aby na ní mohli pracovat a žít. Ovšem v tvrdých podmínkách pro ně nebylo snadné vyrovnat se s těžkostmi. Také jim hrozilo nebezpečí napadnutí od domorodých indiánů nebo od nově příchozích osadníků.

1.1.4 Evropská migrace do Severní Ameriky

Severní Amerika v průběhu 19. století zažila obrovskou vlnu migrace, jež nesmazatelně vtiskla tvář tamním zemím a jejich kultuře. Hlavní vlna emigrantů převážně z evropských zemí směřovala do Spojených států, které se pro statisíce z nich staly vysněnou zemí. Spojené státy, alespoň ze začátku, ochotně přijímaly nově příchozí s otevřenou náručí. Evropané přijížděli do Spojených států s vidinou naděje na vybudování nového lepšího života, než byl ten dosavadní, prostého nedostatku základních životních potřeb, ale také s touhou po svobodě a slušném zacházení.

Realita ovšem, jak už to bývá, nebyla tak růžová, což většina imigrantů pocítila již bezprostředně po příjezdu. Sama cesta po moři v podmínkách, jež vládly na palubách lodí převážejících emigranty, byla velkou výzvou pro každého jedince a prověřila jeho odhodlání a vnitřní sílu. Především v první polovině 19. století byl diskomfort spojený s přepravou emigrantů přes Atlantik velmi výrazný. Lodě byly naplněné k prasknutí lidmi, kteří se tlačili vedle sebe. Velmi špatné bylo hygienické zázemí, propukaly nemoci.

---

⁶ Rozloha Louisiany v té době byla nesrovnatelně větší, než je v současnosti.

Nicméně ani po příjezdu se imigranti nevyhnuli těžkostem a potýkali se se spoustou problémů spojených se stravou, ubytováním či další cestou do měst, kde se chtěli usadit. Často se stali terčem různých skupin zlodějů a podvodníků. Spousta nově příchozích se pak stávala bezprizorní. Jedním z východisek pro ně bylo obrátit se o pomoc ke svým bližním pocházejícím ze stejné země, kteří přicestovali před nimi a měli už vybudované obstojné zázemí. Proto se ve městě jako byl New York, ale i jinde, vytvářely komunity, ba dokonce celé čtvrtě, kde žili povětšinou krajané se stejnou národností, kulturní tradicí a zvyky přivezenými ze své původní domoviny, a tak se tvořili „enklávy“ německé, irské, italské, čínské či ruské.

Koncem 19. století začaly imigrační problematiku sledovat federální úřady. Rovněž se změnilo místo a systém prvního vstupu imigrantů na území Spojených států v přístavu. Zavedení tohoto opatření bylo odpovědí, nebo chcete-li řešením situace s přístavní kriminalitou, ale vedlo také k usměrnění a kontrole (lékařské prohlídky) proudu imigrantů do země. Dalším počinem bylo vybudování nechvalně známého střediska pro imigranty.

Migrace do Ameriky probíhala ve vlnách. Každá z těchto vln v dané době je spojována s převahou podílu konkrétní národnosti nad ostatními. Taková byla i vlna přistěhovalců z Irska jako jedné z velkých skupin, jež cestovala do Ameriky, aby se podílela na osídlení nehostinných oblastí na pomezí divočiny a území pod správou úřadů, ale také amerických měst. Před vyhlášením nezávislosti Spojených států v roce 1776 odcestovalo do Ameriky téměř půl milionu Irů, avšak hlavní vlna měla teprve přijít. V průběhu let 1845 až 1849 vypukl v Irsku bramborový hladomor. Pro skupinu Irů byly Spojené státy světlem na konci tunelu, jež jim mělo zajistit prosté přežití, neboť v Irsku umíraly statisíce lidí. S koncem hladomoru však emigrace Irů neskončila. Ze zpráv od svých krajanů věděli, že Spojené státy nabízejí těm, co chtějí pracovat, nesrovnatelně lepší životní podmínky, než tomu bylo v Irsku.

Pozornost si jistě zaslouží imigrace Židů, kteří se nemalou měrou podíleli nejen na osídlování Spojených států, ale také na utváření americké kultury. Již před válkou o nezávislost žila v britských koloniích Severní Ameriky vcelku malá skupina Židů. O padesát let později začala rozšiřovat tuto nevelkou populaci imigrace německých Židů, kteří utíkali před válkou zpustošenou Evropou a nepříjemnostmi ze strany

německých úřadů, které se snažily znesnadňovat uzavírání manželství a usazování rodin v německých zemích. Jejich živobytí bylo zaměřeno na obchodování, nejdříve coby podomní prodejci, až se propracovali k otevření vlastního obchodu. Kromě toho se zaměřili na oděvní průmysl.

Avšak masový charakter měla až vlna ruských Židů, kteří emigrovali do Spojených států po roce 1882 jako přímý důsledek událostí v Rusku. Za aktivní účast na vraždě cara Alexandra II byly vydány „*takzvané Květnové zákony*“ (King 2008:145), jejichž smyslem bylo zabránit Židům ve volném pohybu po zemích východní Evropy a životu na jejich území, ale také diskriminace ve vztahu ke vzdělání a práci. Židé byli často pronásledováni a nuceni žít na určeném místě. Téměř okamžitě se tedy Židé vydali na pochod napříč Evropou k pobřeží, odkud mohli emigrovat do Spojených států. „Roku 1920 už Rusko opustily 2 miliony Židů a ve Spojených státech žila 23 procenta světové populace Židů.“ (tamtéž).

Další evropskou populační vlnou emigrantů přijíždějící do Ameriky byli Italové, přičemž v největším počtu přijížděli koncem 19. stol. a začátkem 20. století. Podobně jako tomu bylo u Irů, také Italové prchali ze země v důsledku tíživých životních podmínek a starostí s obživou. Většinou šlo o chudé venkovany orientované na práci v zemědělství. Na cestě za moře je doplňovala menší skupina obchodníků a řemeslníků, kteří na tom nebyli až tak zle, ale hledali lepší podmínky pro „podnikání“. Jejich cesta do zámoří vedla, alespoň v začátcích, jak do Jižní Ameriky (Argentina, Brazílie), tak do Severní Ameriky (Spojených států). V souvislosti s politickými změnami a zhoršením bezpečností situace na jihu se trend migrace Italů obracel ve prospěch Spojených států.

Také Italové si budovali zázemí opírající se o vztahy ve společných komunitách. Většina pracovala v dělnických profesích a jejich situace nebyla lehká. Bydleli a žili ve velmi neutěšených podmínkách chudých čtvrtí amerických měst, mnohdy v narychlo postavených dřevěných příbytcích, kde se tísnilo mnoho lidí. Avšak italská imigrace do Spojených států se v jedné věci poněkud lišila od imigrace Židů a Irů. Rozdíl byl v tom, že velká část Italů (King hovoří o polovině až třech čtvrtinách) se po tom, co vydělali nějaké peníze, vrátila po letech zpět do Itálie. Příčiny tohoto jevu je možné hledat jednak ve špatných životních podmínkách, hlavně však v silných emocionálních vazbách na svou domovskou zemi. Za zajímavý považuji Kingem zmíněný fakt, že řada

Američanů italského původu bojovala za druhé světové války na Apeninském poloostrově proti svým národnostně blízkým krajanům. Ovšem to samé by se dalo říci například i o Američanech německého původu.

Nebyli to jenom evropští imigranti přicházející do Spojených států. Západní strana kontinentu se stala útočištěm imigrační vlny čínských přistěhovalců. Skupina čínských imigrantů přijížděla k západnímu pobřeží Spojených států v polovině 19. století v době, kdy v Kalifornii bylo objeveno zlato. Podobně jako Italové se i Číňané chtěli vrátit zpět. Samozřejmě jen, co vydobudou trochu zlata, aby jim to stačilo na spokojený zbytek života. Ukázalo se však, že se zlatem to nebude tak horké, a proto se po skončení „zlatého šílenství“ museli přizpůsobit poptávce trhu po pracovní síle v jiných odvětvích průmyslu a nechat se zaměstnat. Číňané začali pracovat na stavbě železnice napříč kontinentem, v uhelných dolech apod.

V souvislosti s krizí v 70. letech 19. století v Kalifornii dochází ze strany původních Američanů vůči čínskému etniku k projevům rasové nesnášenlivosti a násilí vůči čínské menšině. Státní správa Číňanům nepomohla, ba právě naopak, přidala polínko do ohně, když zavedla restriktivní opatření v podobě zákona o vyloučení. „Zakazovala se jim imigrace čínských dělníků a Číňané, kteří již pobývali v USA, podle něj neměli nárok na získání amerického občanství.“ (King 2008:158). Tímto zákonem se Číňané, oproti ostatním imigrantům z jiných zemí, dostali do nevýhodného postavení, poněvadž byl cílen pouze vůči jejich národu. Diskriminace pramenící z takového opatření je přinutila k hledání právního řešení, jak se dopadům zákona bránit. Mnozí se proto odvolávali na Ústavu Spojených států, která zaručovala požívání výhod občanství pro děti narozené na území Spojených států.

1.1.5 Moderní dějiny migrace

Vrátíme-li se zpět na euroasijský kontinent 20. století, můžeme popsat některé druhy migrace od více či méně dobrovolných, až po naprosto nedobrovolné, které zanechaly nesmazatelné stopy v historii migračních přesunů obyvatel naší planety. Takovým nedobrovolným přesunem (migrací), o kterém bude nyní pojednáno, byla násilná deportace lidí na území Ruska či později Sovětského svazu.

V dobách carského Ruska byl uplatňován systém segregace a následný přesun nepohodlných lidí (kriminálků, politických vězňů) vně společnosti. Setrvání těchto osob po nějakou dobu v nuceném exilu (vyhnanství) na východě Ruska v oblasti Sibíře bylo důsledkem takového odsunu. V mnohém se podobal již zmíněnému systému nucené deportace britských vězňů do Austrálie, avšak s tím rozdílem, že se nejednalo o transkontinentální, ale spíše vnitřní (lokální) přesun. Se jménem Josifa Vissarionoviče Stalina jsou spojovány obrovské násilné přesuny lidí do pracovních táborů. Silou své osobnosti, poznamenané paranoidními sklony, se pustil do něčeho, co je historicky označováno jako „Rudý teror“⁷, který vypukl po roce 1918. Avšak hlavní podíl odpovědnosti stalinistického režimu je spojován s čistkami ve třicátých letech 20. století označovanými jako „Velký teror“, jenž výrazně zesílil aktivitu Stalina. Jeho záměrem bylo zbavit se všech nepohodlných politických odpůrců, inteligence, kulaků, vojáků či národnostních menšin, aby předešel jakýmkoliv známkám odporu. Tito lidé byli buď popraveni, nebo deportováni do pracovních táborů tzv. „gulagů“⁸ rozmístěných po celém území Sovětského svazu.

Stalin sám prožil určitou část života ve vyhnanství. Přesto dokázal zavést systém gulagu, který se rozrostl do ohromných rozměrů. Jeho útroby prošly miliony lidí, z nichž velká část se již nikdy nevrátila. Zpřetrhal vazby mnoha příslušníků národů ke svému kousku země-domovu, aby je vzápětí poslal do nehostinných míst střední a východní části Sovětského svazu. Ale především krutě zatočil s každým, kdo by mohl představovat potencionální riziko pro něho samotného či moc, již představoval. Po smrti Stalina (1953) byl systém ještě nějakou dobu aktivní, nicméně roku 1960 byl zrušen. Jeho systém si k obrazu svému přetvořil Adolf Hitler, který je odpovědný za miliony zmařených životů v koncentračních táborech za druhé světové války.

Imigrace Židů na palestinská území koncem 19. století a začátkem 20. století přispěla ke vzniku samostatného židovského státu na místě, kde před dvěma tisíci lety velká část populace Židů v důsledku střetu s Římany opustila své domovy. Většina z nich pocházela z východní Evropy, hlavně z Ruska, Maďarska, Polska a ve třicátých letech 20. století také z Německa. Palestinská území (dnes stát Izrael) na počátku

---

⁷ „Vlna masového zatýkání a deportací.“ (King 2008:162).

⁸ King o gulagu hovoří spíše jako o vězeňském systému. Obecně je v povědomí lidí gulag chápán jako pracovní tábor, kam byli deportováni lidé v souvislosti s čistkami za éry stalinistického režimu v Sovětském svazu.

20. století byla pod správou Británie. Židům bylo umožněno imigrovat a zakládat osady na Palestinských územích. Problém nastal až tehdy, kdy nově příchozí Židé kupovali stále více pozemků, a tím donutili palestinské Araby, aby tato území vyklidili. S rostoucím počtem Židů rostla i arabská nevraživost. Palestincům se to pochopitelně nelíbilo, a proto se přílivu nových židovských imigrantů, kteří je vytlačovali z vlastních domovů, začali bránit, a proto docházelo k prvním konfliktům mezi oběma národy.

Aby předešli další eskalaci konfliktů mezi Židy a Araby, začali Britové další vlny židovských imigrantů regulovat. Stanovení horní hranice pro nově příchozí mělo situaci uklidnit. Přes snahu Britů zamezit přílivu židovských imigrantů do Palestiny, proudily ilegálně i tak další tisíce Židů, kteří prchali před fašismem za druhé světové války. Nicméně milionům z nich se utéci nepodařilo a skončili svou životní pout' v koncentračních táborech. Po válce Britové přestali spravovat tuto oblast, a tak vznikl v roce 1948 se souhlasem OSN samostatný židovský stát Izrael. Tímto okamžikem se tisíce Židů z celého světa opět daly do pohybu. Jejich cílem byl Izrael, země, která se pro Židy roztroušené po širém světě, měl stát opět nalezeným domovem. Situace Palestinců však byla zcela opačná. Arabští Palestinci se nehodlali smířit s rozdělením země na dvě části. Na úkor židovské rozpínivosti se z velké části Palestinců stali „nedobrovolní“ emigranti, kteří našli útočiště v okolních arabských státech. Tímto se z obou táborů stali nesmiřitelní protivníci na dlouhá desetiletí. Ani na počátku 21. století není situace v této zemi o mnoho lepší a jak to vypadá, tak uspokojivé řešení je zatím v nedohlednu. Vlny nenávisti a vzájemných útoků mezi oběma znesvářenými národy pokračují tu ve větší, tu v menší míře doposud.

Velká Británie se jako imperiální mocnost začala po skončení druhé světové válce rozpadat. Tím se pootevřela dvířka ke změnám ve směřování zemí, které do té doby spravovala. Velmi významnou genezi prodělal indický subkontinent, jenž patřil dlouhá léta do sféry britského vlivu. Přejít k novému politickému a územnímu uspořádání však neproběhl bez následků. Určitě patřil k těm nejhroživějším v minulém století.

Na počátku 20. století začal v Indii doutnat oheň naděje na získání svobody a nezávislosti. Indii v té době rozdělovala dvě politická uskupení, která reprezentovala populaci hindskou a muslimskou. Obě vzájemně spolupracovala na společném úkolu,

jehož cílem bylo, vymanit se z okovů závislosti na správě Británie. V průběhu druhé světové války se Britům podařilo proces osamostatnění utlumit a oddálit. Po válce se však ukázalo, že již nemají zájem na zachování politického statu quo v zemi a navíc svou pozornost směřovali více na domácí problémy. Tento okamžik umožnil nastartovat proces dokončení předání moci.

Vyřešením otázky zbavení se stěžejního politického vlivu Británie nad Indií vznikl nový problém. Začaly vycházet na povrch separatistické tendence muslimské části populace v Indii. Ve snaze předejít otevřené konfrontaci mezi oběma skupinami obyvatel došlo k rozdělení země. Dalším krokem proto bylo rozdělení politické moci a území na dva nezávislé státy - Indie (Hindové, Sikhové) a Pákistán (muslimové). Ještě dříve než obě země v srpnu roku 1947 získaly svou nezávislost, začalo mezi muslimy a Hindy růst nepřátelství. Po léta žili vedle sebe bez toho, aby se zajímali o vyznání toho druhého. Přesto se rozdělení země stalo pomyslným katalyzátorem vlny násilí, které vyústilo v krveprolití, jež zanechalo tisíce mrtvých na obou stranách. Rozdělení rovněž přineslo masovou vlnu migrace (výměny) obyvatelstva mezi Indií a Pákistánem. Miliony obyvatel se vydaly na nebezpečnou cestu do nových domovů. Hindové a Sikhové utíkali do Indie, naopak muslimové mířili do Pákistánu. Rány utržené v této pohnuté době se doposud nezacelily. Vztahy zůstávají i nadále napjaté, obtěžkané negativní zkušeností, která stála u zrodu obou států.

Počátkem druhé poloviny 20. století se svět vzpamatovával z dopadů druhé světové války. Dotčené státy, jež zasáhla válka, se snažily o znovuoobnovení svého hospodářství a ekonomického potenciálu. Tento přirozený proces obrody způsobil další migraci obyvatel. Válka po sobě zanechala miliony lidí, pro něž slovo domov ztratilo hmatatelný význam. Také nové poválečné politické a územní uspořádání vyhnalo příslušníky některých národů z jejich původního domova. Příkladem mohou být Němci, kteří jako poražený národ museli odejít z části svého území a postoupit je, dle dohod vítězných mocností, Polsku. Nedobrovolná emigrace (odsun) německé menšiny proběhla rovněž z Československa, a to na základě Benešových dekretů. Tyto a mnohé jiné případy nastartovaly proces jak nucené, tak dobrovolné migrace obyvatel hlavně v Evropě, ale i v ostatním světě.

Strmý vzestup hospodářství v zemích s rozvinutým průmyslem potřeboval ke svému dalšímu růstu stále nové a nové pracovní síly. Tím se otevřely dveře imigraci ekonomického charakteru. Z dřívějších kolonií proudily mnohačetné skupiny emigrantů do Evropy, aby se zapojily do ekonomik bývalých koloniálních mocností. Paradoxně se tedy proces migrace obrátil o sto osmdesát stupňů. Levná pracovní síla přicházející povětšinou z třetího světa, doplněná pracovní silou z periferií Evropy, se měla stát východiskem pro udržení poválečného rozvoje vyspělých průmyslových zemí a zajistit jim nepřetržitý ekonomický růst. Z toho plyne, že evropské země, ale i Austrálie Kanada atd., podporovaly imigraci na svá území.

K podpoře imigrace volily jednotlivé země různé způsoby a formy. Průkopnickou zemí byla v tomto ohledu Británie, která již roku 1948 přivítala první imigranty z karibské oblasti. Dalšími zeměmi byly například Austrálie a Německo. King uvádí příklady modelů obou zemí a zmiňuje některé zajímavosti. Každý z nich měl svá specifika a sledoval určitý cíl odpovídající zájmům dané země. Němci například zřídili kanceláře v jižní Evropě a pomocí nich hledali a najímali dělníky do továren. Vycházeli ze strategie, jejímž cílem byla sice emigrace cizinců do Německa, ale mělo se jednat pouze o její dočasnou formu splňující účel ryze ekonomický. Časem se měli vrátit zpět do svých domovských zemí. Avšak mnozí zůstali a domů se již nevrátili.

Specialitou australských pobídek byl příspěvek na zaplacení většiny nákladů spojených s dopravou. Australský model byl specifický v tom, že preferoval imigranty z řad britského a irského obyvatelstva (především bílé pleti). Jednalo se o ryze pragmatický postup v otázkách prevence řešení rasové nesnášenlivosti, která působila v Evropě problémy. Navíc tento systém podpory imigrace probouzel větší zájem o Austrálii mezi Evropany zvyklé na tradiční (myšleno britský) způsob života.

V 70. letech 20. století začal západním ekonomikám v souvislosti s ropnou krizí docházet dech. Pokles ekonomického růstu se samozřejmě ihned odrazil na potřebě zaměstnávání cizinců. Trend pozitivní imigrační politiky se tedy logicky musel změnit. Hledaly se způsoby, jak zamezit přílivu dalších ekonomických migrantů. Pomoci jim v tom měl soubor legislativních opatření, čímž se mělo snížit procento přílivu zahraničních dělníků. Po létech podpory se trend obrátil proti dalšímu přílivu cizinců.

Geopolitické rozdělení světa po druhé světové válce na „Východ“ a „Západ“ bylo výsledkem boje o dominanci vlivu ve světě, známé pod pojmem „studená válka“, mezi nově vznikajícími mocnostmi, jimiž se staly Spojené státy americké hájící západní, kapitalistický způsob života a komunistický Sovětský svaz na východě. Bipolární rozdělení sfér vlivu na několik desítek let ovlivnil politický a hospodářský vývoj ve světě. Mocenské postavení těchto dvou supervelmocí odráželo zahraniční a bezpečnostní politiku prezentující navenek snahu o rozšíření a prosazení svých ideologií do jiných zemí, což nutně vedlo ke konfliktům. Vzpomeňme například války v Koreji, Vietnamu, Afghánistánu⁹ apod. Každá z nich stavěla na ideologických postulátech zaměřených na rozšiřování teritorií vlivu či alespoň zamezení expanze protistrany.

Odlišné důvody lze hledat v konfliktu, který se udál začátkem devadesátých let 20. století v bývalé Jugoslávii. Prezident Tito dokázal pevně držet v rukou otěže nesourodého Balkánského poloostrova od nepaměti zmítaného nepokoji. Po jeho smrti v roce 1980 se však Jugoslávie začínala postupně dostávat do ekonomických problémů. S tím souvisel i vzestup nacionalismu a odstředivých tendencí jednotlivých národů. Vyústěním celého procesu rozpadu Jugoslávie a vzniku nástupnických států byla válka „všech proti všem“. Válka na Balkáně ukázala, že i v novodobých dějinách a na evropském kontinentu může docházet k takovým jevům, jako jsou etnické čistky. Právě národnostní příslušnost se stala příčinou k vzájemnému vyvražďování civilního obyvatelstva mezi národy, které dlouhá léta spolu žily v jednom státě. Boj o území vyhnal spoustu lidí z domovů, kde po generace žili.

Etnické čistky se staly součástí občanské války i ve Rwandě, která vyvrcholila v roce 1994, „kdy jednotky Hutuů systematicky vyvraždily více než milion příslušníků etnicky odlišných Tutsiů. Vinou strašlivého rwandského konfliktu musely své domovy opustit více než dva miliony Tutsiů, z nichž více než 400 000 stále zůstává na útěku v Konžské republice a dalších zemích.“ (King 2008:184). Genocida ve Rwandě patří bezesporu k nejhorším projevům násilí vůči civilnímu obyvatelstvu ve 20. století. (Srov. King 2008:27-184)

---

⁹ „Roku 1979 sem provedly invazi sovětské jednotky a instalovaly zde loutkovou komunistickou vládu. Jejich střety s *mudžahedíny*, což byli příslušníci afghánských geril, měly za následek **šest milionů uprchlíků**, z nichž většina odešla do sousedního Pákistánu.“ (King 2008:183).

1.2 Globální problémy migrace v současnosti

Nejdříve se pojďme podívat, co se děje v současnosti ve světě a jaké z toho pro nás plynou důsledky. S rozpadem východního bloku a obnovením demokracie v bývalých socialistických zemích na sklonku 20. století se zcela zásadním způsobem změnila politická situace v Evropě, potažmo v celém světě. S postupným uvolňováním poměrů došlo i na Sovětský svaz, který se v roce 1991 rozpadl. Nástupnické státy východní Evropy i Střední Asie bývalého Svazu sovětských socialistických republik (SSSR) vystoupily ze svazku a vyhlásily samostatnost. Konsekvence těchto historických událostí byly nejen politické, ale také ekonomické a zcela zásadním způsobem ovlivnily světové dění.

Postkomunistické země, které tvořily satelity Sovětského svazu v Evropě (Československo, Polsko, Maďarsko, východní Německo - NDR aj.), se mohly svobodně rozhodnout o směřování vazeb budoucnosti na západní státy. Někteří lidé neváhali a ze strachu, že se situace zase obrátí, emigrovali ze své domovské země. Příkladem těchto událostí budiž osud mnoha občanů bývalého NDR, jejichž snahou bylo dostat se do Spolkové republiky Německo. Znovuobnovení možnosti volného cestování do všech zemí bez zbytečných překážek byla jedna z okamžitých vítaných zkušeností, kterou řada lidí záhy využila. Nebyla to pouze a jen pozitiva, co nám přinesla změna režimu. Přejít od socialistického zřízení ke kapitalistickému v naší zemi nebyl nikterak jednoduchý a měl svá úskalí. Stala se spousta chyb, které na hodnotách a morálce společnosti zanechaly nerasmazatelné stopy. Znovu nabytou demokracii si spousta lidí mylně pletla s „anarchií.“ Absence kvalitního právního rámce umožnila některým „schopným“ (či spíše všeho schopným) lidem dostat se na výsluní bez většího úsilí. Domnívám se tedy, že *ideologickou politickou závislost vystřídala závislost ekonomická.*

Počátek milénia ovlivnila událost, jejíž význam měl brzy zasáhnout zcela zásadním způsobem do celosvětového dění. Teroristická organizace Al-Káida pod vedením Usámi bin Ládina zosnovala a uskutečnila teroristický útok na věže světového obchodního centra v New Yorku dne 11. září 2001, a zasadila tak západní civilizaci neočekávanou, a proto těžkou ránu. Tato nešťastná událost v očích mnoha lidí dělí

postmoderní dějiny na ty před a po 11. září. Odpověď Spojených států amerických v čele spojeneckých vojsk na sebe nenechala dlouho čekat. Soukolí protiopatření záhy po 11. září dala do pohybu v novodobé historii odvetu nebývalého rozsahu. Spojené státy americké spolu se spojenci vstoupily do války nejdříve s Afghánistánem, o kterém se mluví jako o základně Al-Káidy, a poté i s Irákem. V souvislosti s konfliktem v Afghánistánu uprchlo ze země na dva miliony Afghánců především do sousedního Pákistánu, ale i do Evropy a na americký kontinent. Situace v této zemi je stále napjatá a bezpečnostní riziko je vysoké. Kromě bojů vládních jednotek a spojeneckých vojsk (včetně vojáků z ČR) s Talibanem se dané země podílejí na obnově válkou poničeného Afghánistánu. Svou úlohu zde hraje i český rekonstrukční tým v provincii Logar.

Pohnutky k rozpoutání války v Iráku se od těch afghánských poněkud lišily. Zprávy tajných služeb, o které se opíral Bílý dům, hovořily o údajném vlastnictví atomových zbraní Irákem. Preventivní útok měl znemožnit možné užití zbraní hromadného ničení vůči západnímu světu, především však Spojeným státům americkým. Doposud se v Iráku zbraně hromadného ničení nenašly. Zato přišly o život tisíce vojáků. V bojích zahynuly tisíce z řad civilního obyvatelstva. Mnoho z nich muselo podobně jako v Afghánistánu uprchnout ze země. I když to vypadá, že celý konflikt hrozí ze strany Spojených států amerických jednou ohromnou blamáží, je nutné si přiznat, že vážná bezpečnostní situace v Iráku i Afghánistánu nedovoluje Spojeným státům a jejich spojencům zemi prozatím opustit.

Problémy se nevyhýbají ani africkému kontinentu. Nebyla to jen zmíněná genocida ve Rwandě v roce 1994, ale také např. humanitární krize v Somálsku v 90. letech 20. století. Státisíce lidí zemřely v důsledku hladomoru. Ani dnes není situace o mnoho lepší. Ozbrojené skupiny se pasují do role novodobých pirátů a přepadávají lodě plující kolem somálských břehů. Somálsko se díky neutěšené bezpečnostní situaci stává podhoubím pro různé teroristické skupiny. Tisíce Somálců proto z výše uvedených důvodů opouštějí zemi. Mezi další země afrického kontinentu, ze kterých utíkají tisíce obyvatel, patří Demokratická republika Kongo a Súdán. Společným jmenovatelem pro emigraci z těchto zemí jsou nepředstavitelná chudoba a z toho plynoucí velmi špatné životní podmínky. Ovšem tou hlavní příčinou je bezesporu **četnost lokálních konfliktů**, vyvolaných různými polovojenskými skupinami, které vedou k eskalaci násilí, páchaného na domorodém obyvatelstvu, a k **etnickým čistkám**.

Evropská integrace přistěhovalců působí problémy v řadě zemí. Evropa byla zvyklá „vyvážet“ své emigranty do celého světa, především na americký kontinent. Ovšem situace se v průběhu několika posledních desetiletí změnila. Nyní i Evropa musí čelit vlnám imigrace přistěhovalců. Jsou to pozůstatky druhé poloviny 20. století, kdy byl v průmyslově vyspělých zemích hlad po imigrantech, kteří by se podíleli na hospodářském růstu v těchto zemích. V mnoha ohledech se jednalo o krátkodobá (mnohdy krátkozraká a naivní) řešení, která nepočítala s tím, že mnozí budou chtít i potom, co potřeba pracovních sil odezní, zůstat. Tak se také stalo.

Příkladem takového postupu může být Německo, o jehož systému pobídek v souvislosti s hledáním pracovní síly pro rozvoj německého průmyslu, jsem se zmiňoval v historickém přehledu tohoto textu. Německo patří do zemí, které má dlouhodobé problémy s velmi početnou tureckou menšinou, jejíž integrace do německé společnosti je přinejmenším problematická. Turci tvoří v Německu silnou enklávu charakteristickou značnou soudržností, ale také neochotou přizpůsobit se německé společnosti. Navíc po jedenáctém září je tato skupina o to víc pod drobnohledem, neboť většina obyvatel tureckého původu se hlásí k islámu a jak je známo, islámský fundamentalismus se stal noční můrou veškerého západního světa, nejen toho německého. Tím samozřejmě nechci tureckou menšinu v Německu podezírat z takových projevů, myslím to pouze v rovině obecné.

Přistěhovaleckou politiku a problémy z ní plynoucí řeší nepochybně i Francie, která byla vždy vzorem otevřené společnosti podporující imigraci. Ve Francii se usazují přistěhovalci ze severní Afriky, především z Alžírsko a Maroka. Je to jistý pozůstatek imperiálního působení Francie na africkém kontinentu. Mnohačetnou skupinu těchto přistěhovalců tvoří ti, jež jsou po generace odkázáni na státní sociální podporu. Problém ve Francii však nelze chápat jako primárně etnický zaměřený. Frustrace Francouzů afrického původu plynou z vykořeněnosti, nízkého společenského statusu a ekonomické závislosti. Tyto jevy působí nemalé potíže, vedou k pouličním nepokojům a růstu kriminality především u mladé generace v chudinských čtvrtích na okraji velkých měst, kde jsou kumulovány diaspory imigrantů nejvíce zasažených chudobou. Kromě nedostatku prostředků obživy způsobují napětí a konflikty i špatné bytové podmínky.

Samostatnou kategorií a v současnosti aktuálním jevem ovlivňujícím migraci obyvatel jak na úrovni lokální, tak mezinárodní je migrace v důsledku živelných přírodních katastrof. K těm nejvážnějším obvykle dochází v chudších částech Země. Jedná se především o zemětřesení v tektonicky nestabilních oblastech, dále pak záplavy způsobené velkým množstvím srážek či přílivových vln, které ohrožují přímořské oblasti, dlouhodobá sucha, a v neposlední řadě také větrné bouře (tornáda, hurikány). Všechny tyto jevy mohou velmi vážně ohrozit obyvatelstvo zasažených oblastí.

V letošním roce, tedy 2010, zemětřesení způsobilo vážné škody např. na Haiti nebo v Chile. Jde o velmi chudé země, které se bez pomoci ostatních zemí neobejdou. Situace na Haiti je o to horší, že epicentrum zemětřesení bylo pod hustě obydlenou oblastí hlavního města Port-au-Prince. Navíc koncepce stavitelství v této oblasti s takovou zátěží ve svých projektech nepočítala. Zemětřesení si vyžádalo přes 230 tisíc obětí. Většina domů byla zcela zničena. Složky státní správy země nedokázaly zareagovat na tak zdrcující přírodní katastrofu okamžitou organizací záchranných prací a bezprostředně pomoci lidem v nouzi. Většina obyvatelstva hlavního města je bez prostředků obživy a bez přístřeší. Státisíce lidí emigrují do sousední Dominikánské republiky a jiných zemí. Západní svět v čele se Spojenými státy se neprodleně pustil do humanitární pomoci (distribuce potravin a léků) a vedení záchranných operací na území postiženého Haiti. V Chile, i přesto, že bylo zasaženo mohutnějšími otřesy, nedošlo k tak závažným následkům, jako tomu bylo na Haiti. Důvodem je přesně opačná strategie při výstavbě domů, které jsou projektovány tak, aby odolávaly určité síle zemětřesení. Nicméně i zde si ničivé zemětřesení vybralo svou krutou daň v podobě mnoha zmařených lidských životů. Rovněž došlo i k vážným hmotným škodám.

Pojďme si vše shrnout. Ptáme-li se po příčinách a důsledcích migrace lidí ve světě, pak stěžejní úlohu hrají faktory, jako jsou konflikty, pronásledování z důvodů rasy, náboženství, příslušnosti k určité sociální skupině, zastávání politických postojů atd., přírodní katastrofy či pohyb pracovní síly (tzv. ekonomické migrace). Globalizační trendy, o nichž se mluví v souvislosti s rozvojem informačních a komunikačních technologií, vznikem nadnárodních společností či řešení problémů nadnárodního charakteru apod., jistě také ovlivňují migraci obyvatel ve světě. „Příčiny a projevy globalizace lze spatřovat prakticky ve všech sférách společenského života. Podílí se na nich politika, kultura, náboženství, technika, ale i umění a filozofie. Specifické

postavení v tomto procesu sehrává zejména ekonomika. Bývá často prohlašována za motor globalizace. Ekonomická sféra společenského života úzce souvisí s materiální životní úrovní společnosti.“ (Rolný, Lacina 2001:9). Globalizace jako pojem evokuje v myslích lidí různé asociace, jež vyvolávají diskusi a názorové střety nad skutečným obsahem tohoto jevu. „Různé pokusy o definici globalizace se shodují v tom, že se jedná o dlouhodobý proces vzájemného sblížení zájmů lidí celé planety na všech úrovních společenského života. Je to tedy proces kulturní, politický a ekonomický.“ (Rolný, Lacina 2001:11). Termín globalizace je politickou reprezentací nadužíván tak, že budí dojem, jako by se stal novodobým zaklínadlem. O globalizaci se mluví více či méně již několik málo desítek let a ve společnosti tento pojem trvale zakořenil. Nicméně v souvislosti se světovou hospodářskou krizí, jejímž dopadům musíme v současnosti čelit, získala globalizace tak trochu negativní přídomek. To nemění nic na tom, že tak jako většina jevů ve společnosti, má i globalizace svá pozitiva a negativa. Věřme, že pozitiva převažují. To ostatně bude v budoucnu záležet na nás.

Jelikož migrace ovlivňuje jak demografické složení obyvatelstva, tak ekonomickou situaci zemí, stává se z ní velmi diskutované téma. Otázku migrace je tedy třeba řešit na celospolečenské úrovni. Jasnou koncepcí migrační politiky je třeba podpořit konsenzuální shodou napříč politickým spektrem. Jen tak může být životaschopná a plnit svůj účel. Strategie přitom vychází z uplatňování zájmů společnosti na ochraně před nelegální migrací, ale zároveň i preference a přijímání pozitivních dopadů na hospodářství západních zemí. Vliv světové hospodářské krize do této strategie nemalou měrou zasahuje.

Odhlédnu-li od problematiky válečných či jiných konfliktů, se kterými jsou spojovány velké migrační vlny, pak musím konstatovat, že migrace reflektuje v mnoha ohledech uplatnění přirozeného lidského práva na důstojné životní podmínky. Trvale udržitelný rozvoj je pro vyspělý západní svět úkolem číslo jedna, přičemž se moc neohlíží na ostatní. Stále se rozevírají nůžky mezi vyspělými a rozvojovými zeměmi, což s sebou přináší migraci obyvatel chudých států do těch bohatých, kde mohou nalézt podstatně lepší životní podmínky, alespoň co se týče uspokojování základních potřeb. Západ se tomuto trendu stále více začíná bránit. S jistou dávkou nadhledu je možné soudit, že bohatý sever nemá zájem na tom, aby chudý jih participoval na jeho blahobytu. Snad by se dalo říci, že se nechce podělit o své bohatství. Otázkou je, zda

taková aktivita může přinést něco dobrého? Myslím, že ne. Ba právě naopak, zřejmě bude stále ve větší míře docházet ke zvyšování napětí ve světě s ohledem na výše uvedené příčiny.

Pokud bych parafrázoval známou ideu o hodnocení vyspělosti každé společnosti podle toho, jak se chová k jejím nejslabším jedincům, a převedl tuto myšlenku do celosvětového měřítka, pak říkám, že vyspělost naší civilizace musíme hodnotit podle naší schopnosti (myšleno vyspělých zemí) pomoci nejchudším státům zajistit jejich obyvatelům důstojné životní podmínky. Tento přístup je nejen etický, ale také navýsost žádoucí. Jinak si zaděláváme na mnohačetné válečné konflikty. Příčiny budou vycházet z nedostatku zdrojů - nástroji k jejich získání budou zbraně – zvolenou metodou se stane boj. Nejde přitom o malování čerta na zeď, ale uvědomme si, že lidskou aktivitu vedenou snahou o odstranění deprivace z nemožnosti uspokojení základních potřeb jen stěží něco zastaví. Už dnes se aktivizují zástupy těch, kteří nemají co ztratit.

Růst terorismu ve světě je často a priori spojován s islámským náboženským fundamentalismem muslimského světa. Není to však pouze a jen tento faktor. Jde o celkovou kulturní odlišnost a nechuť ostatních národů přijímat hodnoty, které Západ pokládá za kulturně vyspělé, ale Východ je vidí jako znak deformované společnosti, orientované na konzumní způsob života. Z křesťanského světa se vytrácí stále více duchovní rozměr, který je tolik příznačný pro svět muslimský. Najednou máme pocit, že proti sobě stojí dvě náboženské ideologie, z nichž se stávají nesmiřitelní rivalové. Tak trochu jsme se zalekli „křížáckého“ tažení islámu napříč Evropou. Znepokojuje nás vzrůstající počet mešit a minaretů¹⁰ a s tím spojená islamizace Evropy, což se odráží i na míře tolerance.

V souvislosti s imigrací mluvíme o potřebě tolerance ve společnosti, kde se cizinci usazují. Ať jsou důvody příchodu imigrantů jakékoliv, je nezbytným předpokladem každé civilizované společnosti vypořádat se s odlišností, která jde ruku v ruce s každou skupinou migrantů. Mnohdy se zdá, že nejsme ochotni tolerovat druhé. Brání nám v tom důvody, jako např. neochota přijímání jiných názorů, postojů či stanovisek. Přidržíme se tedy Sartoriho názoru na tuto problematiku. „Kdo je tolerantní, má vlastní přesvědčení a principy a pokládá je za pravdivé; přesto připouští, že jiní mají

---

¹⁰ Švýcarské veřejné mínění se vyslovilo v referendu v roce 2009 pro zákaz výstavby nových minaretů na území Švýcarska.

právo pěstovat svá „chybná přesvědčení“. (Sartori 2005:28). Na jiném místě autor poukazuje na to, že tolerantnost není bezbřehá, přičemž se zamýšlí nad stupněm pružnosti takové tolerance, kterou vymezuje třemi kritérii: „První z nich spočívá v tom, že musíme vždy uvádět důvody, proč něco považujeme za netolerovatelné (tolerance tedy neumožňuje dogmatismus). Druhé kritérium se týká principu neublížení, „nepoškozování“ (*harm principle*). Nejsme totiž povinni tolerovat chování, která nám působí újmu nebo příkoří. Třetím kritériem je nepochybně *vzájemnost*: jsouce tolerantní vůči ostatním, očekáváme, že i my budeme tolerováni.“ (tamtéž:28). Co tedy lze z daných vět odvodit? Netolerance je přípustná jen a pouze za předpokladu korektního a nezaujatého postoje, jež budeme vždy schopni racionálně zdůvodnit. Jaksi samozřejmě předpokládám, že takový postoj bude v souladu s normou odpovídající konsenzuálnímu vzorci cílenému na konkrétní společnost. Existují pravidla, která společnost chrání před nežádoucím chováním. ***Proto musíme vystupovat sebevědomě a vyžadovat dodržování stanovených pravidel od všech, a to bez rozdílu!*** V opačném případě se vystavujeme nebezpečí ztráty vlastní suverenity a identity ve své vlastní zemi. Ve většině společností vyvolává prvek imigrace spoustu otázek. Elementární tolerance, aplikovaná pokud možno v souladu s výše uvedenými kritérii, je tedy nezbytným předpokladem ve vztahu k řešení problémů ve společnosti jako takové. Jinými slovy tolerance má být přítomna v každé společnosti, nikoli však tolerance absolutní.

V souvislosti s chováním a postoji většinové populace vůči přistěhovalcům se často kromě tolerance skloňuje slovo multikulturalismus¹¹. K nejvyspělejším zemím, které s multikulturalismem mají bohaté zkušenosti, patří např. Kanada, Spojené státy či Austrálie. Starý kontinent zatím sice trochu zaostává za partnery ze zámoří, avšak již několik desetiletí proniká i do zdejších podmínek. Otázkou zůstává, zda jde o správné a nejlépe vhodné řešení globálních problémů migrace? Zda se v budoucnu neukáže, že jde o slepou uličku na cestě za integrací imigrantů do většinové společnosti jak v Evropě, tak v zámoří. Zkušenosti totiž ukazují, demonstroval jsem to na situaci Turků v Německu, že integrace menšin do majoritní společnosti může být vlivem nesprávného výkladu multikulturalistického pojetí podstatně ztížena.

---

¹¹ „Úsilí o možnost většího rozvoje pro etnické a rasové minority, zejména na půdě vzdělávání, kulturního projevu a dodržování tradice. Vytváření přátelského prostředí a vzájemného respektu pro soužití různých etnik a národností. Výchozí ideou je předpoklad, že všechny kultury mají vzájemně srovnatelnou hodnotu a jsou si rovny a že soužití nositelů různých kultur vede k vzájemnému plodnému obohacení.“ (Sekot 2004:196).

Alternativou k upínání se pouze na samospasitelnou myšlenku multikulturalismu snad může být společnost pluralitní, tedy otevřená, tak jak o tom píše Sartori: „...pluralismus znamená společný život v rozlišnostech a s rozlišnostmi; ale pouze tehdy (a na tom trvám), pokud je opětován. Vstup do pluralitní společnosti s sebou proto zároveň nese zisk i ústupek. Přistěhovalci, kteří nejsou ochotni nic postoupit výměnou za to, co dostávají, kteří si natolik kladou za cíl udržet si vůči komunitě, do níž vstupují, postavení „cizince“, že začnou alespoň částečně napadat její základní principy, to jsou přistěhovalci, kteří nevyhnutelně vyvolávají odmítavé reakce, strach a nevraživost ... občan v opozici, jakýsi vzdoroobčan, je nepřijatelný.“ (Sartori 2005:36). Z jeho slov dovozují, že pluralitní společnost chápe jako otevřenou společnost. Dává přednost koncepci pluralitní a **na pluralismu založené společnosti** před multikulturalismem a jeho pojetím s mnohdy diskutabilním přínosem k dobrému soužití etnicky rozmanité společnosti. Sartori srovnává svou ideu o otevřené společnosti, založené na hodnotách pluralismu, s multikulturalismem, který podrobuje časté kritice, což logicky vyvozuje a dokládá na příkladech. Jeho výklad naznačuje, že multikulturalisté se nám snaží vnutit pocit zvláštního přístupu k odlišnostem, které bychom měli vnímat, a podle toho s nimi i zacházet (Srov. Sartori 2005:37-55).

Závěr této kapitoly patří stručnému shrnutí věnovanému tématu. Na úvod jsem si dovolil alespoň v krátkosti vymezit, co si lze představit pod pojmem migrace, jaké může mít formy, případně jaké základní pohnutky spouštějí mechanismus migrace. Exkurzem do historie lidské migrace jsem chtěl dokázat, že migrace obyvatel patří k přirozenému vývoji lidstva a není nutno na něj pohlížet jako na jev, který je výhradně produktem moderní doby. Proto bychom o historii lidské migrace jako o studnici zkušeností měli mít alespoň všeobecný přehled.

Zmínil jsem globalizaci, která propojuje světy po stránce ekonomické, kulturní, společenské aj. Čili proniká do všech struktur společenského života a odráží zájem lidí ve snaze o sblížení. Globalizační procesy (efektivní komunikace – rychlý přenos informací, růst nadnárodních korporací aj.) mají svůj nesporný vliv na vývoj migrace obyvatel ve světě. Zastavil jsem se u několika případů evropských zemí, které se potýkají s problémy přílivu imigrantů. Především s jejich integrací do většinové společnosti, ovlivněnou nejen jejich vlastními schopnostmi, ale především vůlí se začlenit. To však neznamená, že jsou to právě jen ony, které se snaží eliminovat nárůst

negativních tendencí spojovaných s migrací. Takových příkladů může být celá řada i mimo evropský kontinent. Ukazuje se, že jde o celosvětový problém. Stěžejní vliv přitom sehrávají faktory, jimiž jsou válečné konflikty, pronásledování z důvodů rasy, náboženství, příslušnosti k určité sociální skupině či zastávání určitých politických názorů aj. Nezanedbatelnou úlohu v tomto procesu hrají i přírodní katastrofy či pohyb pracovní síly (tzv. ekonomická migrace). V neposlední řadě jsem se snažil přiblížit přístup některého z konkrétních autorů nejen k problematice otevřené společnosti vstupující do polemiky s projektem multikulturalismu, ale také k potřebám tolerance k odlišnostem ve společnosti. K některým zmíněným jevům jsem se pokusil připojit i svůj názor, nebo alespoň svůj náhled na věc.

2. Nelegální migrace v ČR

Nelegální migrace v každé společnosti patří k jednomu z negativních jevů, které je třeba řešit napříč politickým spektrem. Česká republika se svým hodnotovým rámcem hlásí k euroatlantické kultuře. Jsme právoplatným členem Evropské unie (dále jen EU) a Shengenského prostoru. Je tedy naší povinností podílet se na potírání nelegální migrace na národní, ale také na mezinárodní úrovni. K takovému jednání nás zavazuje jak mezinárodní právo implementované do našich vnitrostátních právních předpisů, tak přímo použitelné právní předpisy Evropského společenství. Proto je velmi důležité držet se linie evropských, potažmo světových standardů, a vycházet z nich při uplatňování naší migrační politiky. Z výše uvedeného vyplývá, že strategie boje ČR s nelegální migrací vychází z příslušné právní úpravy opírající se jednak o mezinárodní právo, tak také o právní předpisy Evropského společenství a ústavních zákonů.

2.1 Základní pojmy, zákony a legislativa

Vzhledem k obsáhlosti zadaného tématu je nejdříve nutné vysvětlit některé pojmy, případně oblast právní úpravy, se kterými se můžeme při řešení otázky nelegální migrace či migrace obecně setkat. Výčet bude samozřejmě ze stejného důvodu neúplný. Stěžejní vnitrostátní právní normou upravující oblast vstupu a pobytu cizinců na naše území je Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o pobytu cizinců).

Co se týče vymezení pojmů **legální - nelegální migrace (imigrace)** můžeme říci asi toto: V případě nelegální migrace dochází k nedovolenému vstupu a pobytu cizinců (migrantů) na území, který je v rozporu s právními předpisy dané země či v našem případě také Evropského společenství. Je nutné takové chování potírat. Podobným způsobem se vyjadřuje Úřad vysokého komisaře pro uprchlíky (dále jen UNHCR). Interpretace pojmu v podání této instituce vypadá takto. „Termín „nelegální imigrant“ by se mohl vztahovat na osoby, u nichž se prokáže, že vstoupily do země nelegálně, bez povolení a na území ČR nadále zůstávají, aniž by se spojily s úřady nebo podaly žádost o mezinárodní ochranu; nebo vstoupily na území země legálně se všemi potřebnými dokumenty, ale překročily délku povoleného pobytu.“ (www.unhcr.cz 17. 3. 2010).

Naopak za legální migraci (imigraci) lze považovat takovou, která je v souladu s právními předpisy. Často bývá podporována ze strany státu vhodnými projekty. Účelem takové podpory je snaha o zapojení žádoucích migrantů do ekonomiky hostitelské země. Splnění těchto požadavků bývá odvislé od kvality koncepčního řešení problematiky migrace každé jednotlivé země s přihlédnutím na souladnost některých postupů s mezinárodními či evropskými prameny práva.

2.1.1 Cizinec

„Cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie.“ (§ 1 odst. 2 zákona o pobytu cizinců).

2.1.2 Uprchlík

Ve smyslu Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 (dále jen Úmluva) je pojem „uprchlík“ definován jako osoba, která „se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti.“

2.1.3 Správní vyhoštění

„Správním vyhoštěním se rozumí ukončení pobytu cizince na území, které je spojeno se stanovením doby vycestování z území a doby, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území.“ (§ 118 odst. 1 zákona o pobytu cizinců). Konkrétní důvody, které opravňují správní orgán vydat cizinci správní vyhoštění, jsou taxativně vymezeny v § 119 odst. 1 zákona o pobytu cizinců např. ohrožení bezpečnosti státu, závažné narušení veřejného pořádku, opakované porušování právních předpisů, prokazuje se neplatným či padělaným dokladem, vstoupil na území mimo hraniční přechod, pobývá na území ČR bez platného víza, dokladu či po skončení jeho platnosti atd. Ke každému z důvodů je přiřazena nejvyšší maximální délka doby dle jednotlivých kategorií, po kterou cizinec nesmí vstoupit na území. Ze zákona je možné vydat rozhodnutí o správním vyhoštění také občanu EU nebo jeho rodinnému příslušníku v případě, že:

„a) ohrožuje bezpečnost státu,

- b) závažným způsobem narušuje veřejný pořádek; to neplatí, jde-li o občana Evropské unie, který pobývá na území nepřetržitě po dobu nejméně 10 let, nebo
- c) ohrožuje veřejné zdraví tím, že trpí závažnou nemocí, pokud k takovému onemocnění došlo do 3 měsíců po vstupu na území.“ (§ 119 odst. 2 zákona o pobytu cizinců).

2.1.4 Rozhodnutí o zajištění

Při popisu funkce a účelu institutu zařízení pro zajištění cizinců narazíme na pojem rozhodnutí o zajištění. Jde o zákonem stanovenou obligatorní podmínku, jež umožňuje detenci nelegálně pobývajícího cizince v zařízení pro zajištění cizinců (viz níže) do doby, než bude možné dokončit úkony k jeho vycestování z území. Oprávnění policie zajistit cizince lze uplatnit např.:

„... je-li nebezpečí, že by mohl ohrozit bezpečnost státu, závažným způsobem narušit veřejný pořádek nebo mařit a nebo ztěžovat výkon rozhodnutí o správním vyhoštění, ...“ (§ 124 odst. 1 zákona o pobytu cizinců). Rovněž je oprávněna zajistit cizince: „jemuž bylo doručeno sdělení o zahájení řízení o správním vyhoštění, pokud po předchozím pravomocném rozhodnutí o správním vyhoštění nebo po ukončení poskytování dočasné ochrany na území podle zvláštního právního předpisu ve stanovené lhůtě z území nevycestoval;... (§ 124 odst. 3 zákona o pobytu cizinců). V obou případech se hovoří vždy o cizinci starším 15 let.

Mezi ne tak často využívané oprávnění k zajištění cizinců vyplývající ze zákona o pobytu cizinců patří §§ 124a a 124b. Podle § 124a je možné zajistit i takového cizince, který učinil prohlášení o mezinárodní ochraně, či podal žádost o mezinárodní ochranu, a to v případech, kdy bylo již pravomocně rozhodnuto o jeho vyhoštění nebo bylo takové řízení za stanovených podmínek zahájeno. V § 124b zákona o pobytu cizinců se hovoří o zajišťování cizinců, kteří nevyužili dobrovolné repatriace, za účelem jejich vycestování. Týká se např. cizinců, kteří nepodali, ač byli vyzváni, žádost o mezinárodní ochranu atd.

Mnohem efektivnější a v současnosti snad nejvíce v praxi aplikované oprávnění využívá zajištění cizince za účelem jeho předání nebo průvozu. „Policie zajistí na dobu nezbytně nutnou cizince, který neoprávněně vstoupil nebo pobýval na území, za účelem

jeho předání podle mezinárodní smlouvy nebo přímo použitelného právního předpisu Evropských společenství; policie na dobu nezbytně nutnou zajistí i provázeného cizince v případě, že jeho průvoz nelze z objektivních důvodů dokončit bez nutné přestávky.“ (§ 129 odst. 1 zákona o pobytu cizinců). Podle tohoto zákonného ustanovení se postupuje při tzv. readmisním či dublinském řízení (viz níže).

2.1.5 Dublinské řízení

Evropské společenství prostřednictvím „Dublinské úmluvy“ započalo společnou evropskou koncepci, která sleduje cíl směřující k efektivnímu uplatňování azylové politiky v celé EU. Úkolem tohoto nařízení je stanovení jednotných pravidel a postupů důležitých pro určení příslušnosti členského státu odpovědného za posouzení žádosti o azyl¹². „Smyslem systému je tedy určit bezprostředně po podání žádosti o azyl pouze jeden členský stát, který bude podanou žádost o azyl posuzovat a ve věci rozhodne. Stanovením jediného členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl se současně zamezí vzniku jevu označovaného jako „**refugee in orbit**“. Tedy situace, kdy naopak žádný stát díky aplikaci institutu třetí bezpečné země neuznává svou příslušnost k meritornímu posouzení podané žádosti o azyl. Pro žadatele o azyl Dublinský systém obecně znamená, že má obecně právo na meritorní posouzení žádosti o azyl pouze v jednom členském státě (tzv. **one-chance-only princip**).“ (Ministerstvo vnitra ČR. Dublinský systém. www.mvcr.cz. 14. 3. 2010).

Již několik let je tento systém zaveden do běžné praxe. V ČR na tzv. dublinském řízení participují především Policie ČR a Odbor azylové a migrační politiky ČR, v jejichž rukou je povinnost zajistit realizaci úkonu předání cizince do příslušného státu. Odpovědnost za určení státu příslušného k posouzení zmíněné žádosti o azyl má oddělení Dublinského střediska, které kompetenčně spadá pod výše zmíněný odbor. V této souvislosti je zapotřebí zmínit, že efektivní fungování dublinského řízení je úzce spjato se systémem „Eurodac“, o kterém bude řeč již záhy.

---

¹² Nařízení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. února 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států. Nařízení komise (ES) č. 1560/2003 ze dne 2. září 2003, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 343/2003.

2.1.6 Eurodac

Při určení členského státu příslušného k posouzení žádosti o azyl (Dublinské úmluvy) je nutné primárně zjistit, zda cizinec nežádal o mezinárodní ochranu již v jiném členském státě. V rámci takového zjišťování se provádí snímání otisků prstů v elektronické podobě¹³. K tomuto účelu byl zřízen v rámci Evropského společenství jednotný systém tzv. Eurodac¹⁴. „Do systému Eurodac jsou členskými státy povinně zasílány otisky prstů žadatelů o azyl a cizinců zadržovaných v souvislosti s neoprávněným překročením vnější hranice EU, kteří dosáhli věku minimálně 14 let. Tato data spolu s některými popisnými údaji (referenční číslo, pohlaví cizince, datum a místo podání žádosti o azyl (resp. zadržení), datum přenosu těchto údajů do centrální jednotky systému Eurodac) jsou v centrální jednotce systému uchovávána. Doba uchování činí v případě otisků prstů žadatelů o azyl 10 let a v případě osob zadržovaných při překročení vnější hranice dva roky. Třetí (nepovinnou) kategorii daktyloskopovaných osob pro účely systému Eurodac tvoří cizinci zadrženi při neoprávněném pobytu na území členského státu, u nichž existuje domněnka, že již dříve žádali o udělení azylu v jiném členském státě. Data v tomto případě nejsou v centrální jednotce systému uchovávána, pouze se v systému porovnají s otisky žadatelů o azyl, které jsou v ní uloženy.“ (Ministerstvo vnitra ČR. Eurodac. www.mvcr.cz. 14. 3. 2010).

Cizinci jsou při snímání otisků prstů vždy poučeni o aplikaci tohoto nařízení ve smyslu odůvodnění nakládání a využívání jejich otisků prstů (příloha č. 1). Cizinci mají v této souvislosti povinnost strpět úkon sejmutí otisků, které obvykle provádí vyškolený příslušník policie. Pro účely systému Eurodac smí být daktyloskopováni pouze občané třetích zemí. Nelze daktyloskopovat občany členských států Evropské unie, Švýcarska, Norska a Islandu. Výsledek srovnání slouží policii k zahájení příslušných kroků dublinského řízení či jiných postupů v souladu se zákonem o pobytu cizinců. Gestorem pro oblast porovnávání, vedení a uchovávání otisků prstů (také DNA) v naší národní databázi pod názvem AFIS je Kriminologický ústav v Praze, kam se na základě žádosti útvarů policie zasílají všechny vyhotovené karty s otisky prstů v rámci celé ČR.

¹³ Snímání otisků prstů se obvykle provádí elektronickou cestou na pracovních stanicích LSS 3000. Otisky pak putují ke srovnání do centrály systému EURODAC. Výsledek je znám většinou do několika minut, výjimečně několika hodin.

¹⁴ Nařízení Rady (ES) č. 2725/2000 ze dne 11. prosince 2000 o zřízení systému "Eurodac" pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování Dublinské úmluvy.

2.1.7 Mezinárodní ochrana

Institut mezinárodní ochrany je zakotven v zákoně o azylu, jenž vychází z Listiny základní práv a svobod (dále jen LZPS) potažmo Úmluvy, jakožto pramenů práva. Mezinárodní ochrana se uděluje formou azylu nebo doplňkové ochrany.

2.1.8 Readmise

Readmise či readmisní řízení je uplatňováno vůči cizinci, který vstoupil nebo pobývá na území ČR v rozporu s našimi zákony a nehodlá se dobrovolně vrátit. Snahou našich orgánů je takovou osobu vrátit na základě předání podle mezinárodní smlouvy, která má přednost před aplikací vnitrostátní právní normy. Samotnému aktu předání předchází celá řada úkonů nezbytných pro naplnění readmisní smlouvy. Primárně jde o zjištění totožnosti cizince, státní příslušnosti či sběr důkazů o vstupu cizince na území apod. Všechny podklady stanovené readmisní smlouvou jsou pak předány protistraně s žádostí o převzetí cizince. Druhá smluvní strana je povinna takovou osobu přijmout. Výhoda těchto smluv spočívá v mnohem rychlejší předávání a přebírání osob mezi smluvními stranami. Readmisní dohody má ČR sjednány na bilaterální úrovni se 14 státy světa. Kromě těchto dohod existují i readmisní dohody na úrovni Evropského společenství. (srov. Ministerstvo vnitra ČR. Readmisní politika. www.mvcr.cz. 14. 3. 2010).

2.1.9 Schengen

Dnem 21. 12. 2007 se Česká republika stala součástí Schengenu se všemi právy i povinnostmi z takového členství plynoucími. Vzhledem k tomu, že se tu a tam o pojmu Schengen zmiňují, je na místě si něco říci o fungování tohoto institutu. Než vůbec mohla Česká republika přistoupit k Schengenu, bylo nutné přijmout řadu opatření jak technického charakteru (Schengenský informační systém – dále jen SIS¹⁵), tak toho netechnického, které spočívalo v přípravě lidských zdrojů v rámci působnosti

---

¹⁵ „Již od 1. září 2007 mají příslušné české orgány přístup k Schengenskému informačnímu systému (SIS), jehož prostřednictvím sdílejí a vyměňují informace důležité pro zajištění bezpečnosti společného prostoru s orgány ostatních schengenských států. SIS obsahuje záznamy o vybraných kategoriích osob a věcí, mj. o nežádoucích státních příslušnících třetích zemí, kterým má být odepřen vstup a pobyt na území schengenského prostoru, o osobách hledaných za účelem zatčení či hledaných věcech (např. odcizené či ztracené doklady, automobily, střelné zbraně, padělané bankovky a další).“ (Ministerstvo vnitra ČR. Česká republika se stala součástí schengenského prostoru. www.mvcr.cz. 14. 3. 2010).

příslušných složek Ministerstva vnitra ČR, ale i ostatních dotčených ministerstev na tento v pravdě historický okamžik. Doslova ze dne na den se změnil systém výkonu hraničních kontrol na státní hranici. S tím souvisela i změna v koncepci Policie ČR a její specializované složky (Služba cizinecké a pohraniční policie – změny budou blíže specifikovány na jiném místě tohoto textu), v jejíž gesci byl výkon policejních činností na hraničních přechodech.

Vstup ČR do Schengenu měl nepochybně významný vliv nejenom na oblast institucí státní správy, ale i na běžného obyvatele naší země. Zrušení kontrol na hraničních přechodech s vnitřní hranicí schengenského prostoru umožnilo lidem volně překračovat hranice v jakémkoliv místě a čase. Zvláště v příhraničních oblastech je tato možnost hojně využívána k turistickým účelům či cestám do zaměstnání apod. Kromě cestování napomáhá k prohloubení spolupráce policejních a justičních orgánů na potírání kriminality. Důraz je kladen na mnohem důkladnější ochranu vnější hranice Schengenu, před hranicí vnitřní. V současnosti máme vnější hranici pouze na mezinárodních letištích v rámci letů mimo schengenský prostor. Lépe funguje i ochrana před nelegální migrací prostřednictvím kontaktních center,¹⁶ či společných hlídek na hranicích, a mnohé další změny (např. jednotná vízová problematika apod.), jež s sebou Schengen přinesl. Přínos vstupu ČR do schengenského prostoru hodnotím s vědomím kladů i záporů pozitivně.

2.2 Zařízení pro zajištění cizinců

Zařízení pro zajištění cizinců (dále jen zařízení) spadá do ucelené koncepce migrační politiky České republiky, legitimita jeho existence vychází z potřeb ochrany naší společnosti před nelegální migrací cizinců na naše území. Obsah a rozsah pravomocí výkonu státní správy v této oblasti je determinován příslušnými zákony¹⁷ a interními nařízeními či metodickými pokyny. Na chodu zařízení se spolupodílí několik institucí Ministerstva vnitra ČR a dalších servisních organizací, o jejichž

---

¹⁶ V našem regionu je centrum umístěno na bývalém hraničním přechodu Mikulov – Drasenhofen. Slouží zde společně policisté z obou zemí a vyměňují si informace související s schengenskou problematikou.

¹⁷ Především zákon o pobytu cizinců – Hlava XII. Dále výkon některých kompetencí, které stanovuje Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů.

úkolech a poslání se také zmíním. Popis jejich činnosti a kompetence jsem záměrně umístil do této kapitoly. I když se o jejich funkci zmíním také v rovině obecné, mým záměrem je zacílit především na jejich činnosti a úkoly v rámci zařízení.

Provoz zařízení byl spuštěn roku 2000 v Poštorné, konkrétně dne 1. září 2000. Provozovatelem byla podle zákona o pobytu cizinců Policie ČR Služba cizinecké a pohraniční policie¹⁸ (dále jen cizinecká policie). Od 1. 1. 2006 převzala tuto činnost v souladu s novelou zmíněného zákona Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR (dále jen SUZ). Počet zařízení provozovaných na území ČR do současnosti klesl z původních pěti na pouhé dvě a to v souvislosti s novými trendy migrace cizinců, jejichž důsledkem byl pokles počtu zajišťovaných cizinců, a tím pádem i zbytečnost provozovat tak vysoký počet zařízení. Můžeme tedy říci, že přijatá opatření ke snížení jejich počtu měla ryze ekonomické důvody. V provozu jsou dnes pouze zařízení v Bělé pod Bezdězem a v Poštorné.

Zařízení slouží k detenci cizinců, kteří porušili pobytový režim a pobývají tedy na území ČR v rozporu se zákony naší země. Cizince do zařízení umísťují jednotlivé útvary cizinecké policie a to na základě rozhodnutí o zajištění, které je cizinci prokazatelně předáno. Umístění cizince v tomto typu zařízení sleduje záměr státních institucí dosáhnout účelu sledovaného zákonem, čímž je mimo jiné ochrana veřejného pořádku, který je narušován neoprávněným pobytem cizinců na území ČR. Cizinci jsou v zařízení umístěni z důvodu provedení správního vyhoštění nebo za účelem jejich předání podle mezinárodní smlouvy nebo přímo použitelného právního předpisu Evropského společenství (readmise, dublinské řízení). Vznik tohoto typu zařízení významně ovlivnil možnosti cizinecké policie deportovat nelegálně pobývající cizince z ČR, a zabránit tak dalšímu porušování zákona z jejich strany.

V zařízení funguje několik složek, které spadají pod Ministerstvo vnitra ČR. Priority úkolů v zařízení vyžadují koordinaci činností těchto institucí v rámci plnění režimových opatření zabezpečujících funkčnost a provozuschopnost zařízení. Každá je tedy kompetentní k zabezpečení výkonu přesně stanovených úkolů vyplývajících z platných právních předpisů a interních nařízení. K vyjasnění možných nepřesností

---

¹⁸ Vstupem ČR do Schengenu a následnou reorganizací Služby cizinecké a pohraniční policie, jako specializované složky Policie ČR, bylo z názvu vypuštěno slovo „pohraniční“.

v postupech a sporných kompetencí každé z nich slouží Součinnostní dohoda mezi cizineckou policií, SUZ a B. A. Dora a. s.¹⁹ (dále jen bezpečnostní agentura). V zařízení působí rovněž Odbor azylové a migrační politiky ČR jako instituce ministerstva, která zde vykonává rozhodovací činnost v problematice řízení ve věci mezinárodní ochrany.

2.2.1 Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR

SUZ je civilní složkou ministerstva, jejíž činnost spočívá především ve správě a provozu azylových zařízení a zařízení pro zajištění cizinců s celorepublikovou působností. K činnostem v zařízení, které zajišťuje, patří zejména zajištění ubytování, stravování a zdravotní péče. Poskytuje ovšem i služby v oblasti sociální. Podílí se na uspokojování kulturních potřeb cizinců a smysluplného využití času tráveného v zařízení organizací různých herních a sportovních aktivit. Pro tento účel mohou cizinci v zařízení využívat vycházkový prostor se stoly na stolní tenis, hřištěm na volejbal či košem na basketbal. V suterénu budovy je k dispozici vybavená posilovna a výtvarná dílna, kde mohou cizinci uplatnit svůj tvůrčí potenciál výrobou různých předmětů či kresbou obrazů. Svůj čas mají možnost využít i četbou knih, které jsou k zapůjčení v knihovně zařízení určené výhradně cizincům. Koordinaci všech těchto aktivit má na starosti pedagog volnočasových aktivit, který je zaměstnán jako kmenový pracovník SUZ.

V rámci spolupráce s nevládními organizacemi umožňuje SUZ vstup např. Sdružení občanů zabývajících se emigranty (dále jen SOZE), které poskytuje cizincům právní pomoc zejména při vypracování odvolání proti správnímu rozhodnutí dotčených institucí. V případě potřeby je SUZ ochotna zajistit také pomoc psychologickou. Za cizinci dochází také v určitých časových odstupech kněz, aby rovněž svým dílem a oporou přispěl ke stabilizaci psychické a duševní pohody zajištěných. Z výše popsaného tedy vyplývá, že stěžejní náplní činnosti SUZ v zařízení je uspokojení základních potřeb cizinců. Akcent je přitom kladen především na bezkonfliktnost vzájemného soužití cizinců. Vyskolený personál v rámci své sociální práce působí v této oblasti především preventivně. Neustále komunikuje s cizinci při řešení jejich problémů a předchází vzniku konfliktních situací. Pro zvýšení erudovanosti sociálních pracovníků

---

¹⁹ B. A. Dora a. s. nespadá pod Ministerstvo vnitra ČR. Je soukromou složkou, která vykonává některé kompetence z pověření SUZ.

je SUZ vysílá na doškolovací kurzy. Učí se v nich např. zvládání konfliktních situací, správnou komunikaci s cizinci aj. K ostraze cizinců ve vnitřní části budovy a vycházkového prostoru mírného režimu zajištění využívá SUZ bezpečnostní agenturu. Rovněž zprostředkovává kontakt mezi cizinci a policií, případně jinými státními institucemi.

2.2.2 Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR

„Odbor azylové a migrační politiky (dále jen OAMP-PN) je útvarem Ministerstva vnitra ČR pro výkon působnosti vymezené ministerstvu v oblasti mezinárodní ochrany, uprchlictví, vstupu a pobytu cizinců, koncepce integrace cizinců, státního integračního programu a schengenské spolupráce. Odbor je útvarem ministerstva pro řízení organizační složky státu Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR; předkládá návrhy na zřízení či změnu charakteru azylových zařízení nebo zařízení pro zajištění cizinců.“ (Ministerstvo vnitra ČR. OAMP. www.mvcr.cz. 14. 3. 2010).

Konkrétní činnosti jsou rozděleny do dvaceti odborů, z nichž každý spravuje přidělenou agendu. Patří k nim např. udělování a odnímání azylu, doplňkové ochrany či dočasné ochrany, vydává závazná stanoviska ohledně překážek znemožňujících vycestování cizince v rámci řízení ve věci správního vyhoštění, vede agendu vydávání povolení k trvalému pobytu a jejich rušení, vytváří koncepce adaptačních a integračních programů pro cizince a spoustu dalších úkolů. (srov. Ministerstvo vnitra ČR. OAMP. www.mvcr.cz. 14. 3. 2010).

V rámci zařízení OAMP vede řízení o udělení mezinárodní ochrany cizinců, kteří žádají Českou republiku o ochranu ve smyslu Úmluvy. Vede s cizinci za tímto účelem pohovory a shromažďuje podklady pro svá rozhodnutí o přiznání nějaké formy mezinárodní ochrany, či zamítnutí. Je orgánem, který rozhoduje ve věci přímo v zařízení, přitom spolupracuje s cizineckou policií a SUZ. Rozhodnutí OAMP jsou dále přezkoumatelná soudy v rámci opravných prostředků (blíže viz mezinárodní ochrana v zařízení). Je kompetentní též k vyřizování stížností cizinců na dotčené instituce.

2.2.3 Služba cizinecké policie

Služba cizinecké policie (dále jen cizinecká policie) je specializovanou složkou Policie ČR, která primárně plní úkoly související s ochranou státu před dopady nelegálního vstupu a pobytu cizinců na naše území, případně trestnou činností související s cizineckou problematikou. Vyjma mezinárodních letišť, se ČR stala součástí vnitřní hranice Schengenu. Úkoly cizinecké policie v souvislosti s touto událostí doznaly v některých oblastech jistých úprav, které s sebou tak výrazné změny přirozeně přinesly. Dříve se velká pozornost věnovala ochraně a zabezpečení státních hranic²⁰ (tzv. zelené hranice). Především východní a severní část území odolávala velkému přílivu cizinců z různých zemí.

Po ukončení provozu na hraničních přechodech se aktivita současné cizinecké policie obrátila směrem do vnitrozemí, i když ochrana hranice z úkolů cizinecké policie v žádném případě nevytizela. Nicméně stěžejní činností je kontrola oprávněnosti pobytu cizinců na území ČR ve smyslu zákona o pobytu cizinců. V případě porušení citovaného zákona podniká příslušná opatření (správní vyhoštění, readmise, dublinské řízení aj.). Mezi další činnosti cizinecké policie patří povolování vstupu a pobytu cizinců na území ČR. Spolupracuje rovněž s ostatními policejními složkami atd.

V souvislosti s reorganizací cizinecké policie došlo k významné změně ve struktuře útvarů a jejich řízení. Ředitelství služby cizinecké policie (dále jen ředitelství) jako nadřízený orgán vykonává řídicí, metodickou a kontrolní činnost v oblasti cizinecké problematiky vůči oblastním ředitelstvím. Ta jsou dislokována v Praze, Brně, Ostravě, Plzni, Hradci králové, Českých Budějovicích a Ústí nad Labem. Výkonnými útvary zmíněných oblastí jsou inspektoráty cizinecké policie, inspektoráty cizinecké policie na letištích, odbory specializovaných činností či skupiny dokumentace. Toto rozdělení tvoří základní kostru cizinecké policie a je pro přehlednost popsáno velmi zjednodušeně. Je třeba říci, že do širší struktury cizinecké policie patří i další útvary, které se nemalou měrou podílejí na chodu celé instituce.

---

²⁰ Zákon č. 216/2002 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně některých zákonů (zákon o ochraně státních hranic) dále jen (zákon o ochraně hranic).

Primárním úkolem cizinecké policie v zařízení je zejména zamezit nedovolenému opuštění zařízení zajištěnými cizinci. Jak již bylo výše zmíněno, jejich pobyt na území ČR byl před zajištěním do zařízení nelegální. Prostor pro pohyb cizinců je vymezen pouze areálem zařízení, respektive jeho určených částí, a to v souladu s příslušnými právními předpisy a vnitřním řádem zařízení. Práce policistů tedy spočívá v ostraze venkovní části objektu a přísného režimu zajištění. Dále provádí prohlídky ubytovacích prostor a cizinců. Dohlíží na vnášení a přechovávání nebezpečných předmětů do zařízení. Provádí eskorty cizinců do zdravotnických zařízení, k soudům, na zastupitelské úřady nebo na státní hranice. V rámci spolupráce se SUZ řeší vyostřené konflikty mezi cizinci v situacích, kdy standardní postup SUZ je zřejmě neúčinný, nebo je eskalace konfliktu na takové úrovni, že není v silách SUZ situaci zvládnout. Za tímto účelem je nadána oprávněním k použití donucovacích prostředků²¹ někdy nezbytných k sjednání pořádku a pokojného stavu.

V rozsahu své působnosti řeší cizineckou problematiku, např. zpracovává spisový materiál pro účely azylového řízení a předává je OAMP. Informuje zajišťující útvar a ředitelství o průběhu a stavu řízení o udělení mezinárodní ochrany. Dále vydává víza a výjezdní příkazy cizincům, kteří opouštějí zařízení. Na žádost zajištěných cizinců s nimi provádí pohovory. Podílí se na zajištění potřebných náležitostí (doklady, zjišťování totožnosti atd.) důležitých pro vycestování cizinců z ČR. V této oblasti úzce spolupracuje se zajišťujícím útvarem a ředitelstvím.

2.2.4 Mezinárodní ochrana v zařízení

Vzhledem k tomu, že v praktické části této práce se budu zabývat cizinci, kteří jsou umístěni v zařízení a zároveň žadateli o udělení mezinárodní ochrany, je na místě alespoň ve zkrácené podobě popsat, jak funguje řízení ve věci mezinárodní ochrany v tomto typu zařízení a jaké jsou postupy zainteresovaných organizací. Jde o velmi obsáhlé téma, a není proto účelné podrobně mapovat celou problematiku řízení o udělení mezinárodní ochrany. Pokusím se proto o přiblížení jen těch částí, které považuji za podstatné, aby byly sděleny.

---

²¹ Zákon č. 273/2008, o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Stěžejní normou upravující postup ve věci mezinárodní ochrany je Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o azylu). Cizinec je v zařízení pro zajištění cizinců oprávněn učinit prohlášení o mezinárodní ochraně ve lhůtě sedmi dnů od doby, kdy byl v tomto smyslu poučen policií, že tak může učinit. Oprávnění se netýká všech cizinců, ale pouze těch, kteří jsou zajištěni dle §§ 124, 124a²² a 124b zákona o pobytu cizinců. U těch, kteří jsou zajištěni ve smyslu § 129 téhož zákona, není tento postup možný, neboť cizinci v tomto případě nejsou nadáni takovým oprávněním. (srov. § 3a zákona o azylu).

Celý proces vychází z povinného ústního či písemného prohlášení cizince (příloha č. 2), z něhož je patrné, že hodlá žádat ČR o mezinárodní ochranu. V tomto případě takové prohlášení policista převezme. Jeho úkolem je mimo jiné sejmout otisky prstů cizinci a jejich elektronickou podobu odeslat do systému Eurodac k ověření, zda již nežádal o mezinárodní ochranu v některém z jiných členských zemí. Cizinec je ze zákona povinen strpět tento úkon. Výsledek porovnání otisků prstů v systému Eurodac společně se zpracovanou dokumentací k cizinci předá OAMP, který je kompetentní k rozhodování ve věci mezinárodní ochrany. Od této chvíle přebírá aktivitu OAMP. Ten pozve cizince nejprve k podání žádosti (příloha č. 3) o udělení mezinárodní ochrany, čímž se dle zákona o azylu formálně zahájí řízení ve věci.

Poté se OAMP připraví na pohovor s žadatelem o udělení mezinárodní ochrany (dále jen žadatel), který je stěžejní součástí celého řízení. „Žadatel o mezinárodní ochranu při něm sděluje veškeré podrobnosti, které jsou důležité k zajištění podkladů pro rozhodnutí správního orgánu. Jde především o konkrétní důvody, pohnutky či motivy, které ho vedly k tomu, aby hledal ochranu v České republice. Pracovník odboru (myšleno OAMP-PN) má za úkol klást žadateli o mezinárodní ochranu otázky s cílem zjistit co nejvíce informací o jeho dosavadním způsobu života, jeho rodině, místě trvalého bydliště a zemi, odkud přichází. Dále se ptá na fakta týkající se státních orgánů a jejich postupu vůči občanům dané země. Žadatel obvykle vypráví o svých problémech a okolnostech, které ho přiměly k přesvědčení, že je nějakým způsobem ohrožen na životě či svobodě, nebo mu hrozí nějaké nebezpečí.“ (Netopilík 2008:26).

---

²² Ve smyslu zákona o pobytu cizinců jsou do zařízení zajištění s již projeveným úmyslem nebo podanou žádostí o udělení mezinárodní ochrany.

Závažnost těchto informací v korelaci k úkolům OAMP, důsledně a správně posoudit pravdivost a relevanci získaných informací může významnou měrou přispět ke kvalifikovanému rozhodování ve věci udělení, či neudělení mezinárodní ochrany. Proto je srovnává se svými vlastními zdroji. „Mezi takové zdroje patří např. výroční zprávy Ministerstva zahraničí USA, zprávy Ministerstva zahraničních věcí České republiky, příručky o zemích Ministerstva vnitra Velké Británie, zpravodajství České tiskové kanceláře, materiály Organizace spojených národů, zprávy organizace Amnesty International a mnohé další.“ (Netopilík 2008:27).

Na základě všech těchto nashromážděných informací OAMP rozhodne ve stanovené lhůtě o mezinárodní ochraně. Žadatel zůstává po celou dobu řízení o udělení mezinárodní ochrany v zařízení.²³ Výsledek rozhodnutí může mít celou řadu forem (např. zastavení řízení z důvodu nepřípustnosti, zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné, či rozhodnutí, zda se mezinárodní ochrana uděluje/neuděluje apod.). Po převzetí rozhodnutí má žadatel (cizinec) právo do sedmi dnů podat žalobu ke krajskému soudu proti rozhodnutí ministerstva. Rozhodnutí krajského soudu může v poslední instanci přezkoumat ještě Nejvyšší správní soud v Brně.

2.2.5 Vlastní pohled na sociální klima v zařízení

Osobně se domnívám, že práce s lidmi patří k těm nejtěžším, jaké znám, alespoň co se psychické stránky týče. Pokud jde navíc o práci s cizinci, pak je to ještě mnohem těžší. Narážíme nejen na jazykovou bariéru, ale také na odlišnosti spojené s náboženským vyznáním, rasovou příslušností, sociálním prostředím, ze kterého cizinci pocházejí, či dosaženým stupněm vzdělání apod. Rovněž míra vykořeněnosti, a s tím související psychická frustrace může, a také ovlivňuje chování každého jednotlivce. V neposlední řadě hraje svou roli velmi důležitá ekonomická stránka věci. Řada cizinců musela k uskutečnění své cesty investovat všechno, co měla. Často se přitom velmi zadlužili a jejich rodiny čekají, že taková oběť přinese nějaké výsledky v podobě např. posílání vydělaných peněz zpět domů, splácení dluhů atd. To vše může významně ovlivnit chování a vystupování cizinců a je třeba s tím počítat.

---

²³ Celková doba nesmí překročit zákonem povolenou horní hranici, tedy 180 dnů. U osob mladších 18 let 90 dnů. (srov. § 125 odst. 1 zákona o pobytu cizinců).

Vystupování personálu, který řeší každodenní problémy cizinců, musí všechny tyto aspekty brát v úvahu a přizpůsobit tomu svou individuální strategií. Správná komunikace a ochota k ní hraje v tomto ohledu zcela nezastupitelnou roli. Léta strávená s cizinci mně poskytla dostatek zkušeností k tomu, abych byl schopen některé věci zhodnotit. Pokud chci předejít vážným konfliktům, musím neustále sledovat výkyvy v náladách, a tím i chování zajištěných cizinců. Je třeba všimnout si i zdánlivě malicherných sporů a jiných jevů, způsobujících napětí v této velmi nesourodé skupině cizinců. Je přece notoricky známo, že prevence je mnohem účinnější než eliminace škodlivých následků.

Pamatuji si, že když ještě policie dohlížela na vnitřní prostor zařízení jednotlivých pater, tak jsme díky úzkému kontaktu s cizinci taková rizika vyhodnocovali a reagovali na ně pokud možno okamžitě již v zárodku. Bez takového postupu by to snad ani nešlo. Často jsme sloužili pouze ve dvou na patrech, kde bylo přes šedesát cizinců. Každý si asi dovede představit, co by se stalo, kdyby došlo k vážnému vzájemnému konfliktu mezi početnou skupinou cizinců nebo mezi cizinci a policií. Takové, byť ojedinělé incidenty, se však přesto staly a bylo je třeba vyřešit. Prevenci proto považuji za neúčinnější zbraň v předcházení takovým konfliktům. Platí to samozřejmě i dnes, kdy se podmínky a úroveň služeb do jisté míry změnily.

V zařízení pracuji takřka od jeho počátku (letos to bude již deset let) a myslím jsem si, že už mě nemůže nic překvapit či zaskočit. Omyl. I když se povětšinou situace opakují, někdy se prostě stane, že se objeví zcela nové okolnosti, které významně změň charakter mimořádné situace, na kterou je třeba modifikovaně reagovat. Netřeba si nalhávat, že vždy vše půjde snadno a v klidu. Problémy jsou a budou. Otázkou zůstává, zda a čím se budou lišit od těch předchozích, jaká bude jejich intenzita či do jaké míry ovlivní chod zařízení jejich dopady. Ty současné vidím zejména v absenci úcty a respektu některých cizinců k personálu, který jim poskytuje vcelku komplexní službu zlepšující jejich pohodlí a život nedobrovolně strávený v zařízení. Mnozí se však neustále odvolávají na svá práva, na povinnosti zapomínají, nebo je vůbec nerespektují. A to nemluvím o aroganci, s jakou častují sociální pracovníky, kteří se jim snaží vyjít vstříc, pokud jsou vznesené požadavky samozřejmě reálné a neodporují vnitřnímu řádu zařízení.

Co se týče požadavků na komunikaci s cizinci, zmínil bych ještě jeden poznatek vycházející z mé dosavadní praxe. Dnes a denně využívají cizinci umístění v zařízení oprávnění žádat policii o pohovor. Žádosti jsou poměrně časté (ojediněle i osm denně). Pominu-li případy, jimiž se cizinci pomocí polopravd a lží snaží o cílenou manipulaci, která má sloužit jedinému účelu, a tím je získat pro sebe nějakou neopodstatněnou výhodu nebo prospěch, tak převážná většina cizinců se snaží vyřešit svou situaci s délkou pobytu v zařízení a urychlením odjezdu z ČR, což je zajisté z jejich strany zcela legitimní požadavek a pro naplnění účelu zajištění žádoucí a zcela v pořádku. Jedná se zejména o získávání náležitostí pro urychlení vycestování cizince ze země, např. ověření totožnosti cizince pomocí cizinci dodatečně poslaných dokladů od příbuzných, přátel (kopie cestovních dokladů, identifikačních průkazů apod.).

Komunikací se zajišťujícími útvary a ředitelstvím, které je partnerem zastupitelských úřadů, může potom snáze dojít k ověření totožnosti a případnému vydání náhradních dokladů nezbytných pro jejich vycestování. Cizinecká policie zařízení se snaží v tomto maximálně pomoci. Ovšem někdy je tato aktivita cizinců tak enormní, že se nás pokouší kontaktovat a řešit zmíněné problémy každý den, což je, vzhledem k možnostem, jakými disponujeme, i s vynaložením maximálního úsilí, nereálné. Neodpustím si proto, možná trochu jízlivou otázku, proč neuplatnili tuto svou energii k legalizaci svého pobytu dříve, než se vůbec dostali do zařízení? Tím by si přece mohli odpustit represí spojenou se zajištěním a nedobrovolným vycestováním, kterou jsou nyní povinni snášet. To samozřejmě mluvím o těch, kteří přišli do ČR legální cestou a po skončení platnosti svého pobytu zde i několik let pobývali nelegálně. A já se znovu ptám. Tehdy nespěchali s odjezdem do své domovské země? Myslím, že odpověď na tyto otázky je zcela zřejmá a každý si může udělat svůj vlastní názor.

Pro vyvážený přístup si na závěr dovolím malé konstatování. Velká část zajištěných jsou jistě slušní lidé, kteří se třeba pouhou svou naivitou nebo nevědomostí dostali do problémů. Ti si především zaslouží naši pozornost a pomoc, pokud ji potřebují. Ovšem pomoc si zaslouží do jisté míry i druhá skupina cizinců, která jednala v této souvislosti s chladným rozmyslem či vypočítavostí, a jejich chování v zařízení není rovněž zcela v pořádku. Avšak odvolávám se opět na meze naší tolerance, tak jak je vidí Sartori. Nicméně i v tomto případě však platí, že reakce na konfliktní chování cizince musí být řešena adekvátními prostředky v souladu se zákonem. V této práci je

zcela nepřijatelné nechat se zmítat emocemi do té míry, aby byla snížena schopnost posuzovat fakta nestranně, a hrozilo tak riziko excesu. Takové jednání by bylo nejen neprofesionální, ale také nezákonné. Vím ze své praxe, že to není nikterak jednoduché. Zachovat si nadhled, chladnou hlavu a pokud možno objektivní přístup vyžaduje určité úsilí a psychickou odolnost. Snad proto se musíme neustále učit a pracovat na sobě, na svém chování, vystupování a postojích, které zaujímáme. A tím se vracím na začátek, kdy jsem poukazoval na odlišnosti a problémy, které může některým cizincům zajištění a hrozba deportace přinést. Je třeba tedy postupovat se znalostí věci a volit vždy profesionální přístup v souladu se zákonem a svým nejlepším vědomím a svědomím.

2.3 Současná migrační politika ČR a její sociální důsledky

Od doby, kdy jsme sami cestovali po listopadu 1989 do zahraničí za lepšími příležitostmi, uplynulo již dvacet let. Česká republika v té době zdaleka nebyla tak atraktivním místem pro migranty směřující do západních zemí, kteří s vidinou lepšího života, nebo únikem před nebezpečím hrozícím v domovské zemi, emigrovali. Situace se od těch dob významně změnila. Pro mnohé migranty již nejsme pouhou tranzitní zemí, ale naopak začali se u nás usazovat, žít a pracovat. Tento fakt lze doložit informacemi z oficiálních statistik ministerstva sledujících trend vývoje migrace. „Při porovnání počátečního stavu v roce 1993, kdy na území České republiky pobývalo s různými formami pobytu necelých 80 000 cizinců, a nejaktuálnějších údajů z posledního čtvrtletí roku 2008, kdy v České republice žije již téměř 425 000 cizinců s různými typy povolení k pobytu“ (Ministerstvo vnitra ČR. Migrace. www.mvcr.cz. 14. 3. 2010:1), je patrné, že trend vývoje migrace vykazoval v průběhu minulých let výraznou progresi. Proto znovu opakuji, je nanejvýš důležité, a nejen důležité, ale také odpovědné, zabývat se seriózním způsobem o tuto problematiku.

Migrační politika ČR²⁴ vychází z koncepce vládního usnesení, které prostřednictvím interpretace základních zásad politiky vlády v oblasti migrace cizinců ukazuje směr naší migrační politiky v budoucnu. Těmito zásadami jsou:

---

²⁴ Při zpracování této kapitoly předesílám, že informace, které budu využívat, pocházejí z oficiálních stránek ministerstva obsahujících problematiku azylu, migrace a integrace.

„Zásada 1

Česká republika s ohledem na mezinárodní závazky, které pro ni vyplynou z členství v Evropské unii, důsledně prosazuje řídicí roli státu v oblasti migrace.

Zásada 2

Migrační politika státu je založena na koordinovaném postupu všech státních orgánů, orgánů územní a zájmové samosprávy a na podpoře ze strany dalších subjektů zabývajících se migrací.

Zásada 3

Migrační politika státu je zaměřena na odstraňování všech forem nelegální migrace a jiných nelegálních aktivit, a to jak opatřeními na poli mezinárodní spolupráce, tak i opatřeními národními.

Zásada 4

Migrační politika státu neklade překážky legální migraci a podporuje imigraci, která je pro stát a společnost v dlouhodobé perspektivě přínosná.

Zásada 5

Realizace migrační politiky státu předpokládá široké zapojení nevládních a dalších organizací občanské společnosti.

Zásada 6

Česká republika se spolupodílí na úsilí světového a evropského společenství na řešení migračních důsledků humanitárních krizí a na odstraňování příčin těchto jevů.“
(*Usnesení Vlády České republiky ze dne 13. ledna 2003 č. 55*)

Vládní materiál, schválený ještě před vstupem ČR do EU, vyjadřuje ochotu ČR podílet se na řešení aktuálních otázek spojených s migrační politikou ČR v souladu s mezinárodním a dnes již také evropským právem. „Prioritou vnitrostátních aktivit v oblasti migrace je formulace účinných opatření, která budou podporovat řízenou legální migraci a zároveň minimalizovat migraci nelegální.“ (Ministerstvo vnitra ČR. Migrace. www.mvcr.cz. 14. 3. 2010). Koncepce české migrační politiky je v současnosti stále více orientována na společný postup v rámci konsenzu Evropského společenství. Sjednocení postupu členských zemí EU v oblasti migrace patří k aktuálním úkolům politiků v Bruselu.

Stěžejní úlohu v oblasti migrační politiky, a tedy i ochrany ČR před dopady nelegální migrace, sehrává Ministerstvo vnitra ČR (dále jen ministerstvo). Svým dílem

přispívají ke spolupráci v této oblasti i další ministerstva jako je např. Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, Ministerstvo financí ČR, Ministerstvo spravedlnosti ČR, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR atd. K účinné aplikaci migrační politiky ČR využívá ministerstvo specializované instituce (zmínil jsem např. OAMP, SUZ, cizinecká policie v rámci Policie ČR), které vykonávají v rámci svých přidělených kompetencí činnosti v souladu s migrační politikou ČR. Současně se snahou o potírání nelegální migrace, je cílem migrační politiky ČR také podpora legální migrace, tedy takové, která není v rozporu s právními předpisy a může přinést, při splnění daných předpokladů, pozitivní výsledky do ekonomiky země. Z toho lze odvodit, že přístup k oběma rovinám migrační politiky má být vyvážený. Pojďme si tedy přiblížit některá specifika přístupu ČR ve vztahu k legální migraci – podporované - a nelegální, kterou je třeba v rámci přijatých opatření v co největší míře eliminovat.

2.3.1 Programy na podporu legální migrace v ČR

Účelem programů na podporu legální migrace je umožnit vstup a pobyt těm migrantům, o které má ČR zájem a kteří se chtějí spolupodílet na hodnotách společnosti, do níž vstupují. Jedná se především o cizince migrující za prací a lepšími životními podmínkami. Tato podpora vychází z koncepce evropské. Podpora legální migrace v sobě nese nástroje na podporu ekonomického růstu země. Instrumentů podporující imigraci může být celá řada. V souvislosti s podporou legální migrace se chci zastavit u dvou projektů realizovaných na území ČR.

Prvním projektem, který byl v pilotní verzi spuštěn již v roce 2003, je „Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků.“ Od roku 2008 byl usnesením vlády prodloužen a funguje již standardním způsobem. Už z názvu lze logicky odvodit, komu je nabídka adresována. Projekt nabízí kvalifikovaným zahraničním pracovníkům možnost požádat ve zkrácené lhůtě o povolení k trvalému pobytu. Cizinci s minimálně středoškolským vzděláním s maturitou mohou toto povolení získat pro sebe a své rodinné příslušníky již po dvou a půl letech. Vstup do projektu je omezen seznamem zemí, z nichž cizinci pocházejí. Kromě toho existují ještě další podmínky, které cizinec musí splňovat, např. je třeba, aby měl povolení k pobytu za účelem zaměstnání, povolení k zaměstnání, zmíněné minimální vzdělání a stanovenou pracovní zkušenost.

Druhou kategorií jsou vysoce kvalifikovaní zahraniční pracovníci. Jedná se o vysokoškolsky vzdělané pracovníky, kteří pracují na pozici vyžadující vysokoškolské vzdělání, která je slučitelná s jejich kvalifikací. Tito mohou požádat o povolení k trvalému pobytu již po jeden a půl roce účasti na projektu, což platí i pro jejich rodinné příslušníky. Na závěr je třeba zmínit, že projekt realizuje Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR a spolupodílí se na něm Ministerstvo zahraničních věcí ČR a Ministerstvo vnitra ČR. (srov. www.imigracecz.org 17. 3. 2010).

Velmi aktuálním projektem na podporu legální migrace je projekt „Zelené karty“. Byl spuštěn 1. ledna 2009 a je primárně zaměřen na podnikatelský sektor. Jedná se o zcela nový program, jenž výraznou měrou přispívá ke koncepčnímu řešení podpory legální migrace. Nyní v krátkosti o jeho obsahu. Tak jako u předchozího projektu je i projekt „Zelené karty“ zaměřen na vysoce kvalifikované pracovníky jak s vysokoškolským, tak nižším vzděláním. Rozdíl je v tom, že dává možnost i nekvalifikovaným pracovníkům účastnit se projektu, ale s jistými omezeními.

„Projekt **vychází primárně z potřeb podnikatelských subjektů**; Ministerstvo práce a sociálních věcí povede centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držitelé zelené karty. Volným pracovním místem obsaditelným držitelem zelené karty bude místo, které Ministerstvo průmyslu a obchodu označí v centrální evidenci volných pracovních míst jako místo vhodné pro klíčový personál. Databáze bude volně přístupná na webových stránkách MPSV, respektive i dalších. Cizinci budou žádosti o zelenou kartu podávat na zastupitelských úřadech ČR v zahraničí, a to na konkrétní pracovní místa uvedená v databázi. Hlavním nástrojem projektu je tzv. **zelená karta**, která bude mít podobu aktuálně používaného průkazu o povolení k dlouhodobému pobytu a bude plnit dvojí funkci, a to osvědčovat oprávnění jejího držitele k výkonu zaměstnání a k dlouhodobému pobytu na území České republiky.“ (Ministerstvo vnitra ČR. Migrace. www.mvcr.cz. 14. 3. 2010:2). Výhodou projektu je jeho flexibilita a nízká administrativní zátěž díky využití informačních technologií. Vydávání zelených karet je v gesci ministerstva. Co se týče platnosti karet, tak standardní karta bude mít maximální délku platnosti tři roky, respektive dva roky u nekvalifikovaných pracovníků. (srov. tamtéž).

2.3.2 Přístup ČR k nelegální migraci

„Základním dokumentem v oblasti potírání nelegální migrace je **Akční plán boje s nelegální migrací** (dále jen „Akční plán“), který byl připraven v roce 2003 a schválen Usnesením vlády České republiky č. 108 ze dne 4. února 2004. **Akční plán se opírá o zásadu č. 3 Zásad politiky vlády v oblasti migrace cizinců** a navazuje na úkoly stanovené **Národním akčním plánem boje proti terorismu**. Hlavním cílem Akčního plánu je nalézat a realizovat taková řešení a opatření, která mohou minimalizovat nelegální migraci a motivovat cizince k legálnímu vstupu a pobytu na území České republiky.“ (Ministerstvo vnitra ČR. Migrace. www.mvcr.cz. 14. 3. 2010:3).

Pozice státních institucí při potírání nelegální migrace cizinců na území ČR vychází z platné legislativy, především zákona o pobytu cizinců, jakožto stěžejní právní normy, již cizinecká policie využívá v rámci své působnosti. K ochraně oprávněných zájmů našich občanů, tedy zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti, využívají orgány činné v trestním řízení zákonem stanovené oprávnění a povinnosti. Z toho plyne pro policii povinnost jednat takovým způsobem, kterým by byla zajištěna zákonnost, tedy veřejný pořádek a nastolení pokojného stavu v souladu se zákonem. Tato povinnost vychází jak z národních zájmů, tak závazků plynoucích z našeho členství v evropských strukturách (EU, Schengen).

Úkolem cizinecké policie je mimo jiné vyhledávat a řešit nelegální migraci cizinců na území ČR a Schengenu. Za nelegální migraci se považuje nejen neoprávněný vstup a vycestování, ale také pobyt na území bez platného oprávnění. V této souvislosti je třeba zmínit i aktivní podíl cizinecké policie na sledování a eliminaci přeshraniční trestné činnosti (obchodování s lidmi, převaděčství apod.), která bývá jedním z průvodních jevů nelegální migrace. V další části textu se však zaměřím spíše na postupy cizinecké policie především v souvislosti s nelegálním vstupem a pobytem.

Při zjištění skutku, jenž je v rozporu se zákonem o pobytu cizinců, může nastat několik způsobů řešení. Po běžných rutinních činnostech, jako je zjišťování totožnosti, daktyloskopování apod., je zahájeno správní řízení ve věci správního vyhoštění

případně přestupkové řízení, tak jak to ukládá zákon o pobytu cizinců a další zákony.²⁵ Cizinci s neoprávněným pobytem na území je vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění (viz základní pojmy...) a vystaven výjezdní příkaz s datem, dokdy má opustit území. Pokud se mu nepodaří zajistit potřebné náležitosti k vycestování, musí se přihlásit opět na cizineckou policii s žádostí o prodloužení výjezdního příkazu a posléze vycestovat.

Dalším možným řešením je zajistit cizince v zařízení, a to v případě, že policie shledá pro toto opatření zákonný důvod. Postup je stejný, s tím rozdílem, že výjezdní příkaz se cizinci vydává teprve až při jeho propuštění ze zařízení (např. z důvodů realizace správního vyhoštění, readmise či uplynutím zákonem stanovené lhůty pro zajištění). Jako třetí přichází možnost řešení situace, kdy cizinec nerespektuje dříve vydaná rozhodnutí (správní vyhoštění, trest vyhoštění), a vystavuje se tak riziku trestního stíhání z důvodu maření výkonu úředního rozhodnutí²⁶. V takovém případě policie úzce spolupracuje se státním zastupitelstvím, které rozhodne o dalším postupu. V úvahu obvykle přichází možnost věc řešit soudní cestou (často ve zkráceném řízení) nebo se nechá správnímu orgánu k vyřízení např. správním rozhodnutím s přísnějším postihem, což bývá mnohem častější způsob.

Kromě standardních postupů, vycházejících z mezinárodních smluv či zákonů ČR spojených s represí vůči cizincům zdržujícím se na území ČR neoprávněně, využívají naše instituce, stejně tak jako tomu bylo při podpoře legální migrace, podpůrné projekty. Jedním z takových projektů realizovaný v loňském roce byl „Projekt dobrovolných návratů“. Cílem tohoto projektu bylo dát cizincům bez reálných vyhlídek na další pracovní uplatnění možnost opustit území ČR, aniž by sklouzli do situace, kdy by zde pobývali nelegálně. Jedná se o přímé opatření bezprostředně související s hospodářskou krizí, kdy spousta zahraničních dělníků v důsledku úsporných opatření firem ztratila práci.

Projekt byl určen zvláště pro ty, kteří se chtěli vrátit, ale chyběly jim prostředky na cestu zpět. „V rámci projektu Česká republika nabídla vedle nouzového ubytování, zaplacení letenky, organizačního zajištění odletu, předodjezdové a tranzitní asistence

---

²⁵ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen správní řád). Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

také finanční příspěvek ve výši 500 EUR pro dospělého osobu a 250 EUR pro děti do 15 let.“ (Ministerstvo vnitra ČR. Migrace. www.mvcr.cz. 14. 3. 2010:2). Druhá fáze projektu, která bezprostředně následovala, pokračovala v nabídce cizincům vycestovat z ČR. Podmínky účasti na projektu zůstaly podobné s menšími změnami např. příspěvek pro dospělého se snížil na 250 EUR a u dítěte na 150 EUR. K drobným změnám došlo i v souvislosti s ubytováním, které bylo poskytováno pouze na jednu, a to poslední noc před odjezdem cizince ze země. (srov. tamtéž).

Projekt dobrovolných návratů však měl dvě roviny. Tou druhou rovinou bylo umožnit vycestování za předem stanovených podmínek i cizincům, kteří pobývali na území ČR neoprávněně, tedy nelegálně. „Cílovou skupinou budou²⁷ státní příslušníci třetích zemí neoprávněně pobývajících na území České republiky, kteří na území vstoupili legálně, nicméně platnost jejich pobytového oprávnění již vypršela, nebo kteří neoprávněně vstoupili na území a nadále zde pobývají v rozporu s platnou právní úpravou. V rámci tohoto projektu Česká republika nabídne úhradu nákladů spojených s vycestováním leteckou cestou, možnost ubytování na poslední noc před odletem z České republiky a přesně stanovenou délku doby správního vyhoštění, které bude uděleno za předchozí pobyt na území bez pobytového oprávnění. Registrace do projektu bude možná na všech inspektorátech cizinecké policie.“ (Ministerstvo vnitra ČR. Migrace. www.mvcr.cz. 14. 3. 2010:2). Projekt však nebyl zdaleka pro každého. Cizinec musel splňovat předem dané podmínky např. vlastnit cestovní doklad, nesměl být zajištěn v zařízení, odsouzen za spáchaný úmyslný trestný čin a nesmělo mu být vydáno nebo s ním zahájeno správní vyhoštění atd.

Laik by se asi zeptal, v čem je výhoda vstupu do projektu kromě toho, že je cizinci zajištěna úhrada nákladů spojená s vycestováním, když cizinec stejně obdrží správní vyhoštění? Tou výhodou je mnohem kratší délka platnosti rozhodnutí o správním vyhoštění. Cizinec získává možnost vrátit se zpět do ČR daleko dříve, než by tomu bylo v situaci, kdy by byl zajištěn obvyklým způsobem. Navíc u cizinců, kteří mají prostředky na úhradu nákladů spojených s vycestováním, je délka správního vyhoštění dále ještě více zkrácena, což je pro vstup cizince do projektu velmi

---

²⁷ Na tomto místě a všech následujících, kde je použito budoucího času v citaci, je třeba dosadit minulý čas. Projekt již v prosinci minulého roku skončil.

motivující. Nakonec ještě dodám, že registrace do tohoto projektu byla možná na jakémkoliv inspektorátu cizinecké policie. Projekt skončil dnem 15. 12. 2009.

2.3.3 Vlastní hodnotící náhled na migrační politiku ČR

Naše současná migrační politika bývá často označována jako rigidní a velmi tvrdá vůči cizincům pobývajícím na území ČR, ať už je jejich právní postavení jakékoliv. Takový názor často zaznívá především z řad ochránců lidských práv, kteří pracují pro nejrůznější nevládní organizace či sdružení na pomoc uprchlíkům. Proti tomuto názoru stojí jiný, reflektující společenskou potřebu ovládat trend nelegální migrace a posuzovat rizika, která společnosti s tímto jevem hrozí. Tuto službu veřejnosti zajišťují instituce státní správy. Obě stanoviska jsou zcela legitimní a patří do demokratické společnosti založené na pluralitě.

Jak tedy zhodnotit pokud možno objektivně současný model uplatňovaný ČR v oblasti migrační politiky? Prvně je zapotřebí zmínit, že již dávno není ČR nějakou izolovanou zemí s problémy, které se řeší jen na úrovni národního státu. Naše legislativa upravující tuto oblast v průběhu let doznala změn a doplnění, jež odrážely aktuální potřebu společnosti. Mezi členy Evropského společenství panuje shoda na vytváření jednotné koncepce taktiky v boji s nelegální migrací. Díky účasti naší země v evropských strukturách jsme i přes svou národní suverenitu do jisté míry determinováni tímto společným postupem. Míra naší participace je tedy přímo úměrná povinností, ke kterým jsme se zavázali. Z toho plyne, že nemůžeme připustit hodnocení našeho přístupu k nelegální migraci bez toho, aby byl zasazen do evropského kontextu.

Propojením evropských struktur kontrolujících nelegální migrační toky prostřednictvím celé řady opatření jak technických (Eurodac), tak legislativních (readmisní smlouvy, dublinské řízení), můžeme mnohem důrazněji zasahovat v místech, která nám odhalují slabiny systému. Velmi efektivně v současnosti funguje institut readmise, ale také dublinské řízení (těch je nepoměrně méně). Nejde ani tak o skutečná reálná čísla počtu vrácených osob, ale spíše o princip. Dříve spousta cizinců využívala k tomu, aby se vyhnula hrozícímu vyhoštění, „útěk“ do azylového řízení, což vlivem

změn v legislativní oblasti dnes zajištěných cizinců (§ 129 zákona o pobytu cizinců), již nelze. Proto vrácení cizince na základě readmise, tedy mezinárodní smlouvy, ať už se jedná o smlouvy, které si vyjednala samotná ČR či smlouvy mezi Evropským společenstvím a jednotlivými státy, pomáhá k mnohem rychlejší aplikaci zmíněné „Zásady 3“ migrační politiky, uplatňované vůči nelegálně pobývajícím cizincům.

Readmisní řízení, jako realizace mezinárodního práva, je v současnosti velmi často využíváno v boji s nelegálně pobývajícími cizinci na území ČR. Pokud se provádí zajištění cizince do zařízení, jde v převážné většině právě o tyto důvody. Zastávám názor, že aplikace mezinárodních smluv zcela nepochybně zkrátila délku nutného pobytu zajištěných cizinců v zařízení. Díky zrychlení procesu ověřování totožnosti cizinců zastupitelskými úřady a s tím spojeného vyřizování náhradních dokladů nezbytných k jejich vycestování²⁸ se zkracuje časový odstup mezi prvotním omezením osobní svobody a jeho vycestováním, byť nedobrovolným.

Pojďme se nyní podívat na fenomén migrace trochu z jiného úhlu pohledu. Již několik let se ukazuje, že společně s růstem životní úrovně obyvatel, roste i potřeba zahraničních pracovníků, kteří budou vykonávat práci v určitých odvětvích našeho průmyslu (např. stavebnictví, služby, textilní průmysl atd.), o které autochtonní (původní) populace nemá dostatečný zájem. Na druhé straně je strach lidí ze ztráty zaměstnání v důsledku právě probíhající hospodářské krize, které se téměř denně dostává pozornosti médií. Existenční potíže, jež ztráta místa s sebou přináší, vede mnohé (především z řad laické veřejnosti) k diskusi na téma ochrany našeho pracovního trhu před hrozícím počtem přílivu migrantů²⁹, kteří by taková místa mohli obsadit. A nejsou to jenom nekvalifikované pracovní síly, o nichž je řeč.

Jsem toho názoru, že naše společnost se naučila vcelku bez problémů tolerovat obsazování nekvalifikovaných pracovních míst zahraničními dělníky. Proč by také ne, když o ně není dostatečný zájem. Poněkud jinak tomu však je u kvalifikované pracovní síly. V tomto případě se začínáme „stavět na zadní“ a ne vždy se nám to líbí. Druhou

---

²⁸ Vyřizování cestovních dokladů se netýká cizinců, u nichž je vedeno dublinské řízení. Této skupině cizinců se vydává (v souladu s Nařízením Rady (ES) č. 343/2003 ...) jiný doklad tzv. „LAISSEZ PASSER“, který slouží pro dopravu cizince mimo území ČR a jeho předání smluvnímu státu. Zmíněný doklad není standardním cestovním dokladem ve smyslu zákona o pobytu cizinců. Jeho užití je determinováno účelem aplikace dublinského řízení. Vydávání dokladu je v gesci OAMP. Mimo jiné jsou v něm zaznamenány údaje o osobě, jíž se opatření týká. Dále místo a čas jejího předání.

²⁹ Nemyslím tím nutně imigranty, kteří by se chtěli u nás trvale usadit. Proto volím obecný pojem migrant.

stranou téže mince, která v tomto ohledu působí právě protisměrně, nicméně v souladu s oficiální strategií státu, je podpora legální migrace právě kvalifikované pracovní síly. Tak jako ostatní země na západ od nás, tak i my se snažíme nalákat k nám ze zahraničí pomocí různých programů co nejvíce inženýrů, lékařů nebo vědců. To vše je legitimní a jistě správnou snahou hodnou ocenění. Vždyť inteligence je obecně chápána jako motor, chcete-li hybná síla, nezbytná pro vývoj vědy a inovaci v průmyslu každé společnosti, jež bezprostředně ovlivňuje konkurenceschopnost naší ekonomiky na světových trzích.

V zásadě nejsem proti, aby se u nás usazovali vzdělaní lidé z jiných zemí. Ale proč se primárně nesnažíme stejnou měrou udržet naše odborníky doma, a využívat tak jejich potenciál. Vypadá to však, že zaměňujeme příčiny s následky. Snažíme se doplňovat prázdná místa cizinci a přitom nevytváříme dostatečné podmínky pro naše odborníky k tomu, aby se prázdnými nestaly. Snažme se proto zabránit „odlivu našich mozků“ do zahraničí, jakožto primární řešení celé situace. Aktuálně k této problematice si dovoluji konkrétní příklad ze zdravotnictví. V médiích se dnes živě diskutuje téma odchodu našich absolventů lékařských fakult, kteří se k získání potřebných atestací odebírají do zahraničí. Důvodem je lepší finanční ohodnocení. Současné platové podmínky podmíněné směšnými (někdy až desetinovými) úvazky, které jim jsou jako rezidentům v našich nemocnicích nabídnuty, jsou pro řadu mladých lékařů nepřijatelné. Navíc s podmínkou setrvání několika let v té či oné nemocnici. Potom se ale nemůžeme divit, že když přijdeme k ošetření do jakékoli české nemocnice, tak na chodbách slyšíme znít stále více slovenštinu, než český jazyk (nic proti Slovákům). Ale to je asi na trochu jiný rozbor, který explicitně s problematikou nelegální migrace nesouvisí.

Migrace cizinců na území ČR zaznamenává oproti dřívějším létům pokles, a to velmi výrazný. Aniž bych chtěl situaci bagatelizovat, v současnosti nevidím oprávněné riziko velkých přistěhovaleckých vln, které by naši zemi destabilizovaly do té míry, že bychom kvůli tomu měli přijmout nějaká zvláštní opatření. Svůj názor opírám mimo jiné o informace z médií, které hovoří o snížení počtu nově přistěhovaných cizinců za loňský rok do ČR. Co však vidím za mnohem zřetelnější a naléhavější problém, kam bych směřoval naši pozornost, je řešení otázky statutu cizinců, kteří již vstoupili do země a žijí zde dlouhé roky bez povolení k pobytu tudíž i bez zdravotního pojištění a pracují ve firmách načerno. To je téma současnosti, které je třeba aktuálně řešit.

V tomto kontextu je třeba se zabývat volbou správných nástrojů či mechanismů, které budou nelegální migraci eliminovat. Projekt dobrovolných návratů popsany v předchozí části může být jedním z takových nástrojů. Dalším nástrojem na úrovni Evropského společenství budiž nová směrnice Evropského parlamentu. „Cílem projednávané směrnice je na komunitární úrovni ujednotit společné postupy a opatření vůči zaměstnavatelům státních příslušníků třetích zemí, kteří na území členských států pobývají nelegálně (tzn. nesplňují podmínky pobytu na území členského státu) a účinně tato opatření prosazovat.“ (Ministerstvo vnitra ČR. Migrace. www.mvcr.cz. 14. 3. 2010:3).

Na závěr opět stručné shrnutí tématu. Hned v úvodu této kapitoly jsem se snažil o formulaci vybraných základních pojmů obecně užívaných v souvislosti s rozbořením problematiky nelegální migrace a příbuzných či souvztažných témat. Pozornost jsem rovněž věnoval vysvětlení některých institutů, nezbytných k realizaci aplikačních opatření našich a evropských právních norem, upravujících tuto oblast. V této souvislosti jsem se o několika zmínil jako o nástrojích, jež pomáhají v boji s nelegální migrací, včetně konkrétních ustanovení stěžejních právních předpisů jak v oblasti mezinárodního práva, tak našeho vnitrostátního.

Druhou část kapitoly jsem věnoval zařízení, jež primárně slouží k detenci cizinců pobývajících na území ČR v rozporu se zákony naší země. Vcelku detailně jsem se věnoval institucím, které se spolupodílejí na chodu zařízení, či v něm vykonávají zákonem stanovené povinnosti. Jejich kompetence jsem popsal jak v rovině obecné, tak s ohledem na činnosti vykonávané v zařízení. Nezapomněl jsem ani na vysvětlení problematiky řízení o udělení mezinárodní ochrany z důvodů orientace v praktické části práce, která je zaměřena právě na žadatele o udělení mezinárodní ochrany. Téma zařízení jsem zakončil vyjádřením svých postřehů a úsudků o problémech života cizinců v zařízení a naznačil některá principiální východiska, z nichž by měl personál vycházet při práci s cizinci.

Vysvětlení současné migrační politiky ČR jsem zařadil do třetí části kapitoly. Svou pozornost jsem obrátil nejdříve k obecným principům nelegální migrace, které opět vycházejí z pravidel opírajících se o komunitární, ale také vnitrostátní právo. Téma jsem dále rozdělil na dvě části. První část patřila projektům podporujícím legální, čili

žádoucí migraci. Popsal jsem dva v současnosti využívané projekty, jejichž cílem je nalákat do země kvalifikovanou zahraniční pracovní sílu, a podmínky, které musí splňovat pro zařazení do projektu. V druhé části jsem se naopak zabýval prostředky ochrany naší země před dopady nelegální migrace. Přiblížil jsem postupy cizinecké policie v případech zajištění cizince neoprávněně pobývajícího na území ČR. Dále jsem vysvětlil projekty dobrovolných návratů cizince nejen pro ty, co ztratili práci, ale také pro cizince nelegálně pobývající v ČR. Na závěr jsem opět připojil své hodnocení k otázkám, které hýbou dnešní společností a souvisejí s daným tématem.

3. Případové studie žadatelů o udělení mezinárodní ochrany

3.1 Projekt praktické části

Praktická část diplomové práce obsahuje zpracované případové studie z výpovědí žadatelů o udělení mezinárodní ochrany (dále jen žadatel), které uváděli v řízení o udělení mezinárodní ochrany před správním orgánem (zdroj rozhodnutí OAMP). Jedná se o cizince, kteří byli umístěni v zařízení Poštorná z důvodu neoprávněného pobytu na území ČR dle zákona o pobytu cizinců. Tito cizinci využili oprávnění požádat v ČR o ochranu ve smyslu zákona o azylu, vycházejíce ze všeobecné charakteristiky pojmu uprchlík dle Úmluvy.

Časový úsek podaných žádostí jsem stanovil na období od 1. ledna 2009 do 31. prosince 2009 z důvodu zjištění aktuálních trendů ve výpovědích současných žadatelů. Cíleně jsem se zaměřil na skupinu žadatelů, od níž je možné touto formou získat informace, které by jinak byly nedostupné, nebo alespoň velmi problematicky získatelné. Z důvodů ochrany osobních údajů a identity jsem záměrně nepoužil jejich jména, příjmení, ani data narození.

Souvztažnost praktické části k tématu diplomové práce je dána především tím, že tyto žadatelé jsou zajištěni v zařízení pro neoprávněný pobyt v ČR. Důvodem pro toto zajištění je důsledná aplikace právních norem státních institucí při realizaci správního vyhoštění cizinců, či jejich předání podle mezinárodní smlouvy. Vazba na téma diplomové práce, zabývající se problematikou nelegální migrace optikou konkrétního zařízení umístěného v regionu Břeclav, je tedy zcela evidentní.

Charakteristika výběrového souboru

Co se týče označení vhodného výběrového souboru, postupoval jsem tak, že jsem využil dvě odlišné metody pro tento výběr. Opřel jsem se o systém výběru výzkumného souboru dle Gavory. Ten uvádí, že u kvalitativního výzkumu se provádí *záměrný* výběr. V souladu s tímto postupem jsem tedy vybral skupinu cizinců, kteří

v období **od 1. ledna 2009 do 31. prosince 2009 podali žádost o udělení mezinárodní ochrany v zařízení Poštorná**. Jde tedy o konkrétní, zcela specifickou skupinu osob, která tvoří základní množinu. Vzhledem k tomu, že těchto osob jsou jen v tomto daném roce desítky (65 osob), bylo by časově velmi náročné zpracovat případové studie o všech žadatelích. Proto jsem se rozhodl vypůjčit si pro bližší specifikaci výzkumného souboru metodu uplatňovanou v kvantitativním výzkumu. Podmnožinu výzkumného souboru, se kterou bude dále pracováno, jsem tedy vybral metodou *náhodného výběru*. Každému z těchto žadatelů, který v tomto období požádal o udělení mezinárodní ochrany, bez ohledu na pohlaví, věk, státní příslušnost apod., jsem přiřadil jedno konkrétní číslo a zapsal je na lístek. Ten jsem přeložil tak, aby číslo nebylo čitelné a všechna čísla vložil do losovací nádoby. Po promíchání jsem z nich vylosoval náhodným tahem sedm čísel. (srov. Gavora 2000:61,144). Jde tedy o skupinu žadatelů z různých zemí či kontinentů bez předem připravené a stanovené proporcionality.

Otázky v praktické části jsem částečně modifikoval z důvodu zvýšení relevance výsledků, které z nich mohou plynout, přesto principiálně vycházejí z projektu diplomové práce. Od ověřování hypotéz bylo s ohledem na zvolenou metodu kvalitativního výzkumu formou případové studie upuštěno. Každá ze zpracovaných případových studií bude vždy ke konci obsahovat krátké zhodnocení. V závěru celé práce se pokusím shrnout výsledky praktické části a odpovědět na níže uvedené otázky, případně formulovat možné logické závěry či hodnocení.

Cíl praktické části

Cíl praktické části bude spočívat ve zpracování jednotlivých případových studií sedmi vybraných žadatelů. Každá z těchto studií bude obsahovat vlastní, chcete-li dílčí, závěr, zhodnocení, náhled či posouzení plynoucí z výpovědi žadatele. Výsledek, ke kterému se chci dopracovat, je odpověď na některé z níže uvedených otázek. V této souvislosti se zaměřím především na příčiny, důvody či pohnutky, pro které tito lidé opouštějí svou vlast a žádají o udělení mezinárodní ochrany. Dále proč tuto svou žádost podávají až při zajištění a umístění v zařízení. Dochází v tomto ohledu ke zneužívání institutu mezinárodní ochrany, či nikoliv? Svá zjištění a poznatky včetně svých názorů a hodnocení následně promítnu do textu závěrečné zprávy.

Otázky k praktické části:

Vstupují žadatelé na území ČR legální, či nelegální cestou?

Co je hlavní příčinou nelegálního pobytu žadatelů v ČR?

K opuštění vlasti jsou žadatelé nuceni z důvodů pronásledování, či spíše ekonomických důvodů?

Jsou rozdíly v příčinách opuštění vlasti mezi žadateli z různých zemí či kontinentů, a jaké?

Patří domovské země, odkud žadatelé přicházejí, dle relevantních organizací a institucí zabývajících se problematikou migrace, k těm, v nichž hrozí reálné nebezpečí pronásledování z důvodů rasy, náboženství, příslušnosti k určité sociální skupině, či vážné újmy spojené s hrozbou trestu smrti, mučení, nelidského zacházení apod.?

Jaké jsou cíle žadatelů po příchodu do nové země, čeho by chtěli dosáhnout?

Proč žadatelé hledají mezinárodní ochranu až při zajištění v zařízení?

Dochází ze strany žadatelů v zařízení ke zneužívání institutu mezinárodní ochrany, či nikoliv?

Jsou ochotni přijmout kulturu země, v níž žádají o mezinárodní ochranu?

Využívají žadatelé po dobu pobytu v ČR pomoc od relevantních mezinárodních, ale i českých organizací a institucí?

3.2 Případové studie - analýza výsledků

3.2.1 Studie č. 1

Žadatel, který je předmětem tohoto popisu, je muž bez státní příslušnosti (vymezení Palestinská samospráva). V opakované žádosti z roku 2009 uvedl, že je arabské národnosti, svobodný, bez vzdělání, islámského náboženského vyznání. Nikdy nebyl členem žádné politické strany ani podobné organizace. Ve své vlasti nikdy nebyl, ani v současnosti není trestně stíhán.

V roce 2000 mu zemřeli oba rodiče při první intifádě, do té doby s nimi žil v pásmu Gazy. Než odešel z vlasti, žil střídavě u otčova přítele a v dětském domově v Gaze, kde se naučil číst a psát. Palestinu opustil na jaře roku 2006 z důvodu špatných životních podmínek, zapříčiněných chudobou a strachem ze smrti. Jeho cesta vedla s falešným egyptským cestovním dokladem nejdříve do Káhiry. Po týdnu se spolu s přítelem a běloruským vízem dostal leteckou cestou do ČR. Známý i s jeho dokladem po příletu do ČR zmizel a on byl zadržen policií. Následně podal svou první žádost o mezinárodní ochranu.

Po odchodu z výchovného zařízení, kam byl vzhledem ke své nezletilosti umístěn, odcestoval do Paříže, kde žil tři roky. Z důvodu ztráty zaměstnání odjel z Francie do Nizozemska, kde požádal o mezinárodní ochranu ihned poté, co byl zadržen policií a uvězněn. V důsledku aplikace dublinského řízení byl vrácen zpět do ČR a umístěn do zařízení, kde opakovaně požádal o mezinárodní ochranu. Svou žádost odůvodnil tím, že se nechce vrátit zpět do Palestiny, protože je tam válka, nikoho tam nemá a jsou tam těžké životní podmínky. Doslova tam nemá s kým, proč a jak žít.

Původní první řízení ve věci mezinárodní ochrany na území ČR bylo zastaveno, neboť žadatel odcestoval z ČR. Při pohovoru v souvislosti s druhou žádostí podanou v loňském roce popisoval neuspokojivou bezpečnostní situaci na palestinském území v místě svého bydliště. Hovořil o problémech mezi Fatahem a Hamasem a strachu z izraelské armády. Není však příznivcem žádné ze stran a politika ho nezajímá. Svě obavy spojuje se situací v Gaze, jež je zmítána neustálou válkou. Nedopouštěl se žádného násilí, přesto uvádí, že chodil na manifestace, kde spolu s ostatními mladíky

házel na Izraelce kameny. I když popisuje svůj život ve špatných podmínkách jako tíživý, o pomoc v Palestině nikoho nepožádal a na nikoho se neobrátil. Peníze na cestu si opatřil u svých příbuzných a z toho, na co si sám vydělal. Cesta do Evropy ho stála celkem 3000 USD.

Žadatel se vyjádřil i k pobytu v Evropě. S přítelkyní, která mu pomohla odcestovat do Francie, žil po jistou dobu v Paříži. Vydělával si na živobytí u stavební firmy, s níž cestoval za prací do Nizozemska. Zde byl také zadržen policií, protože nevlastnil platné povolení k pobytu, a později předán do ČR. V žádosti znovu opakovl své přání zůstat v ČR s tím, že se nechce vrátit do Palestiny kvůli špatným životním podmínkám a probíhající válce. Dále se obává možného postihu ze strany úřadů, protože vycestoval bez povolení.

Rozhodnutí správního orgánu bylo po zvážení všech relevantních informací, které žadatel uvedl, zamítavé. Mezinárodní ochrana se cizinci neuděluje, a to ani v jedné z předepsaných forem (azyl – doplňková ochrana). Odůvodnění tohoto rozhodnutí vychází ze zkoumání naplnění podmínky pronásledování v mezích zákona o azylu. V tomto ohledu i přes tíživé životní podmínky, jimž musel žadatel čelit při svém pobytu na palestinském území, které jsou všeobecně považovány za špatné, nebylo shledáno, že by ekonomická opatření byla namířena vůči určitému národu, rase či politické skupině. Tudíž nezakládala důvod pro udělení azylu. Navíc se žadatel mohl obrátit na své příbuzné, které čas od času navštěvoval, případně se mohl přestěhovat. Neprokázalo se ani nebezpečí mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání, jemuž by byl žadatel vystaven při návratu do své vlasti. Rovněž by mu nehrozil trest za to, že odcestoval ze země.

Z výpovědi tohoto žadatele lze dovodit, že se snažil, spíše než pronásledování, uniknout stavu obecné nouze, a zlepšit si tak své osobní životní podmínky a postavení. Zarážející je také fakt, že ještě dříve, než bylo o jeho žádosti v ČR při prvním řízení o mezinárodní ochraně rozhodnuto, vycestoval do Francie, kde si vydělával jako stavební dělník. Pokaždé, když byl následně zadržen policií, znovu požádal o ochranu, a to jak v Nizozemsku, tak po nedobrovolné deportaci také opětovně v ČR. Myslím, že jde o klasický únik do azylové procedury, motivované legalizací pobytu na území se snahou odvrátit hrozící vyhoštění do země původu.

3.2.2 Studie č. 2

Žadatelem je muž, státní příslušnost Mongolsko. Opět se jedná o opakovanou žádost o udělení mezinárodní ochrany, při níž uvedl, že je národnosti Chalch, svobodný, bez náboženského vyznání. Nebyl a v současné době není členem žádné politické strany. V Mongolsku byl v devadesátých letech trestně stíhán a poté na rok uvězněn za to, že při autonehodě usmrtil člověka. Vzdělání má středoškolské, pracoval jako soustružník.

V prvním řízení o udělení mezinárodní ochrany v roce 2005 vyjádřil úmysl zajistit si v ČR povolení k pobytu proto, aby se nemusel vrátit do Mongolska. Jak uvedl, hrozí mu tam nebezpečí ze strany soukromých osob v podobě vyhrožování za to, že svědčil proti jejich příbuznému ve věci brutální vraždy. Žádost mu byla zamítnuta. Rozhodnutí správního orgánu byla přezkoumána soudy s negativním výsledkem pro žadatele.

Ve své druhé žádosti žadatel uvedl, že chce zůstat v ČR a nechce se vrátit do Mongolska, kde se bojí msty stran příbuzných viníků vraždy (z původně jedné osoby rozšířil své obavy na tři osoby), kteří mu jako svědku události také vyhrožovali. Jako další důvod pro podporu své žádosti uváděl onemocnění cukrovkou. Chtěl by zde zůstat, aby se mohl léčit. V Mongolsku by se mu nedostalo takové péče v souvislosti s onemocněním jako v ČR. Příslušný lékař pro potřebu správního řízení ve věci mezinárodní ochrany diagnózu cukrovky potvrdil.

Žadatel se domáhá prostřednictvím žádosti o udělení mezinárodní ochrany legalizace svého pobytu v ČR tak, aby se nemusel vrátit zpět do Mongolska. V současnosti tedy udává dva důvody na podporu své žádosti. Tím prvním je obava z pronásledování příbuznými násilníků, kteří byli na základě jeho svědectví usvědčeni a odsouzeni za vraždu. Druhým důvodem je dostupnost kvalitnější lékařské péče pro něj jako osobu s diagnostikovaným onemocněním cukrovkou (nemoc byla zjištěna až při umístění v zařízení). I když připouští, že v Mongolsku je léčba cukrovky také možná, je přesvědčen, že vyhlídky na léčbu, vzhledem k úrovni českého zdravotnictví ve srovnání s mongolským, jsou pro něj nesrovnatelně lepší.

Po shromáždění všech podkladů, včetně lékařské zprávy a využití informací o politické a ekonomické situaci a stavu dodržování lidských práv v Mongolsku prostřednictvím Zprávy Ministerstva zahraničí USA (dále jen MZ USA), z informací Ministerstva zahraničních věcí ČR (dále jen MZV ČR) nebo České tiskové kanceláře (dále jen ČTK), které pro své rozhodnutí správní orgán využil, konstatoval, že žadatel nesplňuje podmínky udělení mezinárodní ochrany formou azylu ani doplňkové ochrany tak, jak je definuje zákon o azylu. Tedy nebylo shledáno, že by byl pronásledován za uplatňování politických práv a svobod. Rovněž žadatel nesdělil hodnověrnou skutečnost, která by zakládala důvod se domnívat, že by byl pronásledován z důvodu své rasy, pohlaví, náboženství atd.

Z informací uveřejněných výše uvedenými institucemi je patrné, že Mongolsko není zemí, kde by v současnosti probíhal mezinárodní nebo vnitřní konflikt, který by žadatele vážně ohrožoval na životě, lidské důstojnosti, mučení, nebezpečí nelidského zacházení apod. Jeho obava plynoucí ze strachu z hrozby násilí je ryze soukromého charakteru, neboť se neprokázalo, že by takové jednání konaly orgány státní správy nebo je trpěly. Hrozba násilím soukromých osob nezakládá důvod pro udělení některé z forem mezinárodní ochrany. Navíc tuto informaci, vzhledem k její modifikaci oproti předchozímu řízení, lze považovat za nevěrohodnou. Co se týče jeho onemocnění, v Mongolsku je aplikován podobný systém zdravotnictví jako u nás. Pomoci by se mu v případě potřeby jistě dostalo.

Ze situace popisované žadatelem vyplynulo, že se snažil o legalizaci svého pobytu pomocí úniku do řízení o udělení mezinárodní ochrany. Ve všech případech podaných žádostí tak jednal až poté, kdy byl cizineckou policií zajištěn, protože pobýval na území ČR neoprávněně, v rozporu se zákonem o pobytu cizinců. Přestože měl možnost si svůj pobyt zlegalizovat, neudělal nic proto, aby věc vyřešil a svůj pobyt sladil se zákonem ještě dříve, než ho zajistila policie. Z toho odvozují, že svou žádost podal s úmyslem vyhnout se hrozícímu správnímu vyhoštění ze země, což vlastně i sám při pohovoru přiznal. Pokud se žadatel obával nějaké specifické hrozby, měl možnost kontaktovat policii v zemi původu, což také neučinil. K tomu, aby získal žadatel ochranu v zemi, kde požádal o mezinárodní ochranu, musí být možno důvody jeho situace podřadit pod zákonem přesně stanovené konkrétní podmínky a v řízení je navíc prokázat, což v tomto případě nenastalo.

3.2.3 Studie č. 3

Středem třetí případové studie je žadatel muž, státní příslušnosti Ukrajina. Při pohovoru dále uvedl, že je ukrajinské národnosti, pravoslavného náboženského vyznání. V současné době ani nikdy předtím nebyl členem žádné politické strany či organizace. Je rozvedený, ve vlasti má bývalou manželku a dvě děti. Ve své vlasti nikdy nebyl trestně stíhán. V ČR však čelil podezření z úmyslného trestného činu, které se však neprokázalo, a byl zproštěn viny. Ukrajinu opustil v roce 2004, kdy odešel, jak uvádí, za prací do ČR. Ještě než se tak stalo, pobýval zde nepravděpodobně několik let.

V ČR již o mezinárodní ochranu žádal, a to před třemi lety. Tato žádost však byla zamítnuta jako zjevně nedůvodná. Poté se ještě odvolával jak ke krajskému soudu, tak k Nejvyššímu správnímu soudu s negativním výsledkem. Nynější opakovanou žádost zdůvodňuje nevolí vrátit se zpět na Ukrajinu, protože se po rozvodu nemá kam vrátit. Dalším důvodem byla také nejistota, zda ještě trvaly problémy, které měl, v souvislosti s vyhrožováním neznámými muži pomstou za smrt jeho kamaráda, z níž ho obviňovali. Ta se měla udát v ČR. Jak dále uvedl, seznámil se zde s občankou ČR, se kterou by chtěl žít. Svůj pobyt si zde nezlegalizoval mimo jiné proto, že dal svůj doklad dalšímu Ukrajinci s příslibem, že mu opatří povolení k pobytu. Ten mu však doklad již nevrátil.

Na Ukrajině žil nejdříve s rodiči. V roce 1997 se oženil a po třech letech se jim narodilo nejdříve první dítě a o dva roky později druhé dítě. Před dvěma lety se s manželkou rozvedl. Jejich neshody však začaly již mnohem dříve, což také ovlivnilo žadatelovo rozhodnutí odejít z Ukrajiny. Kontakt s manželkou poté udržoval už jen telefonicky. Důvodem, proč se rozhodl odejít v roce 2004 natrvalo z Ukrajiny, byla informace od jeho matky. Ta mu sdělila, že ho v jejich domě hledali nějakí neznámí muži. Žadatel usoudil, že to muselo být z důvodu smrti jeho kamaráda. Zásadním důvodem k odchodu žadatele ze země tedy byla obava o vlastní bezpečnost. Měl strach ze msty kvůli údajné odpovědnosti za smrt kamaráda, se kterým pracoval v ČR. Na Ukrajině nikoho o pomoc nepožádal, ani nekontaktoval.

V roce 2004 tedy natrvalo odcestoval do ČR. Pracoval zde v několika firmách zaměřených především na zednické práce. Po dvou letech od příjezdu se seznámil s českou občankou, s níž nějakou dobu bydlel. Později byl zadržen cizineckou policií

a umístěn do zařízení, kde požádal poprvé o udělení mezinárodní ochrany. Přítelkyně za ním dojížděla. K dokončení správního vyhoštění nedošlo. Po propuštění ze zařízení bydlel spolu s přítelkyní nějakou dobu v Ostravě. Za pomoci kamaráda si našel práci ve stavebnictví v sousedním Polsku. Kvůli tomu již nemohl bydlet s přítelkyní ve společné domácnosti. Nicméně vzájemně se navštěvovali. Chtěli se vzít, ale chyběli jim peníze, mimo jiné také proto, že část peněz, které vydělal, posílal na operaci své nemocné dcery na Ukrajinu. Podle sdělení žadatele by se mohl vrátit na Ukrajinu už jen jako návštěvník. I když si myslí, že mu tam již nic nehrozí.

Rozhodnutí ve věci žádosti o udělení mezinárodní ochrany bylo, po zvážení všech důkazů a s přihlédnutím ke stanoviskům relevantních institucí, zamítavé. Šetření neprokázalo, že by měl být žadatel jakkoliv pronásledován, nebo by mu hrozila nějaká újma či nebezpečí ve smyslu zákona o azylu. Přezkoumána byla rovněž otázka udělení azylu z humanitárních důvodů s ohledem na vzájemný vztah s českou občankou. Ani v tomto případě neshledal správní orgán naplnění podmínek (např. intenzita vztahu, dlouhodobost, manželství, společné děti apod.) pro udělení azylu.

Co lze vyvodit z výše popsaných informací? Předně žadatel sdělil, že příčinou pro opuštění Ukrajiny byla nějaká domnělá obava z možného násilí, jehož by se žadatel mohl stát obětí. Tuto svou obavu vydedukoval ze situace, kdy se v jeho bydlišti objevili neznámí lidé. Myslel si, že návštěva neznámých lidí měla souvislost se smrtí jeho přítele, se kterým v ČR pracoval. Obával se z jejich strany pomsty za údajnou vinu, kterou měl na smrti kamaráda nést. Pokud odhlédneme od prvního řízení o udělení mezinárodní ochrany a zaměříme se pouze na skutečnosti sdělené žadatelem při tomto druhém řízení, pak zjistíme jisté nesrovnalosti v žadatelově výpovědi k výše popsané situaci. Na jednu stranu uvádí, že se obává msty neznámých lidí, a na straně druhé zcela otevřeně připustil možnost návštěvy Ukrajiny, protože mu tam již nic nehrozí. Z těchto dvou protichůdných sdělení lze dovodit zásadní nesrovnalost ve výpovědi. Domnívám se proto, že žádost o udělení mezinárodní ochrany je ryze účelová, sledující konkrétní cíl, jímž je legalizace pobytu a snaha odvrátit realizaci správního vyhoštění. Tvrzení dokládám sdělením žadatele, který svou žádost odůvodňuje snahou o legalizaci pobytu v ČR. Za zvážení stojí fakt, že žadatel vstoupil do řízení o udělení mezinárodní ochrany vždy poté, kdy byl cizineckou policií zadržen a umístěn do zařízení. Opakuji tedy své přesvědčení, že se žadatel chce vyhnout realizaci správního vyhoštění na Ukrajinu.

3.2.4 Studie č. 4

Předmětem studie číslo čtyři je žena, státní příslušnost Ukrajina. Cizinka podala opakovanou žádost o udělení mezinárodní ochrany. V ní uvedla, že je ukrajinské národnosti, jehovistického náboženského vyznání, je vyučena v oboru šička. Není, a nebyla členkou žádné politické strany ani organizace. Je svobodná a doposud nebyla v domovské zemi trestně stíhána. Svou žádost o udělení mezinárodní ochrany podává již po třetí. V první žádosti z roku 2006 uváděla jako důvod odchodu ze země strach před věřitelkou a jejích výhrůžek a snaha o legalizaci pobytu. Uváděla také zdravotní důvody, načež tento důvod záhy vyvrátila. Mezinárodní ochrana jí přiznána v tomto prvním řízení nebyla.

V druhém řízení, které proběhlo v roce 2007, žadatelka uvedla, že byla doma vystavena psychickému nátlaku rodičů, kteří ji fyzicky týrali, a rovněž nátlaku ze strany spolužáků, kteří ji měli šikanovat. V roce 2003 tedy odjela do ČR. Po roce se na čas vrátila zpět k rodičům. Nechtěla však s rodiči zůstat, a proto odcestovala v roce 2005 natrvalo do ČR. Problémy, které s rodiči měla, plynuly ze špatných sociálních podmínek rodiny, a ona měla být ta, co za to může. S problémy v rodině se nikomu nesvěřila, a to ani kamarádce. S prosbou o pomoc se na nikoho také neobrátila.

Ve škole měla také problémy. Spolužačky ji ponižovaly a na údajnou radu ředitelky učiliště odjela za prací do ČR. Po příjezdu do ČR na pracovní vízum, si chtěla najít nějakou lehčí práci, která by odpovídala jejímu, jak uvedla, špatnému zdravotnímu stavu. Dle svých slov trpí schizofrenií. Své pracovní povolení si neprodloužila a pobývala tedy v ČR neoprávněně. Požádala tedy podruhé o udělení mezinárodní ochrany. Svou žádost později vzala zpět, protože chtěla odjet do Itálie. Druhé řízení o udělení mezinárodní ochrany bylo proto zastaveno dle zákona o azylu.

Třetí žádost podává z důvodů podobných jako u předchozích žádostí. Tedy že ji týrali rodiče, šikanovali spolužáci a sousedé, protože je slabší a pochází z chudé rodiny. Dále se jí smáli, že „je na holky“ a měla také strach z výhrůžek věritelky, která jí půjčila peníze na vycestování ze země. Stěžuje si na problémy s muži na Ukrajině, které musela od sebe „odhánět“, protože je jinak orientovaná. V ČR takové problémy neměla. V obou předcházejících řízeních se o problémech s orientací nezmínila. Někdo jí prý

poradil, že to nepatří mezi důvody, na základě nichž by jí mohla být udělena mezinárodní ochrana. Orientace na opačné pohlaví se u ní projevila, dle jejích slov, kvůli otci, který ji měl týrat. Z tohoto důvodu se prý bojí mužů. V rámci řízení také uvedla, že trpí psychickým onemocněním. V této souvislosti byla po svém zadržení policií, poté co se zhroutila, umístěna v psychiatrické léčebně, kde jí vadilo, že nemohla vycházet. Z lékařské zprávy o psychickém stavu žadatelky je zřejmé, že trpí psychickou poruchou, ale zároveň dobře léčitelnou.

Co se týče osobních dokladů, v prvním řízení tvrdila, že je dala převaděčům na Ukrajině. Ve druhém a třetím řízení uvádí, že je ztratila někde v Praze. Jinak též odpověděla v tomto řízení na důvod vzetí zpět žádosti o udělení mezinárodní ochrany, proti řízení předchozímu. Nově uvádí, že cítila tlak ze strany sociálních pracovníků, aby odešla z pobytového střediska (předtím chtěla jet do Itálie).

Se všemi uvedenými problémy, tedy násilím v rodině v důsledku její nervové lability a sociálních problémů, ponižováním ze strany sousedů a spolužáků z důvodů osamocení a chudých poměrů jejich rodiny, ale také telefonickým vyhrožováním věřitelky, které dluží peníze, se na nikoho neobrátila s prosbou o pomoc a ani se nikomu nesvěřila.

Současnou situaci žadatelky lze shrnout následovně. Nechce se vrátit na Ukrajinu, kde se obává násilí, a to fyzického i psychického. Chtěla by získat mezinárodní ochranu z humanitárních důvodů - bojí se násilí, je jinak sexuálně orientovaná a má dluhy, jež chce prací splatit. Tvrdí, že na psychickou poruchu, kterou trpí, jí lékaři předepsali léčbu tabletkami. Ona sama upřednostňuje přírodní medicínu, což v její představě je pobyt na čerstvém vzduchu. Na Ukrajině je sice také čerstvý vzduch, jak říká, ale je tam mnoho násilí. Pracovat by chtěla manuálně. Má však málo sil, a proto jen lehce.

Z konstatování správního orgánu, který věc důkladně posoudil na základě všech dostupným materiálů (zprávy MZ USA, MZV ČR, ČTK, lékařských zpráv aj.) a výpovědi žadatelky vyplynulo, že žadatelka nespĺňuje podmínky udělení mezinárodní ochrany (azyl, doplňková ochrana) včetně mezinárodní ochrany z humanitárních důvodů. Žadatelka neuvedla takové skutečnosti, které by bylo možné podřadit pod

zákonem stanovené podmínky udělení mezinárodní ochrany. Jinak řečeno, důvody, které uvádí, nemají nic společného s pronásledováním za uplatňování politických práv a svobod, ale ani s pronásledováním z důvodu rasy, náboženství, pohlaví, příslušnosti k určité sociální skupině, ani mučení, nelidskému zacházení atd. Ukrajina je podle zpráv z výše uvedených zdrojů demokratickou zemí, kde je možné se obrátit na instituce o pomoc. Občané mají ústavou zaručenu svobodu projevu, vyšetření nezákonných jednání atd. Z těchto zpráv je rovněž patrné, že léčba žadatelky je možná bez větších obtíží i na Ukrajině, kde by se jí v případě potřeby dostalo odpovídající pomoci.

Závěrem můžeme konstatovat, že z informací výše popsaného případu zcela jasně vyplývá snaha o manipulaci se správním orgánem podle důvodů sdělovaných žadatelkou v řízení o udělení mezinárodní ochrany. Její informace jsou značně nevěrohodné a v některých případech si protiřečí. Takovým příkladem může být situace s cestovním dokladem, kdy v prvním řízení uváděla, že jej dala převaděči a v následujících dvou případech tvrdila, že jej ztratila v Praze. To samé platí o důvodech zpětvzetí v druhém řízení (viz výše).

Co se týče problémů na Ukrajině v souvislosti s týráním, šikanováním apod., je možné je chápat jako vykonstruované, neboť se opakovaně, ještě před podáním první žádosti o udělení mezinárodní ochrany, na Ukrajinu vracela. Navíc přicestovala do ČR za prací. Dále uvedla, že vstupem do řízení o udělení mezinárodní ochrany si chtěla zajistit legální pobyt v ČR. Ve světle všech těchto informací je možné se oprávněně domnívat, že se žadatelka zcela pragmaticky snaží využít řízení o udělení mezinárodní ochrany jako prostředku (legalizace pobytu s cílem vyhnout se správnímu vyhoštění), nikoliv jako cíle (ochrany před skutečným pronásledováním...).

Ukrajina je, dle informací výše uvedených institucí, považována za zemi, kde nedochází k diskriminaci osob v rozporu s mezinárodními normami. Občané mají zaručena práva ústavou a je možné se při jejich porušování obrátit o pomoc na příslušné instituce. Žadatelka i přes své zjevné obtíže, které uvádí, však bezdůvodně nevyužila naprosto žádné pomoci ve své domovské zemi. Neobrátila se na policii, školu, nevládní organizace, přátele apod. V úvahu také přichází přesídlení žadatelky na jiné místo na Ukrajině.

3.2.5 Studie č. 5

Opakovanou žádost podal i žadatel z této studie. Jedná se o muže, státní příslušnosti Bangladéš. Žadatel je buddhistického náboženského vyznání, bangladéšské národnosti. Byl členem politické strany Awami League (Lidová liga). Nicméně dle informací, kterých se mu z jeho vlasti dostalo, byl ze strany, z důvodu odchodu ze země, vyloučen. První žádost o mezinárodní ochranu podal po příletu do ČR v roce 2007. Ta však žadateli byla zamítnuta. Přezkoumání soudy, nejprve krajským, a poté také Nejvyšším správním soudem v Brně (kasační stížnost), nevedlo z jeho strany k pozitivnímu výsledku.

V prvním řízení o udělení mezinárodní ochrany podal žádost z důvodu legalizace pobytu na území ČR. Nechtěl se vrátit do Bangladéše kvůli obavě z místních muslimů. V řízení nebylo shledáno, a to ani z jeho výpovědi, že by měl žadatel potíže takového rázu, aby mu byla mezinárodní ochrana udělena. Pouze vyjádřil svoji obavu ze sporů mezi buddhisty a muslimy. Neuváděl ani žádné obtíže ze strany bangladéšských státních orgánů. Nemohl si rovněž vzpomenout, kdy mělo ze strany muslimů dojít k jeho pronásledování. Důležitou se jeví rovněž informace, že opustil zemi až po pěti letech od smrti duchovního vůdce Lámy. Situace v Bangladéši nemohla být tak vypjatá, neboť nepožádal o mezinárodní ochranu po cestě v první zemi, kam vstoupil, a požádal až v ČR.

Jeho současná žádost je podmíněna níže popsányými důvody. Chtěl by v ČR zůstat, protože se nemůže vrátit do Bangladéše. Svou vlast opustil v roce 2007, z důvodu eskalujících problémů s muslimy, kteří žadatele, a nejen jeho, jako představitele budhistické víry, bili. Žadatel též sdělil, že měl jako člen Awami League strach z členů Bangladéšské nacionalistické strany (dále jen BNP). Do Bangladéše se nemůže vrátit ze stejných důvodů, jako uvedl v prvním řízení o udělení mezinárodní ochrany. Svou žádost tedy odůvodňuje strachem o život, o který mu usilují muslimové a příslušníci BNP, kteří jsou dle jeho slov také muslimy. Své obavy podepírá i tvrzením o zabití místního Lámy, ke kterému mělo dojít v roce 2002.

Žadatel se v současném řízení také nově zmínil o práci pro nevládní organizaci YPSA, u níž si přivydělával v době studií na živobytí. Informace, o členství v Awami League, problémech s BNP, o práci pro nevládní organizaci YPSA, jsou sdělovány nově. V předchozím řízení se o nich nezmínil, neboť si myslel, že postačí pouze jeden důvod. Nepovažoval tedy za potřebné sdělovat další, byť důležité informace a důvody, i když na ně byl přímo tázán.

Současné důvody pro podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany se, dle jeho slov, od těch předchozích liší. Tato změna je charakteristická rozšířením o politický rozměr. Jako člen Awami League by mohl mít údajně problémy s muslimy z BNP. Jeho vstup do vládnoucí strany Awami League byl veden úmyslem získat dobrou školu. Po změně na politické scéně, kdy ve volbách vyhrála BNP, se situace zcela obrátila. Problémy, které by mohly nastat, však přímo nespecifikoval. Pouze se vyjádřil v tom smyslu, že v jeho blízkosti neustále vybuchovaly bomby, z nichž jedna ho měla v roce 2003 zranit na ruce. Od té doby se žádný problém již nevyskytl.

Správní orgán u tohoto specifického případu rozhodl o zastavení řízení. Žádost o udělení mezinárodní ochrany je v tomto případě nepřipustná dle zákona o azylu. Důvodem pro zastavení řízení byl fakt, že žadatel neuvedl ve své opakující se žádosti nové informace zásadnějšího charakteru, které by byly dostatečně relevantní k posouzení celého případu v novém řízení a které nebyly posouzeny již v předchozím řízení. Motivem pro podání nové žádosti bylo, stejně jako v předchozím případě, snaha o legalizaci nezákonného pobytu v ČR. Rozšíření obav o politické důvody správní orgán posoudil jako účelové, jež měly vzbudit dojem politického pronásledování. To, že se o těchto politických důvodech nezmínil v předchozím řízení, značně znevěhodňuje žadatelovy pohnutky pro řízení nové.

Na závěr krátké shrnutí. Hrozba správního vyhoštění po tom, co byl žadatel zajištěn do zařízení, byla dostatečnou pohnutkou pro snahu o únik do řízení o udělení mezinárodní ochrany, čímž by se riziko realizace správního vyhoštění snížilo nebo i odvrátilo. Spekulace opřená o politické pozadí nových skutečností (nebezpečí ze strany muslimů z BNP) důležitých v řízení o udělení mezinárodní ochrany, je značně nevěrohodná, a to i proto, že se vůbec o ní nezmínil v prvním řízení. Neprokázalo se, že by přímo jemu ve vlasti hrozilo nějaké nebezpečí.

3.2.6 Studie č. 6

Další výpověď žadatele o udělení mezinárodní ochrany zpracovaná do případové studie je o muži z Moldavska. Žadatel je národnosti ruské, pravoslavného náboženského vyznání, státní příslušnosti Moldávie, není a nebyl členem žádné politické strany ani jiné organizace. Doposud proti němu nebylo vedeno trestní stíhání. Je ženatý, má tři děti. Rodina žije v Moldavsku. Má základní vzdělání, přičemž se dalším studiem mimo oficiální instituce dobral odbornosti opraváře televizorů a rádií. Ze země odjel již v roce 1999. Vycestováním ze země reagoval na fakt, že si manželka našla přítele. Tento důvod považoval v té době jako primární a jediný. Vlastnil také cestovní doklad, se kterým přicestoval. Po uplynutí jeho platnosti si však nový již nevyřídil.

Ještě když byl velmi malý, musela se jeho rodina vcelku často stěhovat. Bylo to kvůli otcovým aktivitám proti sovětské moci. Nejdříve bydleli v Rusku, poté v Moldavsku, na Ukrajině a nakonec zase v Moldavsku. Otec byl rovněž v důsledku svých politických aktivit několikrát ve vězení. Žadatel se do aktivit otce nepletl. Politika ho nezajímala, nechtěl s ní mít nic společného. Nicméně své problémy vidí jako národnostní. Dále uvádí, že se spolu s bratrem vyhnul válce proti Rusku. Policii museli své chování vysvětlit. Svě jednání svedli na nemoc, kterou měli v té době prodělat, a tím se vyhnout válce. Vysvětlení policii stačilo. Později kontaktování už nebyli a potrestání také ne.

Již v roce 1997 přicestoval poprvé za prací do ČR. Zdržel se zde asi rok. Opakovaně se vracel do Moldavska, aby zde mohl zaplatit své dluhy, ještě mu však nějaké zbyly. Při svém pobytu v Moldavsku se zajímal o příčiny smrti svého otce. Tato aktivita mu však způsobila blíže nespecifikované problémy. Na radu kamarádů se proto o problém smrti otce raději přestal zajímat. V roce 1999 naposled odcestoval do ČR. Zpět do Moldavska se již nevrátil.

Žádost o udělení mezinárodní ochrany podává s úmyslem legalizace svého pobytu na území ČR, kde by chtěl pracovat a žít. Do Moldavska se v žádném případě již vrátit nechce. Ekonomickou situaci svou i Moldavska považuje za špatnou. Pohnutkou pro opuštění domovské země byla žadatelova snaha o hledání nového života, pracovního uplatnění a v neposlední řadě také situace v rodině, kdy si manželka našla

nového přítele. K Moldavsku již necítí další vazby. Jeho děti jsou již velké, když to potřebovaly, tak jim pomohl. Nyní si myslí, že by pro ně byl už jen přítěž. Navíc by už neměl kam jít, nemá ve své vlasti žádné zázemí. V Moldavsku se podobným způsobem jako otec neprojevoval a nevyvíjel žádnou politickou činnost. Co se týče zmíněných národnostních problémů, hodnotí je, v širším kontextu s životem v Moldavsku, jako běžné. Mezi lidmi, dle jeho slov, panuje určitá míra nevraživosti.

V ČR si našel přítelkyni, se kterou již žije asi šest let. Pracoval manuálně na různých stavbách. Příležitostně se mu podařilo najít si práci v lese. Občas také vykonával sezónní práce v zemědělství. Ubytování si zajišťoval v různých typech podnájmů tak, aby to neměl daleko do práce. I když zde mnoho let nelegálně pracoval a žil (od roku 1999 bez povolení), na radu známých Ukrajinců o mezinárodní ochranu nepožádal, protože by ji stejně prý nedostal. K tomuto kroku se odhodlal až teprve poté, co jej cizinecká policie zadržela a umístila do zařízení. Do Moldavska se vrátit nechce, přestože si myslí, že mu tam již nic nehrozí. Myslí, že by se stal bezdomovcem.

Po pečlivém vyhodnocení všech dostupných materiálů, včetně výpovědi žadatele, dospěl správní orgán k rozhodnutí, že žadateli nehrozí v jeho zemi žádná rizika, která by byla možné podřadit pod zákonné důvody pro udělení mezinárodní ochrany formou azylu kvůli pronásledování, tak jak je definuje zákon o azylu. Nebyly rovněž shledány důvody, pro které by žadateli hrozila nějaká újma ve smyslu zákona o azylu (mučení, nelidské zacházení, trest smrti apod.), pokud by se vrátil do země původu, což také vyplynulo z informací MZV ČR, které konstatovalo, že by taková újma či postih byla v domovské zemi žadatele velmi nepravděpodobná. Žádost o udělení mezinárodní ochrany byla zamítnuta jako zjevně nedůvodná.

Na závěr opět stručné shrnutí a krátké hodnocení případu. Z výpovědi žadatele o udělení mezinárodní ochrany je nanejvýš patrné, že důvody, pro které žádá o ochranu v ČR, jsou neadekvátní situaci, v níž se nachází. Pohnutkou pro podání žádosti, podobně jako v předchozích případech, je snaha o legalizaci pobytu v ČR a strach z realizace správního vyhoštění, které cizinci bylo, v souvislosti s jeho neoprávněným pobytem v ČR, vydáno cizineckou policií. Toto hodnocení lze také podpořit tím, že zde deset let pobýval neoprávněně, přičemž se mohl zcela volně pohybovat, a o mezinárodní ochranu doposud nepožádal. Nepřehlédnutelný se jeví fakt, že zde žadatel

pobýval již v roce 1997 a vracel se opakovaně zpět do Moldavska a o mezinárodní ochranu v té době nepožádal. Přičemž události, které popisuje na podporu své žádosti, se staly mnohem dříve. Co se týče situace, kdy se neúčastnil války proti Rusku, tak to se vyřešilo již v minulosti podáním vysvětlení k celé záležitosti na policii, která žadatele poté již v této souvislosti nekontaktovala, a potrestán také nebyl. Rovněž potvrdil, že neměl v minulosti žádné problémy se státními orgány. Ze všech těchto poznatků se lze oprávněně domnívat, že žádost byla podána zcela účelově ve smyslu výše uvedeného konstatování.

3.2.7 Studie č. 7

Poslední studie praktické části je o muži, jehož státní příslušnost je Mongolsko. Žadatel, jak dále uvedl, je mongolské národnosti, buddhistického vyznání, není a nebyl členem žádné politické strany, ani hnutí a není proti němu v současnosti vedeno trestní stíhání. Je ženatý, avšak děti nemá. Získal vysokoškolské vzdělání pedagogického směru. V Mongolsku vystřídal několik zaměstnání. Nejprve pracoval jako bankovní poradce a po nějaké době si našel místo úředníka v bance. Mongolsko opustil spolu se svou ženou roku 2008. Odešel především proto, že si chtěl v ČR najít práci a zlepšit si tak svou finanční situaci. Dále uvádí jako důvod odchodu problémy, které si způsobil v souvislosti s prací daňového poradce. Do ČR přicestoval letecky se vlastním platným cestovním dokladem a povolením k zaměstnání, tedy legální cestou.

Při pohovoru žadatel dále uvedl, že v Mongolsku bydlel nejprve v domku spolu se svými rodiči. V roce 2005 se oženil a v tomtéž roce také dostudoval. Záhy začal pracovat na finančním úřadě jako daňový poradce. Po roce mu zemřeli oba rodiče při vážné autonehodě. Problémy si způsobil tím, když jako úředník finančního úřadu začal radit podnikatelům, jak obejít daňové předpisy, a tím platit co nejmenší daně nebo se jejich placení vyhnout, což bylo v rozporu se zákonem. Za takto poskytované služby bral úplatky. Zaměstnavatel však na nekalý způsob práce žadatele přišel a nahlásil celou událost policii, která začala neprodleně věc vyšetřovat. V souvislosti s vyšetřováním této nezákonné činnosti byl žadatel celkem čtyřikrát vyslýchán. V důsledku čehož musel opustit místo na finančním úřadě. Ale byl schopen opět najít místo u velké a známé banky, aniž by se jeho nezákonná činnost na finančním úřadě odrazila na pozici

v novém zaměstnání. Přesto musel banku později také opustit. Banka obvinila žadatele ze zneužití pravomoci. Mongolská policie žadatele předvolala k výslechu. Ten však na výzvu nereagoval. Dříve než se dostal do problémů s policií kvůli neuposlechnutí předvolání, odjel spolu se ženou za prací do ČR. Ještě než k tomu však došlo, byl žadatel, jak uvádí, terčem fyzického napadení ze strany jednoho podnikatele, kterému vytvářel podnikatelský záměr, jenž dopadl špatně, a podnikatel přišel o všechny vložené finanční prostředky. Dotyčný se následně po žadateli domáhal vrácení vložených peněz.

I když byl žadatel vyšetřován, potíže s odjezdem ze země neměl, což vysvětluje tak, že měl štěstí, ale také tím, že oficiálně nebyl policií zadržen ani vězněn. Obvinění do odjezdu ze země proti němu vzneseno také nebylo. Své problémy v Mongolsku s nikým neřešil (např. právní pomoc apod.). Ze strany státních orgánů proti žadateli nebyl vyvíjen žádný nátlak. Z Mongolska odjel spolu s manželkou, protože si chtěli vydělat peníze na lepší živobytí. Vrátit se však nechce. Zde se cítí mnohem lépe. Z návratu má obavy kvůli možnému potrestání za nezákonnou činnost.

Asi rok po příjezdu do ČR ztratil práci a došly mu finanční prostředky na živobytí. Situaci začal řešit drobnými krádežemi v obchodních domech, načež byl cizineckou policií zadržen a umístěn do zařízení. Bylo mu uděleno správní vyhoštění z území ČR. Protože se nechtěl vrátit do Mongolska, podal žádost o udělení mezinárodní ochrany na území ČR. Uvádí, že si tímto způsobem chce zlegalizovat pobyt a vyhnout se správnímu vyhoštění z ČR.

Po důkladném posouzení případu žadatele bylo správním orgánem (OAMP) konstatováno, že žadatel neuvedl žádnou skutečnost, která by mohla nasvědčovat tomu, že by byl ve své vlasti pronásledován ve smyslu zákona o azylu. Rovněž neuvedl žádný z důvodů, který by nasvědčoval tomu, že by žadateli v domovské zemi hrozila závažná újma ve smyslu téhož zákona. Proto byla cizinci žádost o udělení mezinárodní ochrany zamítnuta jako zjevně nedůvodná.

Žadatel pro vyřešení své nepříznivé osobní situace zvolil způsob, který vcelku jasně ukazuje na snahu využít azylové procedury k tomu, aby si zajistil legalizaci pobytu v ČR a zároveň předešel realizaci správního vyhoštění. Ve své vlasti má problémy ryze osobního rázu, které nelze podřadit pod některou z forem mezinárodní ochrany.

3.3 Shrnutí výsledků praktické části – závěrečná zpráva

Předmětem praktické části bylo zpracování případových studií z výpovědí žadatelů v rámci řízení o udělení mezinárodní ochrany, kteří prošli v roce 2009 zařízením v Poštorné. Seznámili jsme se s konkrétními životními příběhy cizinců, které, dle jejich vyjádření, prožívali ve své vlasti před svou cestou do ČR a při pobytu u nás. Z důvodu nelegálního pobytu na území ČR byli zajištěni cizineckou policií a umístěni v zařízení do doby, než bude možné realizovat jejich vyhoštění z ČR. Po zajištění v zařízení využili oprávnění, které jim zaručuje zákon, a požádali o mezinárodní ochranu. Svůj požadavek na ochranu před pronásledováním, ve smyslu zákona o azylu reflektujícího základní principy Úmluvy, odůvodňují výpovědí o pocíťovaném příkoří, z něhož nabyli dojmu, že jim hrozí vážné nebezpečí v jejich vlasti, které nebylo možné vyřešit jiným uspokojivým způsobem než opuštěním země.

Nyní se pokusím shrnout výsledky, k nimž jsem při vyhodnocení případových studií dospěl. Zároveň chci odpovědět na některé z výše uvedených otázek, které jsem si v této souvislosti položil. Předně je třeba říci, že hodnota a relevance získaných výpovědí je determinována mírou pravdivosti, se kterou žadatelé přistupovali k pohovorům uskutečněným v rámci standardní procedury řízení o udělení mezinárodní ochrany. Jinými slovy pravdivost a úplnost získaných informací závisela z velké části na charakteru a osobnostní stránce žadatele, ale také na míře jeho zainteresovanosti na pozitivním výsledku řízení (snaha o získání mezinárodní ochrany). I když jsou některé výpovědi na první pohled rozporuplné a přinejmenším málo věrohodné, pro potřebu zhodnocení výsledků je třeba, abych i tyto informace zahrnul do závěrečného zhodnocení.

Začnu tedy po pořádku. Co se týče příčin k opuštění vlasti uváděných žadateli, můžeme konstatovat, že jde v tomto ohledu o celkem rozmanité pohnutky, které popisovali. Obvykle se jednalo o nějakou krizovou situaci spojenou s pocitem nějaké více či méně skryté hrozby, nebezpečí, strachu z násilí, jehož by se mohli stát obětí. Ve všech případech však vnímané ohrožení plynulo ze strany soukromých osob, nikoli státních institucí. V jednom případě se jednalo o násilí v rodině a ponižování ze strany spolužáků a okolí. Jednou z příčin byla také obava z nábožensky orientované hrozby násilí mezi buddhisty a muslimy, zabarvené navíc politickým podtextem. Jsou zde

uvedeny buď přímo, nebo nepřímo i důvody ekonomické. Konstatování, že v domovské zemi jsou špatné životní podmínky, bývají vyslovena téměř jedním dechem současně s výše uvedenou obavou z hrozby nějaké formy násilí. Z velké části se jedná zřejmě o skutečné důvody, proč většina z nich odcestovala z vlasti, což lze logicky odvodit z dalších informací. Z pochopitelných důvodů je však většina z nich neuvádí jako hlavní důvod. I když i taková sdělení je možné v některých případech najít, např. ve studii č. 7 a částečně také studii č. 6, kde jako důvod k opuštění země uvádějí odchod za prací.

Hledáme-li odpověď na možnou rozdílnost v příčinách, proč opustili dnešní žadatelé vlast, která by byla významně odlišná či specifická pro určitou zemi, nenašel jsem ve vyjádřeních postihující tuto oblast významnějšího rozdílu. Je to dáno tím, že většina z nich uvádí podobné problémy, které ve vlasti prožívala. Ty však lze podřadit důvodům spíše osobním. Výjimkou, kde vidím rozdíl, je pouze studie č. 1 a možná studie č. 5. Žadatel studie č.1 pochází z Palestiny, která je dlouhá léta zmítána ozbrojenými konflikty, a situace je zde tedy velmi neutěšená. Zejména se jedná o konflikty mezi Palestinci a Izraelci. V současnosti také eskalují vnitřní rozpory na palestinském území mezi přívrženci strany Fatah a Hamas. V podobném duchu, zdaleka ne však intenzitou a rozsahem, lze zaznamenat problém mezi buddhisty a muslimy u studie č. 5, na něž se žadatel z Bangladéše v řízení odvolává. Rozdíl je tedy patrný u některých zemí asijského kontinentu oproti kontinentu evropskému, a to pouze ve smyslu specifčnosti prostředí související s momentální bezpečnostní situací, která panuje v těchto zemích. To však nemusí dokládat, co bylo skutečným motivem žadatelů pro jejich odchod z vlasti.

Stanoviska mezinárodních, ale i českých organizací a státních institucí, pokud byla v případových studiích zmíněna, neukázala na konkrétní důvody, proč by ta, či ona země měla být považována za takovou, kde by hrozilo reálné riziko pronásledování či vážné újmy pro tohoto žadatele, jež by prováděly, trpěly nebo podporovaly státní orgány (pozn. při řízení jsou se stanovisky těchto institucí žadatelé seznámeni a mohou se k nim vyjádřit). Dokonce ani u Palestiny nejsou k dispozici taková hodnocení.

Odpověď na otázku, zda žadatelé volí při vstupu na území ČR legální či nelegální cestu, je možné spojit s otázkou, zda vyvíjejí snahu o legalizaci svého pobytu po tom, co jim skončí oprávnění k pobytu. V tomto ohledu konstatuji, že většina z nich vstoupila na území ČR legální cestou, když využila některého z hraničních přechodů (nemusí to být výslovně uvedeno, ale lze to z výpovědi logicky dovodit). Jinak je tomu však se snahou o legalizaci dalšího pobytu v zemi po skončení platnosti víza, povolení k pobytu nebo platnosti cestovního dokladu. To je ostatně důvod, proč je cizinecká policie zadržela a umístila do zařízení. Tedy právě pro neoprávněný pobyt. Ani jeden se nepokusil pobyt si v ČR zlegalizovat. Čekají do poslední chvíle, než je zajistí policie, i když způsobů legalizace pobytu je celá řada. Myslím tím samozřejmě legalizaci pobytu ve smyslu zákona o pobytu cizinců, nikoli vstupem do řízení o udělení mezinárodní ochrany dle zákona o azylu, to jenom k upřesnění výkladu.

Z obsahu výpovědí žadatelů se domnívám, že se nesnaží před zajištěním do zařízení využít pomoci státních institucí, ani nevládních organizací či sdružení, čímž navazují i na předchozí výklad o legalizaci pobytu. Je to dáno možná nedůvěrou, neochotou nebo nevolí vzít odpovědnost do svých rukou a situaci řešit. V tomto ohledu se většinou spoléhají na pomoc a rady přátel či známých v rámci svých komunit nebo na pochybné osoby, kterým často naivně svěří svůj cestovní doklad, aby jim vyřídili příslušná povolení, a ti jim je už nikdy nevrátí. Přitom je na koho se obrátit. V současnosti působí na území ČR celá řada organizací a institucí zabývajících se problematikou migrace a pomoci uprchlíkům. Pomoc (především právní) hledají teprve, až když jsou umístěni v zařízení.

Výše popsané okolnosti mohou, ale nemusejí být také příčinou k nelegálnímu pobytu na území ČR. Příčina obecně je jasná, nemají vyřízeny patřičné doklady. Ale proč tomu tak je, si vzhledem k nedostatku informací nedovoluji odhadnout. Kromě již uvedených pohnutek to může být např. i strach z toho, že budou odhaleni a vyhoštěni ze země.

Cíle, ke kterým směřují jejich aktivity po příchodu do naší země, lze logicky dovodit z většiny studií. Tou hlavní je jistě zlepšení dosavadních životních podmínek, aniž bych se pouštěl do rozboru, zda jde o pohnutky bezpečnostní povahy, jak se snaží sdělit, nebo jde o pohnutky ekonomického charakteru, což si myslím, že je

pravděpodobnější. Hlavně však všichni svorně tvrdí, že se nechtějí vrátit zpět. Tomu podřizují i své chování a jednání. Co se týče přijetí naší kultury, na tuto otázku se nedá jednoznačně odpovědět. Jsou mezi žadateli jedinci (viz studie č. 3 a 6), kteří zde mají určité sociální vazby partnerského charakteru. Určitě v tomto ohledu bude záležet na zemi, odkud žadatel přichází. Obecně platí, že míra integrace je do jisté míry závislá na podobnosti kulturních hodnot obou zemí (např. Ukrajina), ale nemusí tomu být vždy tak. Obecné hledisko by bylo to, ke kterému bych se musel dále obracet, abych byl schopen se plně vyjádřit k této otázce, neboť z analýzy případových studií nevyplývá seriózní odpověď.

Co se týče možného zneužívání institutu mezinárodní ochrany, v tomto ohledu nebudu příliš smílivý. Zastávám názor, že snaha o vstup do azylové procedury tak, jak je uskutečňována v zařízení, slouží pouze jednomu účelu. Tímto účelem, dle mého soudu, rozhodně není oprávněná snaha získat ochranu tak, jak ji definuje zákon o azylu, ale spíše oddálení nebo úplné odvrácení možnosti správního vyhoštění z ČR. Domnívám se tedy, že institut mezinárodní ochrany je těmito žadateli „zneužíván“. V tomto ohledu se opírám rovněž o tvrzení všech těchto žadatelů, kteří si chtějí tímto způsobem zajistit legální pobyt v ČR, což je samozřejmě v přímém rozporu s tím, k čemu má institut mezinárodní ochrany sloužit.

Pokusím se to dále blíže vysvětlit. Pominu-li důvěryhodnost některých tvrzení či rozporuplnost informací, které jsou vůči sobě v přímém rozporu, tak je nanejvýš zarážející, že někteří o mezinárodní ochranu žádají teprve tehdy, když jsou za svůj nelegální pobyt policií zajištěni a hrozí jim bezprostřední riziko správního vyhoštění z ČR. V jednom z těchto případů to byla dokonce žádost podaná po deseti letech neoprávněného pobytu v ČR, samozřejmě až po zajištění v zařízení. Přeci nemůže nikdo brát vážně pohnutku hledat ochranu před nějakým (zřejmě smyšleným) nebezpečím, notabene, když se jedná o věci ryze soukromého charakteru, a to až po deseti letech od vstupu na území ČR. Přičemž se jedná přinejmenším o stejně staré důvody. Je zcela evidentní, že jde o účelové a pragmatické řešení nepříjemné situace, do níž se žadatel dostal **vlastní vinou**.

Stejný motiv (odvrátit hrozbu správného vyhoštění) pro vstup do řízení mají i ti, kteří žádají o udělení mezinárodní ochrany opakovaně. Nemohl jsem si totiž nevšimnout opakovaných žádostí u většiny těchto žadatelů. Přičemž důvody sdělují obvykle stejné nebo podobné. Někteří je však podpoří ještě dalším tvrzením, na které si, dle svých slov, v předchozím řízení nevzpomněli, nebo je nepovažovali za důležité. To je jistě skutečnost hodná polemiky nad důvěryhodností těchto „nových informací“, které žadatelé sdělují v novém řízení.

Co tedy říci na závěr. **Hodnocení či soudy, které si dovoluji vyslovit, vycházejí z mého vlastního úsudku o zkoumané problematice. Vztahují se pouze k vybrané skupině žadatelů v definovaném čase.** Také je nutné poznamenat, že většina žádostí o udělení mezinárodní ochrany je podávána v přijímacím středisku nikoliv v zařízení. Proto rozhodně nelze závěry, ke kterým jsem dospěl, zobecňovat. To nebylo ani mým cílem, ale ani v možnostech praktické části zaměřené na kvalitativní postup při hledání odpovědi (záměrně se vyhýbám slovu výzkum). Snažil jsem se pouze na několika konkrétních příkladech ukázat, s jakými životními příběhy je možné se setkat v odůvodněných podaných žadateli v rámci řízení o udělení mezinárodní ochrany a k jakým logickým závěrům se lze dobrat při hlubším nahlédnutí do obsahu jejich sdělení. Tím, že jde o specifickou skupinu cizinců zajištěných v zařízení, je možné dovodit i úmysly a pohnutky, s nimiž do tohoto jednání vstupují. Z jejich strany jistě legitimnímu, přirozeně ovlivněnému „sebezáchovnými“ pudy. Nicméně zcela zřejmě ne v souladu s morálními principy.

V kontextu všeho, co jsem zde zmínil, nemohu než souhlasit s názorem jednoho svého přítele, v tom, jak si představuje člověka, jenž přijde do ČR žádat o udělení mezinárodní ochrany. **S velkou nadsázkou** říká, že je to takový uprchlík, který **„s vypětím zbytku sil překročí hranici naší země a volá, že chce azyl.“** Samozřejmě jde pouze o hodnocení primární pohnutky, ne důvodů. Rozhodně si však nemyslím, že je to takový člověk, který se zde několik let volně pohybuje, ba co víc, **klidně si cestuje mezi ČR a domovskou zemí tam a zpět.** A teprve až mu bezprostředně hrozí vyhoštění, domáhá se ochrany. To ovšem neplatí pro všechny případy, které jsem popisoval. Jak jsem již uvedl, někteří žádali opakovaně na různých místech v ČR.

Mé závěrečné hodnocení tedy zní. **Snaha výše uvedených žadatelů hledat mezinárodní ochranu je více než hledáním oprávněné ochrany před pronásledováním či vážnou újmou, která by jim mohla být způsobena v domovské zemi, vedena snahou o legalizaci svého pobytu na území ČR.** Dále se snaží vstupem do tohoto řízení vyhnout realizaci vyhoštění z ČR, které jim bezprostředně hrozí. V tomto ohledu mi nezbývá než říci, že institut mezinárodní ochrany je v těchto konkrétních případech a za daných okolností spíše „zneužíván.“

Ještě poslední poznámka k dané problematice. Pracovníci správního orgánu, kteří o věci rozhodují, jsou natolik **erudovaní a zkušení**, že dokáží takové úmysly odhalit a zaujmout k nim náležitý postoj. O tom svědčí i fakt, že za celou dobu, kdy se posuzují žádosti o udělení mezinárodní ochrany cizinců zajištěných v zařízení Poštorná, nebyl ani jednomu přiznán azyl a pouze v několika málo jednotlivých případech jim byla přiznána doplňková ochrana jako nižší forma mezinárodní ochrany. To platí rovněž o skutečnosti, že žaloby podané cizinci proti rozhodnutí správního orgánu u soudů v drtivé většině neměly šanci na úspěch.

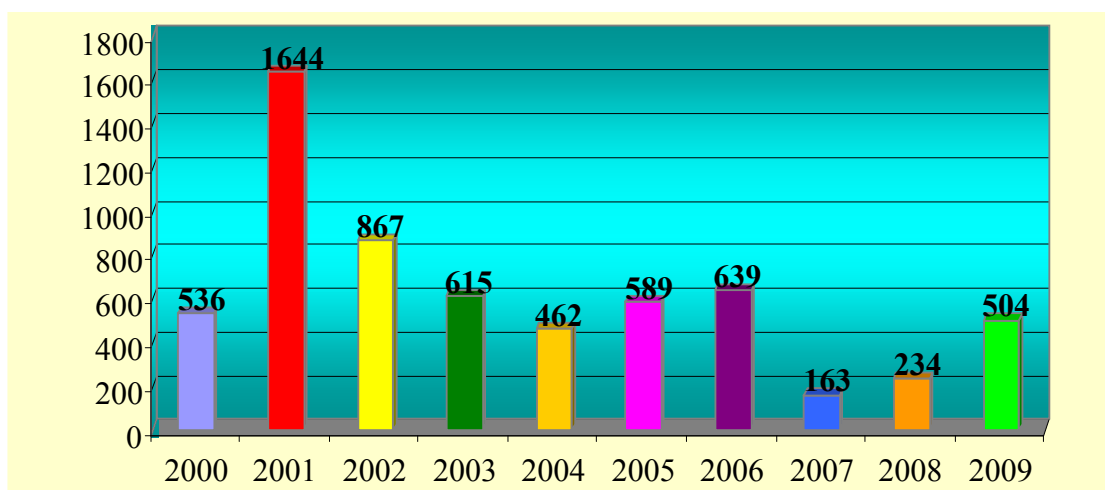
4. Statistika zajištěných cizinců

Poslední kapitolu diplomové práce chci věnovat stručné statistice počtu zajištěných cizinců v zařízení Poštorná. Jde o skupinu cizinců, kteří za celou historii fungování prošli tímto zařízením. Někteří jedinci dokonce opakovaně.

Graf č. 1: Celkový počet cizinců umístěných v zařízení Poštorná v letech 2000 -2009

(zdroj: Policie ČR – statistiky cizinců)

Počet umístěných cizinců v zařízení Poštorná

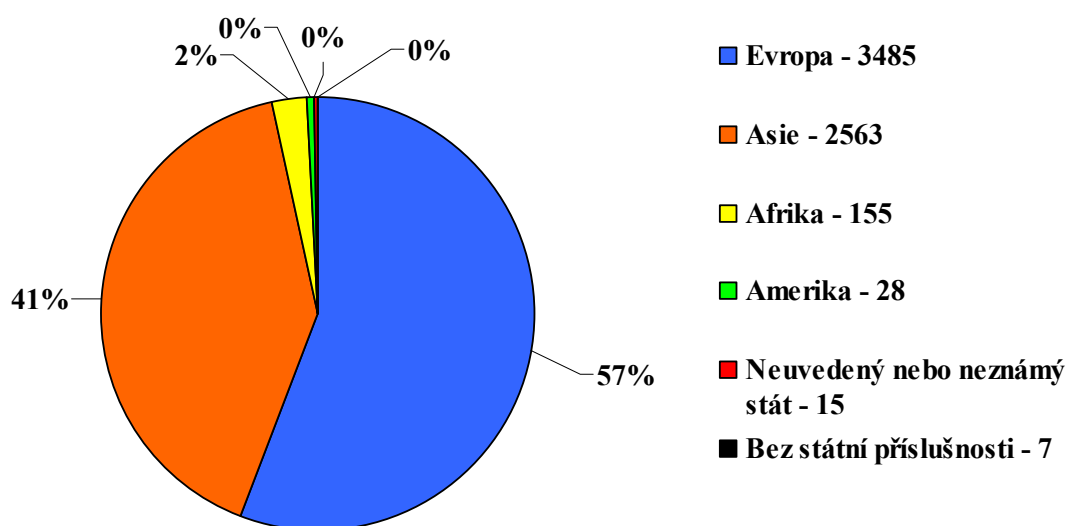

Celkový součet cizinců umístěných v zařízení Poštorná v letech 2000 až 2009 je 6 253 osob. Jak je z grafu patrné, v prvních letech po otevření zařízení byl počet umístěných cizinců historicky nejvyšší (pozn. rok 2000 znázorňuje pouhé čtyři měsíce po otevření zařízení Poštorná). Nejvyšší hodnota v počtu zajištěných cizinců byla zaznamenána v roce 2001, kdy se jednalo o 1 644 cizinců. Tato situace byla způsobena výrazným migračním tlakem především ze zemí bývalého SSSR, přicházeli nejčastěji Ukrajinci, Moldavané a Arméni. Z dalších zemí východního bloku bylo v tomto období nejvíce zajištěných občanů z Rumunska. Co se týče asijského kontinentu, nejpočetnější skupina cizinců pocházela z Indie, Číny, Vietnamu a Afghánistánu. Po roce 2002 lze zaznamenat pokles. V letech 2003 až 2006 osciloval počet mezi dolní hranicí 462 a horní hranicí 639 umístěných cizinců za rok.

Významný pokles vidíme v letech 2007 až 2008, kdy počet umístěných cizinců do zařízení Poštorná propadl naopak na nejnižší hranici v dějinách tohoto zařízení. Dokonce se v této době spekulovalo o možném uzavření zařízení Poštorná. Tento významný propad v počtu zajištěných cizinců připisují zejména vstupu ČR do Schengenu. Tato bezesporu významná událost velmi výrazně zasáhla cizineckou policii, a odstartovala tak její reorganizaci. V souvislosti s novým členěním a strukturou cizinecké policie došlo k přesunům jednotlivých kompetencí, ale i personálu na nově vzniklé útvary (viz podkapitola 2.2.3), což se odrazilo i na počtu zajišťovaných cizinců. Na počtu nově zajištěných se bezesporu odrazil také fakt, že se změnil i směr vykonávaných činností cizinecké policie z hranic směrem do vnitrozemí, což do jisté míry ovlivnilo odhalování nelegálně vstupujících cizinců na území ČR. Další důvody lze hledat také v nižším migračním tlaku. Současnou situaci je již možno hodnotit jako konsolidovanou. Počet zajištěných cizinců se v roce 2009 vrátil zpět k hodnotám před léty 2007 a 2008, tedy na hranici kolem 500 umístěných za rok.

Graf č. 2: Proporcionalita umístěných cizinců dle zastoupení kontinentů

(zdroj: Policie ČR – statistiky cizinců)

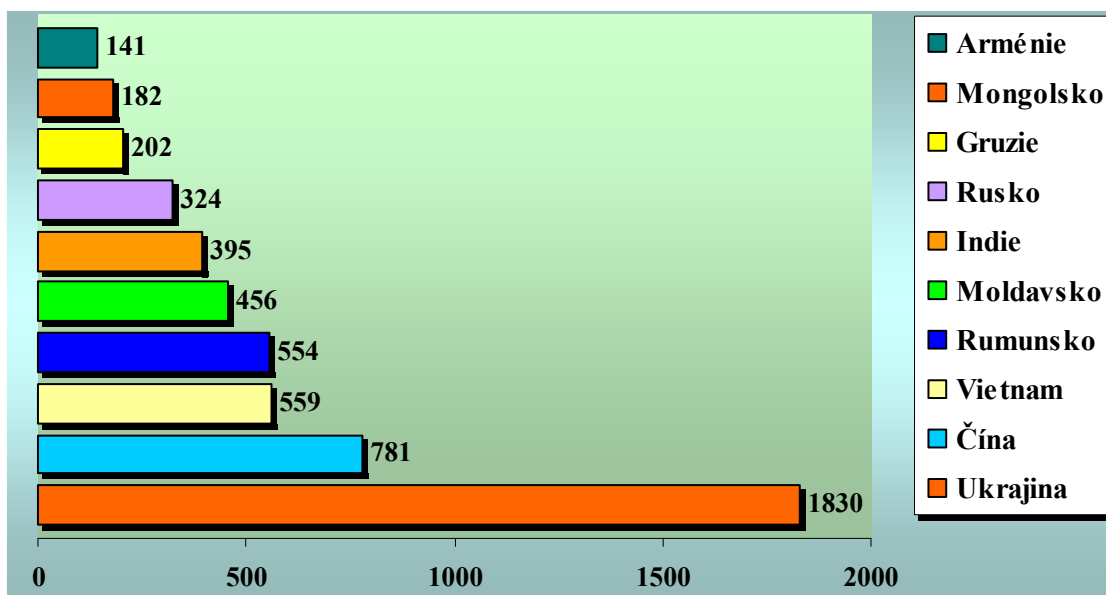

Informace znázorněné v grafu č. 2 nám dávají jasnou představu o proporcionalním zastoupení kontinentů, ze kterých nejčastěji pocházeli cizinci zajištění v zařízení Poštorná. Téměř dvoutřetinový podíl zaujímají evropské země, asi jednou třetinou se na celkovém počtu podílí asijský kontinent, Afrika pak pouhými dvěma

procenty. Ze statistického hlediska se americký kontinent a ostatní (neuvedený nebo neznámý stát a bez stát. příslušnosti) podílejí na celkovém počtu zajištěných zcela zanedbatelnou měrou.

Níže uvedený graf č. 3 znázorňuje deset zemí, jejichž občané byli nejvíce umístovanými v zařízení Poštorná za sledované období, tedy od roku 2000 do roku 2009. Z celkového počtu 85 zemí celého světa, jejichž občané se stali nedobrovolnými obyvateli zařízení Poštorná, se do statistik nejvíce zapsali občané z Ukrajiny, Číny, Vietnamu, Rumunska a Moldavska. S malým odstupem je pak následují Indové a Rusové. Jen pro srovnání uvádím, že v prvním čtvrtletí roku 2010 je nejvíce umístěných cizinců z Ukrajiny a Vietnamu, s odstupem je následují Mongolové a Číňané.

Graf č. 3: TOP 10 zemí, jejichž občané byli nejvíce umístovanými v zařízení Poštorná
(zdroj: Policie ČR – statistika cizinců)

Závěr

Dějiny lidstva a jeho vývoj jsou dějinami migrace národů. Jde o proces zcela přirozený. Mnozí z dnešních novodobých migrantů vědomě či nevědomě kopírují po staletí známé cesty svých předchůdců, kteří, tak jako oni, byli vedeni určitými konkrétními pohnutkami na cestě za svobodou, bezpečím či lepšími životními podmínkami. Ať už se nám to líbí nebo ne, migranti k nám budou proudit z různých koutů Země legální, či nelegální cestou i nadále. Přitom bude záležet na nás samotných, jaký vůči migrantům zaujmeme postoj. Zdali se necháme obohatit kulturou, kterou si každá skupina s sebou nese jako dědictví země, kde zanechali své kořeny, či nikoli. Ať je odpověď jakákoliv, nesmíme při naší otevřenosti a evropské kultivovanosti, zakotvené v právním systému Evropského společenství zapomínat na to, čím jsme my sami, jaké sdílíme kulturní hodnoty a kam budeme chtít v budoucnu směřovat.

Průsečík mezi sociální pedagogikou a tématem nelegální migrace, či migrace jako takové, lze najít ve snaze pomoci při hledání cest vzájemného soužití s migranty, kteří k nám přicházejí. Sociálně pedagogická východiska mohou pomoci nejen v prevenci, ale i při eliminaci nepříznivých sociálních konsekvencí pro společnost, které s sebou nelegální migrace přináší. K tomu je však třeba vytvořit dostatečný prostor pro komunikaci a vůli tuto problematiku řešit. Dozajista nelehkým úkolem se jeví snaha vyvarovat se snadných soudů a snažit se o odstranění předsudků majoritní společnosti, plynoucích ze strachu z něčeho nového, zkušeností nepodloženého. Překážkou na této cestě je také neochota naší společnosti dát možnost imigrantům participovat na hodnotách, které jsou pro nás cenné, jež jsme si více či méně vydobyli.

Každý stát chrání zájmy svých občanů pomocí stanovených pravidel postavených na společenském konsenzu. Takový přístup uplatňuje i naše země. Migrační politika ČR je součástí širší koncepce Evropského společenství, směřující ke společnému postupu v otázkách potírání nelegální migrace. Zároveň při tom nezapomíná na podporu vybraných skupin přistěhovalců v souladu se zájmy společnosti. Vznik takového partnerství však stojí na principech vzájemné důvěry, respektu, oboustranné tolerance a jasně definovaných práv a povinností, které jsou pro každého stejné. Vzdálení se od těchto principů vede bezesporu k neúspěchu.

Setkání s něčím novým, neznámým v nás vzbuzuje jednak pocit zvědavosti, ale také jistou přirozenou bariéru postavenou na obavách, jež vyvolávají otázky typu: Co pro nás taková zkušenost bude znamenat? Co nám může dát? Ale také čeho se budeme muset vzdát? Odpovědět na tyto otázky není jednoduché. Jedno je však jisté. Není naší povinností nechat si diktovat podmínky, které by nás omezovaly do té míry, že bychom ztratili svou vlastní identitu ve své vlastní zemi ve prospěch těch, kteří do naší země přicházejí jako cizinci a chtějí jimi i zůstat. Nehodlají přitom vytvářet společné hodnoty, a už vůbec ne k nim přináležet. A to nemluvím o porušování pravidel daných zákony.

Proto je důležitá velmi citlivá vyváženost v řešení tohoto navýsost důležitého fenoménu moderní doby. Vše je třeba vážit v mezích tolerance, ne bezmezné, ale vždy oboustranné. Otevřená společnost, „jež věří v hodnotu pluralismu“ (Sartori 2005:47) se zdravou mírou tolerance a přiměřeného sebevědomí, by mohla být dobrým základem v léčbě bolestí současných problémů s migrací ve světě, ale i u nás. Smysl dobrého soužití, a platí to nejenom v případě různých etnik, ale třeba i na příkladu obyčejného soužití sousedského, je vždy postaven na principu vzájemnosti, tedy nejenom jednostranně brát, ale i vracet a dávat.

K závěru nepochybně patří zastavení se u výsledků, ke kterým jsem dospěl v praktické části diplomové práce. Nejdříve je třeba říci, že mezinárodní ochrana uprchlíků, kteří jsou ve své vlasti pronásledováni, je přirozeným institutem aplikovaným v každé civilizované společnosti, která se zavázala pomáhat obětem takového jednání. Ne všichni jsou hodni takové pomoci. Závěry, ke kterým jsem dospěl při vyhodnocení výsledků zkoumání příčin či důvodů, které vedou konkrétní skupinu žadatelů k tomu, aby hledali ochranu v ČR, jsou nelichotivé. Tito žadatelé více či méně vedeni pragmatickou snahou o řešení nastalé nevýhodné situace, do které se dostali vlastním přičiněním, se obracejí k institutu mezinárodní ochrany s úmyslem využít jej ve svůj prospěch. Snaží se zajistit si tímto způsobem oprávnění k pobytu poté, co jsou zajištěni v zařízení a hrozí jim reálné riziko správního vyhoštění ze země. Snaha o takový únik do azylové procedury je nejen amorální, ale vzhledem k zmíněným pravidlům daných zákonem, také nepřijatelná. Proti takovým nešvarům se naopak společnost musí bránit a také to dělá.

Resumé

Diplomová práce na výše uvedené téma pojednává o migraci s důrazem na její nelegální formu, a to jak v rovině obecné, tak ve vztahu k specifikám zařízení pro zajištění cizinců. Odhaluje některé z příčin tohoto fenoménu a ukazuje na možné sociální důsledky, které se bezprostředně dotýkají života společnosti. Nezapomíná na postoje společnosti, které zaujímá při řešení otázek (problémů), jež s sebou toto závažné téma přináší.

První kapitola je věnována historickému přehledu vývoje lidské migrace od počátku věku lidstva přes období starověku, středověku, až po současnost. V každé z těchto dějinných etap jsem se pokusil o zmapování migrační cest našich předků více či méně vynucených podmínkami dané doby. V druhé části kapitoly jsem svou pozornost zaměřil na některé z globálních jevů ovlivňujících současné migrace ve světě. Zmínil jsem také některé konsekvence migrace na sociální vztahy uvnitř společnosti a možné přístupy řešení.

Problematika nelegální migrace v ČR je náplní druhé kapitoly. Začátek patří vysvětlení některých základních pojmů, se kterými se můžeme v dalším výkladu či praktické části setkat. Opírám se přitom zejména o relevantní právní normy vnitrostátní, okrajově také o právo evropského společenství či mezinárodní právo. Vysvětluji dále podíl na plnění úkolů státních orgánů a institucí, do jejichž kompetence spadá řešení problematiky migrační politiky naší země. V další části uvádím cílené programy na podporu legální migrace a naopak opatření potírající migraci nelegální. V závěru této části se zamyslím nad dopady migrační politiky ČR na život v naší společnosti.

Zpracování případových studií a jejich analýza je obsahem třetí kapitoly diplomové práce zaměřené na její praktickou část. Mojí ambicí bylo prostřednictvím těchto studií proniknout do obsahu sdělení pohnutek a příčin, jež vedly konkrétní žadatele o udělení mezinárodní ochrany v zařízení k tomu, aby opustili svou vlast, a kterými zdůvodňují před správním orgánem svou žádost o ochranu v ČR před pronásledováním, nebo jinou vážnou újmou. V závěrečném shrnutí jsem vyjádřil svůj názor na pohnutky těchto žadatelů odvozené z analýzy případových studií.

V závěrečné čtvrté části práce jsem si ponechal prostor na zpracování krátkého statistického přehledu, ve kterém znázorňuji a popisuji celkové počty zajištěných cizinců v daném zařízení zasazené do jednotlivých let sledovaného období. Dále zde znázorňuji proporcionalitu cizinců dle státní příslušnosti a přiřazených ke kontinentům, odkud pocházejí. Nakonec uvádím deset zemí, jejichž občané byli nejčastěji zajišťováni v tomto zařízení.

Anotace

Název práce: „Nelegální migrace, její příčiny a sociální důsledky z pohledu zařízení pro zajištění cizinců v regionu Břeclav.“

Diplomová práce pracuje s tématem migrace. Akcent je přitom kladen na její nelegální formu ve vztahu k zařízení pro zajištění cizinců. Z hlediska historického vývoje jsou zde popsány migrační přesuny obyvatel ve světě v dějinném exkurzu. Zabývá se globálními problémy migrace v současném světě a rozebírá novodobé trendy. Zvláštní pozornost je věnována současné migrační politice ČR jak v oblasti legální, tak oblasti nelegální. Součástí práce je nezbytné zasazení problematiky do právního rámce a zachycení současných postupů relevantních státních orgánů či institucí. Praktická část obsahuje zpracované případové studie z výpovědí žadatelů o udělení mezinárodní ochrany a jejich analýzu. Závěr praktické části patří krátkému shrnutí výsledků a jejich hodnocení. Součástí diplomové práce je i statistika, která znázorňuje celkový počet zajištěných cizinců a proporcionální zastoupení jednotlivých kontinentů v daném období konkrétního zařízení pro zajištění cizinců.

Klíčová slova

Cizinec

Migrace

Nelegální migrace

Uprchlík

Mezinárodní ochrana

Azyl

Annotation

Title of thesis: „Illegal migration, its causes and social consequences from the perspective of immigrant detention facilities in region of Břeclav.“

The thesis handles the subject of migration, specifically emphasizing its illegal aspects relating to the immigrant detention facilities. It gives a historical background of the global migration and looks at global problems of migration in the present world and analyses the current trends in general. A special attention is paid to the current government policies in the Czech Republic towards both legal and illegal migration. The issue of migration is put in the context of the legal framework and presents current approach and practices of relevant authorities or institutions. The practical part consists of elaborate case studies based on testimonies of applicants for international protection and their analyses. In the closing of the practical part the results are summarised and assessed. An integral part of the thesis are also the statistics demonstrating total numbers of detained aliens and proportional representation of individual continents in given time and given alien detention facility.

Keywords

Alien

Migration

Illegal migration

Refugee

International protection

Asylum

Seznam použité literatury

1. Dublinská úmluva.
2. Nařízení Rady (ES), číslo 2725/2000, o zřízení „Eurodac“ pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného použití Dublinské úmluvy.
3. Nařízení Rady (ES), číslo 343/2003, ze dne 18. února 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států.
4. Nařízení Komise (ES), číslo 1560/2003, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) číslo 343/2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států.
5. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí číslo 208/1993 Sb., o sjednání Úmluvy o právním postavení uprchlíků a protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků.
6. Zákon č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod.
7. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
8. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.
9. Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů.
10. Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

11. Zákon č. 216/2002 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně některých zákonů (zákon o ochraně státních hranic), ve znění pozdějších předpisů.
12. Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.
13. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.
14. Zákon č. 273/2008, o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
15. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
16. Usnesení Vlády České republiky ze dne 13. ledna 2003 č. 55 + P k účinnosti Koncepce integrace cizinců na území České republiky a další rozvoj této koncepce po vstupu České republiky do Evropské unie.
17. Gavora, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
18. King, R. *Atlas lidské migrace*. (Přel. Olehla, R.) 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2008, 192 s. ISBN 978-80-204-1706-0.
19. Rolný, I., Lacina, L. *Globalizace, etika, ekonomika*. 1. vyd. Boskovice: Albert, 2001, 256 s. ISBN 80-7326-000-X.
20. Sartori, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2005, 134 s. ISBN 80-7363-022-2.
21. Sekot, A. *Sociologie v kostce*. 2. vyd. Brno: Paido, 2004, 206 s. ISBN 80-7315-077-8.
22. Šišková, T., (ed.) *Menšiny a migranti v České republice*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001, 200 s. ISBN 80-7178-648-9.

23. Hartl, P. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Budka, 1993, 297 s. ISBN 80-90 15 49-0-5.
24. *Ottova encyklopedie A-Ž*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2004, 1144 s. ISBN 80-7360-014-5
25. Netopilík, P. *Realizace mezinárodní ochrany v ČR*. Bakalářská práce. Brno: IMS, 2008.

Jiné zdroje

<http://www.imigracecz.org>

<http://www.mvcr.cz/clanek/eu-schengen-ceska-republika-se-stala-soucasti-schengenskeho-prostoru.aspx>

<http://www.mvcr.cz./clanek/dublinsky-system.aspx>

<http://www.mvcr.cz./clanek/eurodac.aspx>

<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx>

<http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-azylove-a-migracni-politiky.aspx>

<http://www.unhcr.cz/uprchlicicr/?cid=508>

<http://www.unhcr.cz/zakladni/?cid=12>

Seznam příloh

- Příloha č. 1   „Vzor poučení o nařízení o Eurodacu“
- Příloha č. 2   Vzor prohlášení o mezinárodní ochraně
- Příloha č. 3   Vzor žádosti o udělení mezinárodní ochrany

Příloha č. 1

„Vzor poučení o nařízení o Eurodacu“ (zdroj – interní předpis Policie ČR)

Poučení o nařízení o EURODACu

Česká republika je povinna v souladu s nařízením o EURODACu¹ snímat a zasílat do systému EURODAC otisky prstů každého cizince od 14 let věku, jestliže

- 1. cizinec v České republice požádal o mezinárodní ochranu,**
- 2. cizinec neoprávněně překročil státní hranici České republiky přicházející z jiného než členského státu Evropské unie.**

Česká republika je také oprávněna za podmínek stanovených nařízením o EURODACu snímat a zasílat do systému EURODAC otisky prstů

- 3. cizinců zadržených v souvislosti s neoprávněným pobytem na území České republiky.**

EURODAC je společný systém členských států Evropské unie (EU), v němž jsou uloženy otisky prstů žadatelů o mezinárodní ochranu v EU a některých dalších cizinců. Sejmuté otisky se v systému EURODAC porovnávají s otisky tam již uloženými. Porovnáním otisků prstů v tomto systému lze s jistotou zjistit, zda cizinec již žádal o udělení mezinárodní ochrany v jiném členském státě. Systém EURODAC tak slouží k zefektivnění aplikace tzv. Dublinského nařízení².

---

¹ Nařízení Rady (ES) č. 2725/2000, ze dne 11. prosince 2000 o zřízení systému „Eurodac“ pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování Dublinské úmluvy

² Nařízení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. února 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu odpovědného za posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států

Vaše práva a povinnosti v souvislosti se systémem EURODAC:

- Máte povinnost strpět sejmutí otisků prstů pro účely systému EURODAC.
- Máte právo požádat o informaci, jaké údaje o Vaší osobě byly do systému EURODAC odeslány, a současně máte právo požadovat opravu těchto údajů v případě, že jsou nesprávné. Dále máte právo na výmaz těch údajů o Vaší osobě, které byly do systému EURODAC zaslány neoprávněně.

Žádost o informaci, opravu či výmaz údajů v systému EURODAC se podává Ministerstvu vnitra České republiky, odboru azylové a migrační politiky. V žádosti je nutno uvést Vaše jméno, příjmení, datum narození, státní příslušnost a doručovací adresu. Dále je nutno uvést co možná nejpřesněji, čeho se domáháte. Adresa ministerstva vnitra je: MINISTERSTVO VNITRA

Odbor azylové a migrační politiky
P.O. Box 21/OAM
Nad Štolou 3
170 34 Praha 7

V případě, že se domníváte, že byly Vaše údaje v systému EURODAC zpracovány neoprávněně nebo byly zpracovány nesprávně či nepřesně, můžete se také obrátit s žádostí o výmaz či opravu nesprávných údajů přímo na Úřad pro ochranu osobních údajů se sídlem Pplk. Sochora 27, 170 00 Praha 7.

Toto poučení je vytvořeno ve dvou vyhotoveních, z nichž jedno obdrží cizinec/žadatel a druhé je součástí správního spisu.

Toto poučení jsem převzal(a) dne .....

.....

podpis žadatele/cizince

Příloha č. 2

Vzor prohlášení o mezinárodní ochraně (zdroj – interní předpis Policie ČR v rámci aplikace zákona o azylu)

Prohlášení

V ..... dne.....

Já,

Příjmení, jméno: .....

Narozen: .....

Státní příslušnost: .....

Číslo cestovního dokladu: .....

Děti: .....

.....

Prohlášení cizince:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

podpis cizince

Příloha č. 3

Vzor žádosti o udělení mezinárodní ochrany (zdroj - příloha č. 1 zákona o azylu)

razítko přijímacího střediska

Foto

(3,5 x 4,5)

evidenční číslo

Žádost

1. a) jméno:
  - b) příjmení:
  - c) dřívější příjmení (všechna):
2. Datum a místo (stát) narození:
3. Pohlaví:
4. Státní občanství:
  - a) v den narození:
  - b) současné/současná (uved'te všechna):
  - c) nemáte-li žádné, uveďte důvody:
5. Národnost/etnická příslušnost, ke které se hlásíte:
6. a) jméno otce:
  - b) příjmení otce:
  - c) datum a místo narození otce:
7. a) jméno matky:
  - b) příjmení matky:
    - c) datum a místo narození matky:
8. V jakých jazycích jste schopen se dorozumět?

9. Rodinný stav:
10. Počet osob, ke kterým máte vyživovací povinnost:
11. a) děti do 18 let, jejichž jménem žádáte o udělení mezinárodní ochrany, (jméno a příjmení, datum a místo narození, národnost, státní příslušnost a rodinný poměr):
- b) uveďte jména a příjmení, data a místa narození a rodinný poměr dalších rodinných příslušníků, kteří současně s Vámi žádají o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky:
- c) ostatní členové rodiny, kteří se zdržují mimo území České republiky, [místo jejich pobytu a ostatní údaje jako u písmene a)]:
- d) příbuzní nebo známí, kteří pobývají na území České republiky, s jejichž pomocí po dobu řízení o udělení mezinárodní ochrany počítáte:
12. Uveďte místa (stát, obec, ulice) a délku pobytu, kde jste se zdržoval posledních 10 let před příchodem do České republiky:
13. Uveďte, kterými doklady v současné době disponujete:
- a) cestovní pas a vízum (druh, číslo, platnost do):
- b) jiné doklady totožnosti (druh, číslo, platnost do):
14. Náboženské vyznání:
15. Jste sám nebo některý člen rodiny členem politické strany nebo jiné organizace:
16. Kdy a kde jste vykonával vojenskou službu:
17. Nejvyšší dosažené vzdělání: Doklady o vzdělání:
18. Povolání:
- a) odborné předpoklady k výkonu povolání:
- b) dosavadní pracovní zařazení (delší jeden rok) a dobu jeho trvání:
19. a) máte v současné době finanční prostředky (výše a měna):
- b) máte movitý nebo nemovitý majetek (jaký a kde):

- c) máte nárok na důchod nebo jinou sociální dávku (jakou, kde):
- d) dostáváte materiální pomoc (jakou, od koho):
20. Kdy a z jakého důvodu jste opustil svou vlast:
- Uveďte, kdy a kde jste se zdržoval od doby opuštění své vlasti do příjezdu do České republiky:
21. Pobýval jste po odchodu z vlasti v jiném členském státu Evropské unie? Pokud ano, uveďte, ve kterých členských státech Evropské unie jste pobýval (stát, obec, ulice), délku a účel pobytu, povolení, na základě kterého jste na území tohoto státu pobýval (druh, doba platnosti).
22. Opustil jste území členských států Evropské unie? Pokud ano, uveďte, kdy jste území členských států Evropské unie opustil, do kterého státu jste cestoval a kdy jste se na území členských států Evropské unie vrátil. Popište průběh cesty.
23. Z jakých důvodů žádáte o udělení mezinárodní ochrany?
24. Zůstali ve Vaší vlasti příbuzní, vůči nimž máte závazky:
25. Kdy, kde a jakým způsobem jste vstoupil na území České republiky:
26. Kdy, kde a jakým způsobem jste vstoupil na území členských států Evropské unie?
27. a) přes území kterých států jste do České republiky cestoval:
- b) jak dlouho jste se zdržoval na území těchto států:
28. Uveďte, zda je Česká republika Vaším cílovým státem nebo pouze tranzitním, popište své představy o řešení Vaší situace:
29. Byl jste již v České republice, kdy a z jakého důvodu:
30. Navázal jste po dobu svého pobytu v cizině spojení se zastupitelským úřadem Vaší vlasti (kde, kdy, z jakého důvodu a s jakým výsledkem):
31. Žádal jste již o udělení azylu nebo o udělení mezinárodní ochrany, jestliže ano (kde, kdy, s jakým výsledkem):

32. Bylo nebo je proti Vám vedeno trestní stíhání (kdy, kde, z jakého důvodu a s jakým výsledkem):
33. Čeho se obáváte v případě návratu do vlasti:
34. Jaký je Váš zdravotní stav:
35. Rozved'te na samostatném listu, který je nedílnou součástí žádosti o udělení mezinárodní ochrany, důvody, pro které žádáte o udělení mezinárodní ochrany v České republice, a jiné důležité okolnosti, které mohou osvědčit důvody k podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany.

Potvrzuji, že jsem byl poučen o svých právech a povinnostech po dobu pobytu na území České republiky, a to včetně práva kdykoliv se obrátit o pomoc na Úřad Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky a kontaktovat další organizace zabývající se ochranou zájmů uprchlíků.

V   dne

.....

podpis žadatele

o udělení azylu

.....

podpis tlumočnicka

.....

podpis oprávněného

pracovníka ministerstva